ธรรมกาย

ISSN 0857-2909

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ เมษายน–มิถุนายน ๒๕๓๕

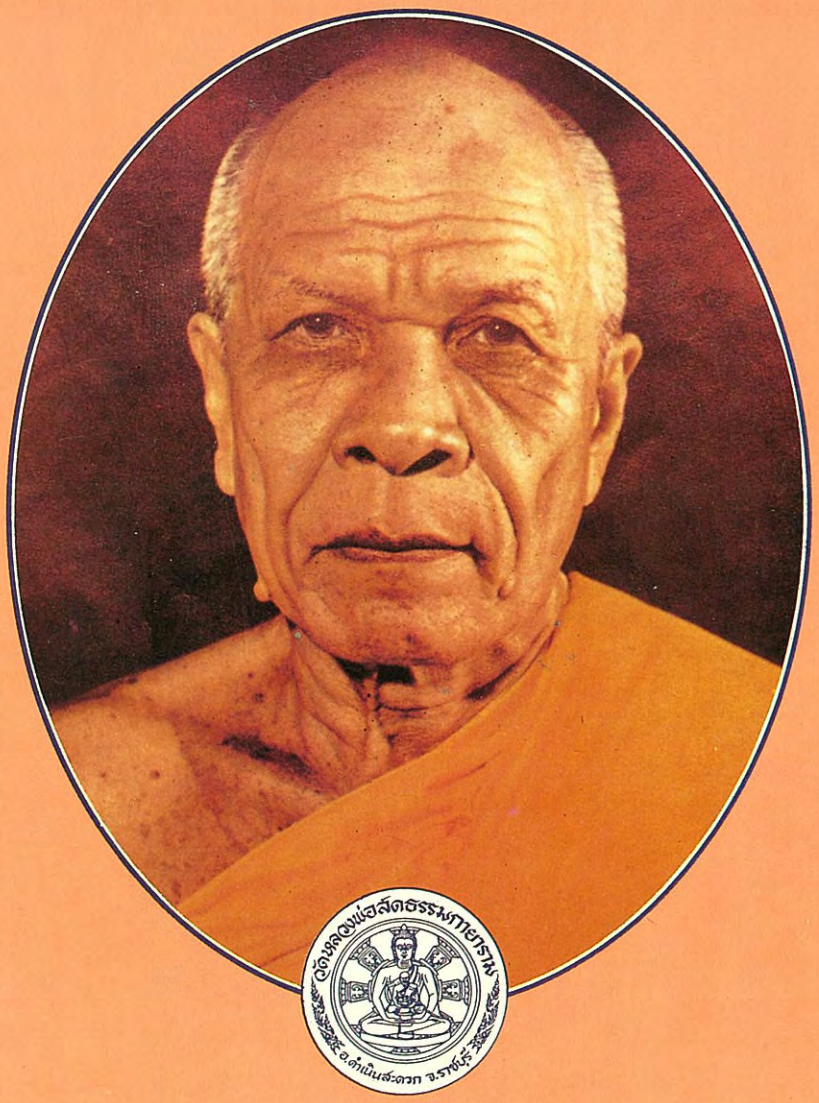

- **รัตนสูตร : ธรรมรัตนะ**
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- **อิทธิบาท ๔ : จิตตะเป็นอิทธิบาท**
- **พุทธานุภาพ ตอนที่ ๒**
- *ตอบปัญหาธรรม* : **หยุดในหยุด เป็นอย่างไร**
- **พรหมจรรย์ ๑๒**
  โอวาทสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี
- **สร้างพระในใจคน**
  ของจริงที่มิใช่เป็นเพียงสำนวน
  โอวาทสมเด็จพระพุฒาจารย์

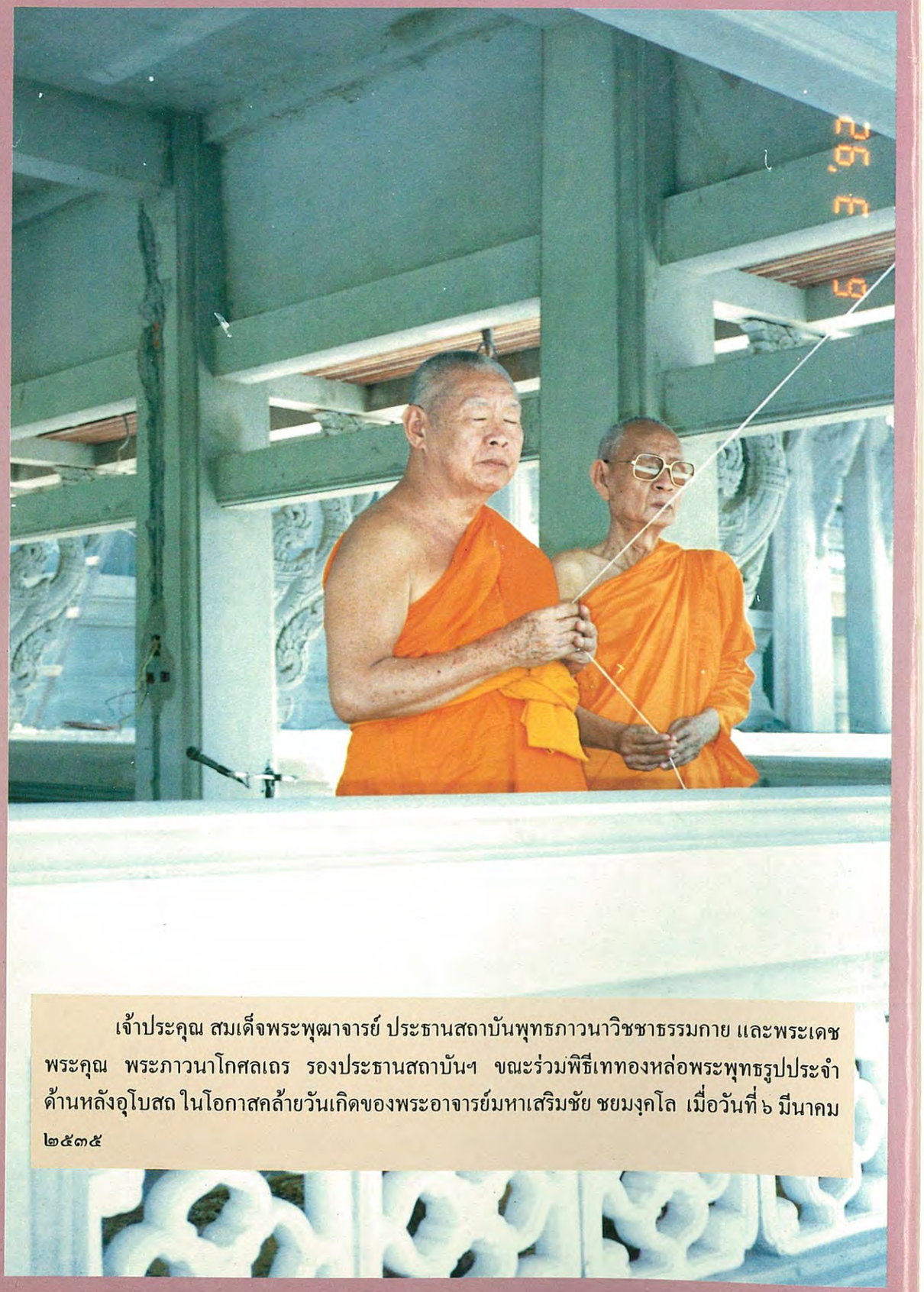

เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และพระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร รองประธานสถาบันฯ ขณะร่วมพิธีเททองหล่อพระพุทธรูปประจำด้านหลังอุโบสถ ในโอกาสคล้ายวันเกิดของพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๕

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺคตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๙)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ. ๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๔
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอด Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุนตร สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๕
พระมหามนัสชัย สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโน ประโยค ป.ธ. ๓
ผศ.เบญจา พงศ์พยัคฆ์ ภ.ม.
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ วท.ม.
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)
คุณกิติเทพ ชลบุษปกุล M.BA.

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณคนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณอรัญญา ชัยบุตร

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทรศัพท์/โทรสาร ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก :
"หลวงพ่อวัดปากน้ำ"
พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)
องค์บรุพาจารย์ผู้ค้นพบวิชชาธรรมกาย
ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ เมษายน–มิถุนายน ๒๕๓๕

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
รัตนสูตร ว่าด้วยธรรมรัตนะ ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕
มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
จิตตะเป็นอิทธิบาท (จิตฺติทฺธิปาท) ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๓๕
ธรรมปฏิบัติ
สมถะวิปัสสนาฯเบื้องต้นและเบื้องสูงฯ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๑๘
จากพระไตรปิฎก ๔
ธรรมะสำหรับเยาวชน
ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก ..... ศศิประภา ศากยะบุตร ๘๒
ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๑๐๖
ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๔
แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๖๑
ปกิณกะ
โอวาทเปิดการอบรมฯ รุ่นที่ ๒๑ ..... สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี ๒๓
โอวาทปิดการอบรมฯ รุ่นที่ ๒๑ ..... สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๔๒
พุทธานุภาพ ตอน ๒ ..... พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ๘๖
ท้ายเล่ม
อุปาทาน ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

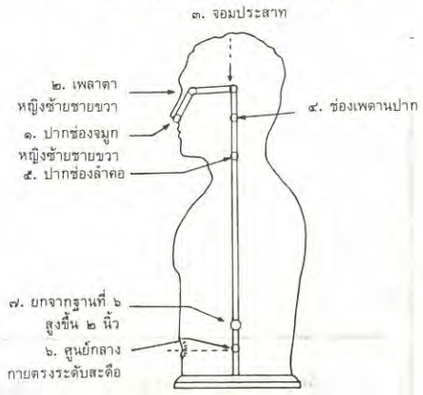

ถ้อยแถลง

"สัตว์โลกในโลกนี้มีกามคุณเป็นอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นที่ชอบใจเป็นอารมณ์ หมดทั้งสากลโลก ผู้หญิงก็แบบนั้น และผู้ชายก็แบบนั้น มีอารมณ์เพราะมีกามภพ จะไม่ให้คิดเรื่องอื่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสเท่านั้นเป็นอารมณ์ของมันเชียวไม่คิดเรื่องอื่น ๆ...

...สวรรค์ ๖ ชั้น มนุษย์ชั้นหนึ่ง ไม่จดจ่อที่อื่นจดจ่ออยู่ที่กามทั้งนั้นรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ใจจดจ่ออยู่ที่นั่น ถอดไม่ออก ติดแน่นเชียว ส่วนรูปพรหมนั่นติดอยู่ที่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ติดแบบเดียวกัน ติดยิ่งกว่าติดในกามอีก แน่นหนาทีเดียว ส่วนกายอรูปพรหมสี่ชั้นเล่า ใจจ่ออยู่ที่อรูปฌาน อากาสานัญจายตนะ วิญญานัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะฌาน ติดอยู่นั่นถอนไม่ออก...ส่วนกายธรรมละใจจ่ออยู่ที่นิพพาน...

พระพุทธเจ้าเกิดมาในโลกมากน้อยเท่าใดขนรื้อเอาเวไนยสัตว์ให้ไปนิพพาน ไม่ให้เวียนว่ายในกรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้จิตหลุดจากกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หลุดจากปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จากอากาสานัญจายตนะ วิญญาจัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะฌาน นี่เขาเรียกว่าไตรวัฏ หลุดจากไตรวัฏ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า" นี้เป็น**พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ท่านบอกไว้ชัดเจนว่ามนุษย์นั้นชอบใจกามคุณ จะคิด จะพูด จะทำอย่างไรก็ไม่พ้นตัณหา เทวดาก็ยังเกี่ยวข้องกับตัณหาพรหมก็ติดอยู่ในรูปฌาน อรูปพรหมก็ยังติดอยู่ในอรูปฌาน ใจของธรรมกายนั่นแหละจึงจะจดจ่ออยู่ที่พระนิพพาน จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงรู้เห็นและเป็นธรรมกาย จึงจะหลุดพ้นจากกิเลสตั้งแต่หยาบจนละเอียดออกมาได้ ต้องรักษาใจของตนให้เป็นใจของธรรมกาย ก็จะพ้นจากกิเลสทั้งหลาย ถ้าปล่อยให้ใจตกต่ำลง ไปเท่าไรกิเลสก็จะยิ่งมากเท่านั้น และถ้ายิ่งปล่อยให้ใจตกต่ำลงไปจนกระทั่งเป็นใจของสัตว์นรก เปรต อสูรกาย หรือเดรัจฉานแล้ว ก็จะยิ่งก่ออกุศลกรรมและรับผลของอกุศลกรรมไม่มีที่สิ้นสุด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาใจของตนให้เป็นใจของธรรมกายให้มากที่สุด จึงจะพ้นจากกิเลสกรรมทั้งหลาย นี่พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อลึกซึ้งอย่างนี้ ให้ทั้งเหตุผลและแนวทางที่ชัดเจนอย่างนี้ จึงควรที่ท่านทั้งหลายใส่ใจในพระธรรมเทศนา ศึกษาให้ละเอียด ก็จะเกิดปัญญาพาตนให้พ้นทุกข์ได้แน่นอน

อิทธิบาท ๔ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นหนึ่งในองค์ธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งการตรัสรู้การที่จะบรรลุมรรค ผล นิพพาน จะต้องถึงพร้อมด้วยอิทธิบาท ๔ จึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ฉบับก่อนกล่าวถึงฉันทะและวิริยะเป็นอิทธิบาท ฉบับนี้กล่าวถึงจิตตะเป็นอิทธิบาท ติดตามได้ในบทความ **จิตตะเป็นอิทธิบาท**

นอกจากนี้ก็ยังมีบทความที่น่าสนใจอีกมากโปรดติดตาม

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

สมณกิจ [๑]

ภิกษุ ท.! กิจของสมณะที่สมณะต้องทำมีสามอย่างเหล่านี้. สามอย่างอะไรบ้างเล่า ? สามอย่างคือ:-

(๑) การสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง,

(๒) การสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง,

(๓) การสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง,

ภิกษุ ท.! กิจของสมณะที่สมณะต้องทำมีสามอย่างเหล่านี้แล,

ภิกษุ ท.! เพราะฉะนั้น ในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเนียกใจไว้ว่า "ความพอใจ ของเราจักต้องเข้มงวดพอในการสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง, ในการสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง, และในการสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง" ดังนี้. ภิกษุ ท.! พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเนียกใจไว้อย่างนี้แล,

อธิศีลสิกขา[๒]

ภิกษุ ท.! อธิศีลสิกขา เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท.! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีศีล, สำรวมด้วยปาติโมกขสังวร, สมบูรณ์ด้วยมรรยาท และโคจร, มีปรกติเห็นเป็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้ว่าเป็นโทษเล็กน้อย, สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย

ภิกษุ ท.! การปฏิบัติอย่างนี้ เราเรียกว่า อธิศีลสิกขา

ศีลอยู่เคียงคู่กับปัญญาเสมอ[๓]

พราหมณ์ ! ข้อนั้น เป็นอย่างนั้น ๆ แหละพราหมณ์ **ศีล ย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญาเล่าก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์เหมือนกัน ; ศีลอยู่ที่ใด ปัญญาอยู่ที่นั้น, ปัญญาอยู่ที่ใด ศีลอยู่ ที่นั้น ; ผู้มีศีลก็มีปัญญา, ผู้มีปัญญาก็มีศีล ; บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมกล่าวถึงศีลและปัญญา ว่าเป็นของเลิศในโลก** พราหมณ์ ! เปรียบเหมือนคนล้างมือด้วยมือ หรือล้างเท้าด้วยเท้า ฉันใด : ศีล ย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญาเล่าก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์เหมือนกัน : ศีลอยู่ที่ใด ปัญญา อยู่ที่นั้น, ปัญญาอยู่ที่ใด ศีลอยู่ที่นั้น : ผู้มีศีลก็มีปัญญา, ผู้มีปัญญาก็มีศีล : บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมกล่าวถึงศีลและปัญญา ว่าเป็นของเลิศในโลก ฉันนั้นเหมือนกัน

---

๑. บาลี พระพุทธภาษิต ติก. อํ. ๒๐/๒๙๔/๕๒๑.

๒. บาลี พระพุทธภาษิต ติก. อํ. ๒๐/๓๐๓/๕๒๙.

๓. บาลี พระพุทธภาษิต โสณทัณฑสูตร สีล. ที. ๙/๑๕๘/๑๙๓.

รัตนสูตร : ว่าด้วยธรรมรัตนะ

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

พระพุทธเจ้าเกิดมาในโลกมากน้อยเท่าใด ขนรื้อเอาเวไนยสัตว์ให้ไปนิพพาน ไม่ให้เวียนว่ายในกรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้จิตหลุดจากกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หลุดจากปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จากอากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน นี่เขาเรียกว่าไตรวัฏ หลุดจากไตรวัฏ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

วนปฺปคุมฺเพ ยถา ผุสฺสิตคฺเค
คิมฺหานมาเส ปฐมสฺมึ คิมฺเห
ตถูปมํ ธมฺมวรํ อเทสยิ
นิพฺพานคามึ ปรมํ หิตาย
อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมีกถา แก้ด้วย**รัตนสูตร** ยังค้างอยู่ยังหาเสร็จลงไปไม่ บัดนี้จะชี้แจงแสดงในคาถาว่า **วนปฺปคุมฺเพ** ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงตรัสเทศนาธรรมที่พระองค์ทรงสั่งสอนสัตว์ ที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว สัตว์ทั้งหลายยังหลับอยู่หาตื่นไม่ เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว นำเอาธรรมที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้นั้น มาแจกแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ดุจปลุกสัตว์ทั้งหลายทั้งโลกให้ตื่นขึ้นดุจพระองค์บ้าง เรื่องนี้ กระแสวาระพระบาลีนี้เป็นธรรมอันสุขุมลุ่มลึกคัมภีรภาพมาก ทั้งเรียนก็ยาก ทั้งแสดงก็ยาก ทั้งฟังก็ยาก มันยากด้วยกันทั้งนั้น เหตุนั้นวันนี้สมควรแล้วที่เราท่านทั้งหลายจะพึงได้สดับฟังในรัตนสูตรนี้

ตามวาระพระบาลีว่า **วนปฺปคุมฺเพ ยถา ผุสฺสิตคฺเค** แปลเป็นสยามว่า ครั้นเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแย้มแล้ว **ปฐมสฺมึ คิมฺเห** ในต้นฤดูร้อนในต้นเดือนของฤดูร้อนแห่งฤดูร้อนฉันใด **ตถูปมํ ธมฺมวรํ อเทสยิ** พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดง ซึ่งธรรมอันประเสริฐ **นิพฺพานคามึ ปรมํ หิตาย** ให้ถึงซึ่งพระนิพพานอันประเสริฐ เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย **ตถา อุปมํ** มีอุปมาฉันนั้น **อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ** อันนี้เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้า **เอเตน สจฺเจน** ตามความสัจอันนี้ **สุวตฺถิ โหตุ** ขอความสวัสดีจงมีเถิด นี้เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามได้ความเท่านี้ ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความเป็นลำดับไป

เมื่อพุ่มไม้ในป่าเมื่อมีใบตกเสียหมดแล้ว ถ้าว่าเมื่อมนุษย์ไม่เดียงสาในต้นไม้นั้น ไม่เข้าใจในต้นไม้แล้ว เข้าใจว่าต้นไม้นั้นตายเสียแล้ว ไม่มีใบแล้วแต่ไม่ตายหรอก เขาตัดใบเมื่อมียอดอันแย้มแล้วชื่อว่าแตกใบใหม่ ยอดมันอยู่ตรงไหนมันก็แย้มออกตรงนั้นแตกใบออกที่ตรงนั้น นี้เรียกว่ามียอดอันแย้มแล้ว พุ่มไม้ในป่าที่จะมียอดอันแย้มออกไปได้เช่นนี้ ต้องใน ต้นเดือนของฤดูร้อน ชาวโลกเขาจึงได้ว่า นี่ถึงคราวเวลาใบไม้ผลิแล้ว ที่มันจะออกดอกนั่นเองใบไม้ผลิเราก็เห็นยอดต้นไม้ที่ผลิออกมาปรากฏชัด ๆ เราก็รู้ว่าจะมีใบต่อไปนั่นแหละฉันใด **ยถา** ฉันใด พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ ให้ถึงซึ่งนิพพานอันประเสริฐ เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย **ตถา อุปมํ** มีอุปมัยฉันนั้น

เพราะธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง ซึ่งเป็นธรรมอันประเสริฐน่ะ ธรรมอะไรจึงจัดได้ชื่อว่าเป็นวรธรรม เป็นธรรมอันประเสริฐ อันนี้ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดที่จะคาดคั้นลงไปว่า ธรรมอันใดเป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าว่าอรรถกถานัยคลี่ความพระบาลีออกไว้ เราก็รู้ได้ทีเดียวว่าธรรมอันนั้นอันนี้ ธรรมอันประเสริฐของมนุษย์น่ะมีอยู่แท้ ๆ เกื้อกูลแก่มนุษย์ทั้งหลายจริง ๆ ธรรมอะไรล่ะที่ให้มนุษย์เป็นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ เขาเรียกว่ามนุษยธรรม ธรรมที่ทำให้มนุษย์เป็นอยู่ รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร โตเล็กเท่าไหน สีสันวรรณะเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน

ธรรมนั้นสัณฐานกลมสีขาวใสเหมือนแก้ว โตเล็กตามส่วนของธรรมนั้น ๆ นี่แหละมีอยู่แท้ ๆ เป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าเราไม่ได้ธรรมดวงนั้นละก็เราต้องตายแน่ มาอยู่เป็นมนุษย์กับเขาได้ไม่ว่าหญิงว่าชายพระเณรไม่รู้ ถ้าไม่ได้ธรรมดวงนั้นแล้วเป็นตายแน่ ถ้าได้ธรรมดวงนั้นก็เป็นอยู่ ถึงกระนั้นก็ต้องหล่อเลี้ยงเสมอเหมือนกัน หล่อเลี้ยงเสมอเหมือนอะไร เหมือนไฟ ธรรมดวงนั้นต้องหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ ถ้าไม่หล่อเลี้ยงเสมอ ดับเหมือนไฟ ไฟต้องหล่อเลี้ยงเสมอ ไฟเมื่อติดขึ้นแล้วจะใช้ไฟฟืนก็ต้องเอาฟืนไปปรนปรืออยู่เสมอ หมดฟืนเก่าก็เติมฟืนใหม่เข้าไป แต่ว่าเติมให้ถูกส่วนนะ ไม่ถูกส่วนก็ดับเหมือนกัน เติมถูกส่วนไฟไม่ดับ ถ้าต้องการไฟด้วยไต้ด้วยเทียน ต้องมีไต้มีเทียนมาเป็นไส้ไว้ ขาดเชื้อไม่ได้ ขาดเชื้อไฟก็ดับ ไฟต้องอาศัยเชื้อ ไม่มีเชื้อไฟอยู่ไม่ได้ ดับ ถ้าหากว่าเป็นไฟฟ้าก็ต้องบำรุงเตาไฟฟ้าไว้ ไฟนั้นจึงจะคงอยู่ได้ ถ้าว่าไฟฟ้าในเตาดับหมด ไฟที่จะจ่ายมาเอาค่าจ้างเขาก็ไม่มี อยู่ไม่ได้ หากว่าไฟที่ใช้ไฟฉายกันนี้ ใช้ถ่านไฟฉายเช่นนั้น ก็อยู่ชั่วกำลังของไฟฉายนั้น หมดกำลังไฟก็ดับไป อยู่ไม่ได้เหมือนกันต้องคอยปรนปรือเสมอ ไฟของมนุษย์ไฟที่เรียกว่ามนุษยธรรม ธรรมของมนุษย์นี่ก็ดุจเดียวกัน ต้องคอยปรนปรือเสมอ ใส่เชื้อเสมอ เชื้ออะไรล่ะข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ ต้องคอยจุนเจือมันเสมอ ถ้าไม่จุนเจือแล้วไฟที่เรียกว่ามนุษยธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์นี้ก็ดับเหมือนกัน ไม่จุนเจือไม่ได้ไม่จุนเจือดับ แน่นอนทีเดียวไม่ต้องสงสัย เพราะเหตุฉะนั้น ธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมลึกซึ้งอยู่ เขาเรียกว่ามนุษยธรรม ถ้าว่าเป็นกายเทวดาเข้า เขาเรียกว่าเทวธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา ถ้าว่าไปเป็นกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียดเข้า เขาเรียกว่าพรหมธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นพรหม ถ้าว่าไปถึงอรูปพรหมอรูปพรหมละเอียด เขาเรียกว่าอรูปพรหม

ธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม เป็นชั้น ๆ ไปอย่างนี้

ต่อนี้จะแสดงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์เป็นลำดับไปนี้แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนัก ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์น่ะต้องบริสุทธิ์ด้วยกาย บริสุทธิ์ด้วยวาจา บริสุทธิ์ด้วยใจ ไม่มีร่องเสียเลยในชาติก่อนภพก่อนมา เมื่อบริสุทธิ์ด้วยกายวาจาใจไม่มีร่องเสียเลย แตกกายทำลายขันธ์จากมนุษย์ตนนั้นก็กลับมาเป็นมนุษย์ใหม่ เป็นคัพภเสยยกสัตว์ เกิดในครรภ์มนุษย์ หญิงก็ดีชายก็ดี เกิดในครรภ์มนุษย์ที่จะเกิดในกายมนุษย์ ต้องเกิดในธรรมดวงนั้น จะไปเกิดที่อื่นไม่ได้ กายมนุษย์ละเอียดต้องเข้าไปอยู่ในกลางธรรมดวงนั้น ไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางธรรมดวงนั้น เอาใจหยุดนิ่งกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ดวงนั้น เข้าไปหยุดนิ่งอยู่ พอนิ่งแล้วอาศัยกลละรูปของพ่อแม่ โอบอ้อมอยู่ข้างนอกหล่อเลี้ยงธรรมดวงนั้นก็เป็นกายมนุษย์ปรากฏขึ้น ข้างนอก แต่ธรรมนั่นอยู่ข้างใน พอเป็นมนุษย์แล้วธรรมดวงนั้นอยู่ในกลางตัวสะดือทะลุหลังขึงด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตึง ขวาทะลุซ้ายขึงด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตึงแค่กัน ตึงทั้งสองเส้นตรงกลางจดกัน ตรงจดกันนั่นแหละเรียกว่ากลางกั๊กกลางกั๊กนั่นแหละถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงไก่ นี่ดวงหนึ่งล่ะนะ ธรรมดวงนี้ใสแบบกระจก ขาวก็แบบกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า ใสอย่างชนิดนั้นขาวอย่างชนิดนั้นนั่นแหละ

ดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญ แล้วก็พระไตรปิฎก วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก อภิธัมมปิฎก อยู่ในกลางดวงธรรมนี่ทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ที่อื่น อยู่ในกลางดวงธรรมนี่ทั้งนั้น ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์อยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ที่อื่น จะต้องรู้จักธรรมดวงนี้ก่อน ธรรมดวงนี้เป็นประหนึ่งว่าพระไตรปิฎก หรือเป็นประหนึ่งว่าหีบของพระไตรปิฎก สำหรับบรรจุธรรมทั้งนั้น ไม่ได้บรรจุอื่น ฝ่ายดีฝ่ายชั่วอยู่ในนี้เสร็จ อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นติดอยู่ในกลางนั่น ทำบาป บาปก็ไปติดอยู่กลางดวงนั่น ทำบุญดวงบุญก็ไปติดอยู่กลางนั่น ศีลก็อยู่กลางนั่น สมาธิก็อยู่กลางนั่น ศีลก็อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่น สมาธิก็อยู่กลางดวงศีลนั่น ปัญญาก็อยู่กลางดวงสมาธินั่น วิมุตติก็อยู่กลางดวงปัญญา วิมุตติญาณทัสสนะก็อยู่ในกลางดวงวิมุตติอยู่ที่เดียวกันนั่น **ถ้ารู้จักธรรมดวงนี้แน่นอนดังนี้ละก็ นี่แหละที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา ถ้าจะเอาตัวรอดได้ต้องไปพบธรรมดวงนี้ ถ้าไม่พบธรรมดวงนี้จะเอาตัวรอดไม่ได้ นี่แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนัก**

ที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนพวกเราว่า ครั้นเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแย้มแล้วในต้นของฤดูร้อน ในเดือนของฤดูร้อน ยอดไม้ในป่าก็มียอดแย้มออกไป ต้นของฤดูร้อนนั่นเป็นคราวสมัยที่ยอดไม้ในป่าจะแย้มออกละ ถ้าแย้มออก ก็จะแตกกิ่งก้านสาขาออกไป เขาเรียกว่าแตกยอดใหม่ จะออกดอกออกลูกอะไรก็เวลานั้นละ แตกออกมาแล้วปรากฏออกมาแล้ว ที่ปรากฏจนกระทั่งตามนุษย์เห็นอย่างชนิดนี้น่ะ

มนุษย์ก็รู้เท่านั้น ธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐนะ ถ้าว่าไปเห็นธรรมเข้าแล้วก็เหมือนอย่างกับเห็นดอกไม้ที่แย้มออกแล้ว ไปเห็นเข้าแล้ว พอไปเห็นธรรมรูปนั้นแล้วละก็รู้ว่า อ้อ! ธรรมนี่เป็นอย่างนี้เห็นปรากฏทีเดียว ธรรมอันประเสริฐ

ถ้าว่าเข้าถึงธรรมดวงนี้นละก็จะเข้าถึงพระนิพพานได้แน่นอน ไม่ต้องสงสัย เข้าต้นทางนิพพานแล้ว ถึงต้นทางนิพพานแล้ว พอถึงธรรมดวงนั้นธรรมดวงนั้นน่ะ **นิพฺพานคามึ ปรมํ** ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เดี๋ยวจะแสดงให้เห็นว่าไปถึงจริง ๆ เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลายจริง ๆ สัตว์ทั้งหลายได้เห็นธรรมดวงนั้นละก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียว พอไปถึงธรรมดวงนั้นเข้าแล้ว ต้องเอาใจของเราไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางดวงนั้น กลางดวงธรรมนั่น พอนิ่งอยู่ถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ ก็ถึงนิพพานเท่านั้น เพราะเห็นเข้าแล้ว เห็นเข้าแล้วก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียว

ไปหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็น

กายมนุษย์นั่น ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ พอหยุดถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ เห็นดวงธรรมอีกดวงหนึ่งเขาเรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หรือดวงปฐมมรรค หรือดวงเอกายนมรรคอยู่กลางดวงธรรมนั่น เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั่นแน่ อยู่กลางดวงธรรมนั่นแหละ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั่น เรียกว่าดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เอาละทีนี้ดอกไม้จะออกละ ยอดจะออกละ มันจะมีลูกมีผลกันยกใหญ่เชียวละคราวนี้ อย่าให้เคลื่อนนะ เคลื่อนไม่ได้ ให้มันหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอหยุดนิ่ง พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั่นกลางของใจนั่น กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไปกลางของกลาง ๆ ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเท่านั้นเห็นดวงศีลแล้ว เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เท่า ๆ กันอยู่กลางนั่น อยู่กลางใจที่หยุดนั่นเอง ใจก็หยุดอยู่กลางดวงศีล พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั่นแหละ กลางของกลางๆ ๆ ๆ ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป พอถูกส่วนเข้าเท่านั้นเข้าถึงดวงสมาธิ เท่ากัน ดวงเท่ากัน เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ใจหยุดอยู่กลางดวงสมาธิ หยุดพอถูกส่วนเข้าเท่านั้นเข้ากลางของใจที่หยุดกลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั่น พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั่นกลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้า พอถูกส่วน

เข้า เข้าถึงดวงวิมุตติ พอใจหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติพอถูกส่วนเข้า เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆ ๆ ๆ เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ใจหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณ-ทัสสนะ พอหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะเข้ากลางของกลาง พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าก็เห็นกายมนุษย์ละเอียด ที่ฝันออกไป ที่ไปเกิดมาเกิด เห็นปรากฏจำได้ทีเดียวนี่แนะ

ไปถึงกายมนุษย์ละเอียดแล้ว นี่เข้าไปชั้นที่สอง ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดน่ะ สองเท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมแบบเดียวกัน แต่ว่าโตขึ้นไปอีกเท่าหนึ่ง โตหนักขึ้นไป ใจกายมนุษย์ละเอียด ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดนั่นแหละ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล เข้ากลางใจที่หยุดเรื่อยนะ อยู่ในใจทั้งนั้น ไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ในใจทั้งนั้น กลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆ ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดอยู่ในใจเรื่อยนะ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายทิพย์กายที่สามแล้ว

ใจกายทิพย์หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ใสแบบเดียวกัน ใสหนักขึ้นไป สามเท่าฟองไข่แดงของไก่ โตขึ้นไปอีกแล้ว พอใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงกายทิพย์ละเอียดเป็นกายที่สี่

ใจกายทิพย์ละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด สี่เท่าฟองไข่แดงของไก่ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดก็เข้าไปแบบเดียวกัน พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุ-ปัสสนาสติปัฏฐานแบบเดียวกันนั้นแล้วก็เข้าถึงดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายรูปพรหม

ใจกายรูปพรหมก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ห้าเท่าฟองไข่แดงของไก่ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ

เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายรูปพรหมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด หกเท่าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายรูปพรหมละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุ-ปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงกายอรูปพรหม

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม เจ็ดเท่าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายอรูปพรหม หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงกายอรูปพรหมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด แปดเท่าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายอรูปพรหมละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติ-ญาณทัสสนะ พอถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะถูกส่วนเข้าแล้วก็เข้าถึงกายธรรม รูปเหมือนพระปฏิมาเกตุดอกบัวตูม ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้าโตเล็กตามส่วน

ใจกายธรรมหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย แค่นี้เข้านิพพานได้แล้ว ไปนิพพานได้แล้วนะถึงแค่นี้น่ะ แต่ว่ายังไม่ถนัดนัก ใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย เท่า

ไหนล่ะดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย กลมรอบตัว นั่นแหละดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม ใจกายธรรมก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็ถึงกายธรรมละเอียด กายธรรมละเอียดวัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว หน้าตัก ๕ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดนั้น วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน

ใจกายธรรมละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวง

ธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายพระโสดา หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระโสดาหน้าตัก ๕ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน

ใจกายพระโสดาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ แบบเดียวกัน พอถูกดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็เข้าถึงกายพระโสดาละเอียด หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจพระโสดาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดาละเอียด ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายพระสกทาคา หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจพระสกทาคาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงกายพระสกทาคาละเอียด หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายพระอนาคา หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคา พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงกายธรรมพระอนาคาละเอียด หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาละเอียดก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายพระอรหัต หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจพระอรหัตก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัต ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายพระอรหัตละเอียด หน้าตัก ๓๐ วา สูง ๓๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

นี่ตั้งแต่กายธรรม กายธรรมละเอียด กายโสดาโสดาละเอียด กายธรรมสกทาคา สกทาคาละเอียด กายธรรมอนาคา อนาคาละเอียด กายธรรมอรหัต อรหัตละเอียด **๑๐ กายนี้ไปนิพพานได้ทั้งนั้น** แต่ว่าไม่มีนิพพานเป็นอารมณ์เหมือนพระอรหัต **พระอรหัต**

พระอนาคามี มีนิพพานเป็นอารมณ์ ไม่มีอารมณ์อื่นล่ะ สัตว์โลกในโลกนี้มีกามคุณเป็นอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นที่ชอบใจเป็นอารมณ์ หมดทั้งสากลโลกผู้หญิงก็แบบนั้นและผู้ชายก็แบบนั้น มีอารมณ์เพราะมีกามภพ จะไม่ให้คิดเรื่องอื่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เท่านั้นเป็นอารมณ์ของมันเชียว ไม่คิดเรื่องอื่น ๆ นั่นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เท่านั้น เมื่อกามภพมีอารมณ์เช่นนี้มนุษย์ชั้นหนึ่ง สวรรค์ ๖ ชั้น มีอารมณ์อย่างเดียวกัน เมื่อถึงกายรูปพรหมอีก ๑๖ ชั้น พวกรูปพรหม ๑๖ ชั้นนั้นมีปฐมฌานเป็นอารมณ์ ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เป็นอารมณ์ ใจจดใจจ่ออยู่ที่ฌานนั่นแหละ ไม่ไปจ่อจดที่อื่นล่ะ สวรรค์ ๖ ชั้น มนุษย์ชั้นหนึ่ง ไม่จดจ่อที่อื่น จดจ่ออยู่ที่กามทั้งนั้น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ใจจดอยู่นั่นถอดไม่ออกติดแน่นเชียว ส่วนรูปพรหมนั่นติดอยู่ที่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ติดแบบเดียวกัน ติดยิ่งกว่าติดในกามอีกแน่นหนาทีเดียว ส่วนกายอรูปพรหมสี่ชั้นเล่า ใจจ่ออยู่ที่อรูปฌาน อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ติดอยู่นั่นถอนไม่ออก นี่สุดภพทั้งหมด

ส่วนกายธรรมละใจจ่ออยู่ที่นิพพาน ธรรมกายธรรมกายละเอียด ธรรมกายโสดาโสดาละเอียด พวกนี้จดนิพพานมากจดอื่นน้อย ถึงสกทาคาสกทาคาละเอียด จดนิพพานมากหนักขึ้นไป ถึงอนาคาอนาคาละเอียด จดนิพพานหนักขึ้นไป ถึงอรหัต

อรหัตละเอียด จดนิพพานไม่ถอยเลยทีเดียวนั่นนะ เป็นอย่างนี้แหละ **นิพฺพานคามี ปรมํ หิตาย** ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐ **นิพฺพานคามี** ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายเมื่อไปถึงนิพพานได้แล้วก็พ้นจากเกิด แก่ เจ็บ ตาย จากกามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในกามภพ รูปภพ อรูปภพ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

พระพุทธเจ้าเกิดมาในโลกมากน้อยเท่าใด ขนรื้อเอาเวไนยสัตว์ให้ไปนิพพาน ไม่ให้เวียนว่ายในกรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้จิตหลุดจากกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หลุดจากปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จากอากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน นี่เขาเรียกว่าไตรวัฏ หลุดจากไตรวัฏ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

นี้ในคาถาที่แสดงมาแล้วนี้ ก็ประสงค์อย่างนี้ เมื่อรู้จักหลักอันนี้ก็รู้จักว่าพระพุทธศาสนานี้เป็นของ

ลึกซึ้งจริง ๆ

ไม่ใช่เท่านั้น ในคาถาที่สองรับรองลงไปอีก ว่าเป็นรัตนคาถาเหมือนกัน **วโร วรญฺญู วรโท วราหโร อนุตฺตโร ธมฺมวรํ อเทสยิ อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ** อันนี้เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธศาสนา ด้วยความสัจนี้ขอความสวัสดีจงมีเถิด **วโร** แปลเป็นภาษาไทยของเราว่า พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ **วรญฺญู** ทรงทราบธรรมอันประเสริฐ **วรโท** ทรงประทานธรรมอันประเสริฐ **วราหโร** ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา **อนุตฺตโร** หาผู้ใดผู้หนึ่งเสมอถึงมิได้ **ธมฺมวรํ อเทสยิ** ทรงแสดงซึ่งธรรมอันประเสริฐ นี่เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้านี่ชั้นที่หนึ่ง พระพุทธเจ้าท่านทรงพระนาม พระวโร ก็ถูกพระพุทธเจ้า **วโร** ก็พระพุทธเจ้าแท้ ๆ ท่านเป็นผู้ประเสริฐ วโรแปลว่าผู้ประเสริฐ **วโร** อันว่าพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ **วรญฺญู** ทรงทราบธรรมอันประเสริฐ **วรโท** ทรงประทานธรรมอันประเสริฐ **วราหโร** ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา **อนุตฺตโร** ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งมาเสมอถึง **ธมฺมวรํ อเทสยิ** ได้ทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ นี้แสดงธรรมแถวนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่แสดงธรรมแถวอื่น ๆ เลย ไม่ได้ทรงแสดงธรรมที่อื่นเลย แสดงธรรมแถวนี้ ธรรมอยู่ตรงนี้ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่น มนุษย์ผู้ฟังธรรมต้องเอาใจไปจดตรงนั้น ถ้าไม่จดตรงนั้นไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ถูกเป้าหมายใจดำของพระพุทธศาสนา เมื่อเอาใจไปจดอยู่ตรงนั้นแล้วทำใจให้หยุดนั่นแหละ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญทีเดียว **นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ** สุขอื่นนอกจากความหยุดความนิ่งไม่มี หยุดตรงนั้นแหละเป็นสุขล่ะ ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว แล้วก็ถูกความสรรเสริญของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว นี่แหละถูกเป้าหมายใจดำของพระพุทธศาสนาล่ะ นี่เป็นความอันประเสริฐของพระพุทธเจ้าดังนี้ นี่แหละเป็นรัตนะอันประณีต ในพระพุทธเจ้า **อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ** เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้า **เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ** ด้วยความสัจนี้ขอความสวัสดีจงมีเถิด

นี่เราได้ฟังของจริงดังนี้แล้วละก็จำไว้เป็นหลักนะอย่าให้คลาดเคลื่อน เป็นข้อวัตรปฏิบัติจะได้พาตนหลีกลัดออกจากไตรวัฏสงสาร ทางตรงอยู่เท่านี้นะอย่าซมซานเซอะซะไปทางอื่นไม่ได้ เหลวไหลไปไม่ได้

ถ้าว่าจะเข้าไปในทางนี้แล้ว ต้องเป็นชั้น ๆ ต้องให้พ้นจากกายมนุษย์ มนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียดไปเสีย จะได้พ้นจากกาม เมื่อพ้นไปจากกามแล้วไปติดรูปอีกแล้ว ให้พ้นจากกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียดไปเสียจะได้เลิกติดรูป ไปติดอรูปอีกแล้ว ไปติดอรูปพรหมอีกแล้ว ให้พ้นกายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียดไปเสียจะได้ไม่ติด จะได้ถึงกายธรรม พอไปถึงกายธรรมก็ไปติดอีกเหมือนกัน สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ไปติดเข้าโน่นอีกแล้ว ให้พ้นกายธรรม กายธรรมละเอียดไปเสีย จะได้หลุดไปเข้าถึงกายธรรมโสดา โสดาละเอียดก็พ้นสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสไปเสีย ก็ยังติดกามราคะพยาบาทอีก นั่นแกร่งอยู่นั่นอีกแล้ว ให้พ้นกายโสดา โสดาละเอียดไปเสีย ให้ถึงกายสกทาคา สกทาคาละเอียด กามราคะพยาบาทหยาบหมด ยังติดกามราคะพยาบาทอย่างละเอียดอยู่ ให้พ้นกายสกทาคา สกทาคาละเอียดไปเสีย เข้าถึงกายพระอนาคา พระอนาคาละเอียดอยู่ กามราคะพยาบาทอย่างละเอียดหมดหลุดไปหมด ยังไปติดรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ยังไปไม่ได้ ให้พ้นกายพระอนาคา อนาคาละเอียดไปเสีย ให้เข้าถึงกายพระอรหัต พระอรหัตละเอียดนั่นแหละ พ้นจากรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา เรียกว่าเข้าถึงวิราคธาตุวิราคธรรมแล้ว พ้นจากไตรวัฏสงสารแล้ว มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

นี้พระพุทธเจ้าประสงค์อย่างนี้ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ก็ประสงค์แง่นี้ แม้พระพุทธเจ้ารุ่นหลังจะมาอีกเท่าไรก็ประสงค์อย่างนี้แบบเดียวกัน เมื่อรู้จักเช่นนี้แล้วเราก็อุตส่าห์พยายามทำให้เข้าถึงธรรมเหล่านี้ให้ได้เมื่อเข้าถึงธรรมเหล่านี้แล้วเราจะได้พ้นทุกข์ออกจากไตรวัฏสงสารมีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

ที่ได้ชี้แจงแสดงมา ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา **วรญฺญํ สรณํ นตฺถิ** ที่พึ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **สรณํ เม รตนตฺตยํ** พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดี จงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมา พอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■■■■

สมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเบื้องต้นและเบื้องสูงสำหรับผู้ถึงธรรมกาย

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

...เมื่อใจหยุดนิ่งสนิทอย่างนั้นแล้วกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา เช่น ความง่วงเหงาซึมเซา ไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจก็หมดไป ความลังเลสงสัยในการปฏิบัติในเบื้องต้น แม้ในขั้นสมถกัมมัฏฐานว่า ถูกทางไหม นี่ก็หมดไป เพราะรู้ด้วยใจว่า ถ้าใจหยุดนิ่ง กิเลสนิวรณ์หมด ก็มั่นใจ ความลังเลสงสัยเริ่มหมดไป...

ณ ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๓

ท่านที่ปฏิบัติใหม่ยังไม่เห็นดวงไม่เห็นกาย ดูดวงแก้วให้จำให้ได้นะ ว่าดวงแก้วใสอย่างนี้ นั่งในท่าขัดสมาธิ แล้วตั้งกายให้ตรง หายใจลึก ๆ พอสบายแล้วก็ปล่อยกายตามสบาย อย่าเกร็ง หลับตาลงเบา ๆ อย่าเม้มเปลือกตาให้แน่น

ทุกท่านรวมใจไปหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายของตัว ท่านที่ปฏิบัติถึงธรรมกายแล้ว ให้รวมใจไปหยุดนิ่งในที่สุดละเอียดของตัว แล้วตั้งจิตอธิษฐาน ณ บัดนี้ ว่า **"ขอบุญกุศลที่เราได้สร้างสมอบรมมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน มีทานกุศล ศีลกุศล** และ**ภาวนากุศล**เป็นต้น พร้อมทั้ง**คุณบิดามารดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ คุณพระศรีรัตนตรัย** และ**ขออาราธนาบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ อำนาจสิทธิเฉียบขาด แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตขีณาสพเจ้าทั้งหลาย** และ**ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ** ตลอดถึง**ต้นธาตุต้นธรรมในที่สุดละเอียดทั้งปวงทุกพระองค์ ขอจงมารวมเป็นตบะ เดชะ พลวปัจจัย ประคับประคองใจของเราให้หยุดให้นิ่ง ให้สิ้นกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา หากจะมีกิเลสนิวรณ์เกิดขึ้น** เช่น **ความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจ ฯลฯ ก็ให้มีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันกิเลสนิวรณ์ทั้งหลายเหล่านี้** และ**ระงับเสียได้โดยพลัน ด้วยองค์บริกรรมนิมิต - บริกรรมภาวนา หรือองค์แห่งฌาน ขอจงมีปัญญาได้ดวงตาเห็นธรรม ขอจงได้เข้าถึง ได้รู้ ได้เห็น ได้เป็นธรรมกาย เป็นพระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผล พร้อมทั้งวิชชา มีวิชชา ๓ วิชชา ๘ อภิญญา ๖ จตุปฏิสัมภิทาญาณ** เป็นต้น และ**จรณะ ๑๕ ธรรมปฏิบัติเครื่องเจริญวิชชา เพื่อกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทานเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ให้หมดสิ้นไป ได้ถึงซึ่งมรรค ผล นิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง ทั้งนิพพานถอดกาย และนิพพานเป็น"**

สำหรับท่านที่ยังไม่เห็น ขณะที่ท่านหายใจเข้าออกลึก ๆ อยู่นั้น นึกให้เห็นเส้นทางลมหายใจเข้าออกว่างโล่งลงไป แล้วก็นึกให้เห็นศูนย์กลางกายอยู่เหนือระดับสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือ ถ้าว่านึกเห็นได้ยาก ให้นึกเห็นเส้นตรงขาวใส ๒ เส้นตัดกัน เส้นหนึ่งจากกึ่งกลางสีข้างขวาไปจรดกึ่งกลางสีข้างซ้าย จุดตัดกันของเส้นตรง ๒ เส้นอยู่ตรงศูนย์กลางกายพอดี มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์ เมล็ดไทร ตรงกลางเส้นทางลมหายใจเข้าออกพอดี ใจเราจรดที่นั่น ที่ว่าเอาใจไปจรด คือนึกให้เห็น ในเบื้องต้นนึกให้เห็น เห็นด้วยใจน่ะ เพราะว่าเห็นอยู่ที่ไหนใจอยู่ที่นั่น **"ใจ"** ประกอบด้วย **"ความเห็น"** อย่างหนึ่ง เห็นด้วยใจนะ **"ความจำ"** อย่างหนึ่ง

"ความคิด" อย่างหนึ่ง **"รู้"** อย่างหนึ่ง **เห็น จำ คิด รู้ ๔ อย่างนี้** ชื่อว่าเป็น **"เอกคตาจิต" รวมเรียกว่า "ใจ"** รวมหยุดเป็นจุดเดียวกันตรงไหน เป็นเอกัคคตารมณ์ คือมีอารมณ์เป็นหนึ่งตรงนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อใจเราจดจ่อนึกเห็นจุดเล็กใสอยู่ มีอารมณ์เป็นหนึ่งอยู่ที่นั่น ใจก็อยู่ที่นั่น

ในขณะเดียวกันเพื่อให้ใจทำหน้าที่อยู่รวม ณ จุดเดียวกัน ไม่ให้ฟุ้งซ่านไปอื่น ในระยะเบื้องต้นให้ **"บริกรรมภาวนา"** คือ**ท่องในใจ "สัมมาอะระหังๆ ๆ"** ท่องลงไปตรงกลางของกลางจุดเล็กใสนั่นแหละ พร้อมกับนึกเห็นดวงแก้วกลมใสปรากฏขึ้น ใจเราก็อยู่ในกลางของกลางจุดเล็กใสนั่นแหละ อยู่ตรงนั้นแหละ ให้ใจหยุดเชียว หยุดในหยุด กลางของหยุด **นึกให้เห็นด้วยใจ** เรียกว่า **"บริกรรมนิมิต"** ท่องในใจเรียกว่า **"บริกรรมภาวนา" ให้บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาเป็นคู่กันไปไม่ขาดตอน เหมือนกระแสน้ำที่ไหลไม่ขาดสาย ให้ต่อเนื่องกันไปเชียว** "สัมมาอะระหังๆ ๆ" กลางของกลางจุดเล็กใสเรื่อยไป ให้ใจหยุด ไม่ใส่ใจอะไรทั้งนั้น ปล่อยใจให้ดิ่งอยู่ตรงนั้นนั่นแหละ

ถ้าว่าเห็นดวงแก้วไม่ชัดละก็ เวลาหายใจเข้าหายใจออกนึกให้เห็นลมหายใจเข้าออกกระทบดวงแก้ว แล้วจะค่อย ๆ เห็นดวงแก้วชัดขึ้น พร้อมกับใจเราหยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงแก้วนั้นไว้ พอเห็นดวงแก้วพอสมควร ก็ปล่อยความสนใจในเรื่องลมหายใจเข้าออก จดใจนิ่งเฉย ๆ ตรงนั้น พอมีสติรู้เมื่อลมหายใจเข้าออกผ่านตรงนั้นอย่างเดียว แล้ว**ค่อย ๆ ปล่อยความสนใจในลมหายใจเข้าออกไปเรื่อย ๆ เหลือแต่บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาคู่กัน เมื่อใจจะหยุดจริง ๆ แม้บริกรรมภาวนาก็ค่อย ๆ เลือนหาย คงจดจ่อนิ่งหยุดในหยุด กลางของหยุด นิ่งสนิทกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่น แล้วจะเห็นดวงใสสว่างขึ้นมาเอง** คือ**"ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์"** หรือ**"ดวงปฐมมรรค" หนทางเบื้องต้นไปสู่มรรค ผล นิพพาน เห็นแล้วหยุดนิ่งหยุดในหยุด กลางของหยุด ๆ ๆ** ฯลฯ

หยุดอย่างไร? นึกให้เห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางดวงสว่าง **ปล่อยบริกรรมภาวนา ไม่ต้องว่า สัมมาอะระหัง ปล่อยหมดบริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนา ลมหายใจเข้าออกปล่อยหมด** หยุดอย่างเดียวที่นี่หยุดนิ่งเข้าไป ณ ภายใน ให้เห็นใสสว่างแจ่ม

สังเกตให้ดี **ภายในจะมีดวงเล็ก ๆ อีกห้าดวง** เรียกว่า **"ห้าศูนย์"** คือ **ศูนย์กลาง หน้า ขวา หลัง ซ้าย** ศูนย์กลาง **"อากาศธาตุ"** ข้างหน้า **"ธาตุน้ำ"** ขวา **"ธาตุดิน"** หลัง **"ธาตุไฟ"** ซ้าย **"ธาตุลม"** ทำหน้าที่ควบคุมส่วนที่เป็นช่องว่างภายในร่างกาย ส่วนที่เป็นของเหลว ของแข็ง อุณหภูมิ และลมปราณที่ปรนเปรออยู่ในร่างกาย ให้อยู่ในสภาวะพอเหมาะ เมื่อธาตุทั้งหมดนี้มาประชุมกันนะ น้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ กลางของกลางอากาศธาตุ มี**"วิญญาณ"**เป็นจุดเล็กใสอยู่ ธาตุทั้งหกประชุมกันตรงนี้เมื่อไหร่ละก็ ปฐมมรรคจึงเกิด ไม่ประชุมกันไม่เกิด นี่แปลว่าธาตุภายในต้องรวมกันอย่างนั้นเขาจะเป็นเองโดยธรรมชาติ

เพราะฉะนั้น เราเห็นแล้ว เราหยุดอีกตัวเดียว หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงอากาศธาตุ กลางนั้นจะเห็นวิญญาณธาตุเป็นดวงเล็กใส หยุดนิ่ง ศูนย์กลางจะขยายออก จะเห็นอีกดวงใหม่ ใสสว่างยิ่งไปกว่า นั่น **"ดวงศีล"** เป็นศีลบริสุทธิ์ในกัมมัฏฐาน เราก็หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงศีล นิ่ง

ทำไมถึงว่าเป็นดวงศีล? ก็เพราะว่าเมื่อใจใสสะอาดบริสุทธิ์ เจตนาความคิดอ่านทางชั่วไม่มี เมื่อใจมันไม่ชั่ว กาย วาจา มันก็ดี ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียนเบียนผู้อื่น ศีลก็บริสุทธิ์ นี่ของธรรมดาที่สุด ถ้าใจเราจรดนิ่งอยู่ที่กลางดวงศีล นี่ประคับประคองเลี้ยงไว้เหมือนแม่โคที่ไม่เอาใจออกห่างจากลูกโค

เลี้ยงเอาไว้ หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้ใสเห็นใสแจ่มอยู่อย่างนั้นแหละ ศีลบริสุทธิ์เชียว จึงชื่อว่า **"สีลานุสติ"** นี่เป็น **"ศีลเห็น"** ไม่ใช่ศีลทางปริยัติ เป็นศีลทางปฏิบัติ หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงศีล หยุดนิ่ง ใสแจ่ม ศูนย์กลางขยายออก **"ดวงสมาธิ"** จะปรากฏใสละเอียดกว่าเดิม

ทำไมถึงเรียกว่าดวงสมาธิ? เพราะว่าเมื่อจิตหยุดนิ่งสนิทถึงเพียงนั้นแล้ว ใจประกอบไปด้วย ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ รวมหยุดเป็นจุดเดียวกันเป็นเอกัคคตารมณ์ **"ดวงเห็น"** นี่ประมาณเท่าเบ้าตาของผู้เป็นเจ้าของนะ นี่ขยายส่วนหยาบมาจากธาตุละเอียดของนามขันธ์ ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ กลางดวงเห็นมีธาตุเห็นอยู่ แล้วก็กลางดวงเห็นนั่นจะมี **"ดวงจำ"** ดวงจำประมาณเท่าลูกตาทั้งหมด กลางดวงจำเป็น **"ดวงคิด"** ดวงคิดนี่ประมาณเท่าลูกตาดำ แต่ใส ใสกริ๊กเลยอยู่ตรงกลาง ลอยอยู่ในเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจประมาณเท่าหนึ่งซองมือของผู้เป็นเจ้าของ ถ้าใจเป็นสมาธิแน่วแน่นิ่งละก็ **"ดวงจิต"** หรือที่เรียกว่า **"สังขาร"** จะลอยปริ่มพอดีเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจ ถ้าดวงจิตของใครจมก็แปลว่าเผลอสติ ดวงจิตของใครลอยเผินขึ้นเหนือเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจมากเท่าไหร่ จิตฟุ้งซ่านมากเท่านั้น ถ้าลอยมากถึงครึ่งหรือกว่าครึ่งก็เสียสติ ถ้าจมลงไปก็หลับหรือว่าหมดสติ นี่แหละ มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตก็ตรงนี้ได้เหมือนกัน กลางดวงจิตก็เป็น **"ดวงรู้"** ดวงคิดหรือดวงจิตอันเดียวกันดวงรู้อยู่ตรงกลางประมาณเท่าแววตาใสแจ่ม ใจเราก็หยุดนิ่งกลางนั้น หยุดนิ่งสนิท เห็น จำ คิด รู้

รวมหยุดนิ่งสนิท

เมื่อใจหยุดนิ่งสนิทอย่างนั้นแล้ว กิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา เช่น ความง่วงเหงาซึมเซาไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจก็หมดไป ความลังเลสงสัยในการปฏิบัติในเบื้องต้น แม้ในขั้นสมถกัมมัฏฐานว่าถูกทางไหม นี่ก็หมดไป เพราะรู้ด้วยใจว่า ถ้าใจหยุดนิ่ง กิเลสนิวรณ์หมด ก็มั่นใจ ความลังเลสงสัยเริ่มหมดไป ใจหยุดในหยุด กลางของหยุด ละเอียดเข้าไป เสวยสุขอยู่ด้วยนามกาย แต่ก็ต้องผ่านปีติ จิตใจยินดี กลางของกลางปีติ ใจหยุดนิ่งเป็นสุขละเอียดเนียนด้วยใจที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นธรรมคู่แข่งที่ขจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา ตั้งแต่เบื้องต้น **ความง่วงเหงาซึมเซาไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจ** และ**ความลังเลสงสัยในการปฏิบัติธรรม** นี่ด้วยอำนาจของจิตที่ยกขึ้นสู่อารมณ์ **"วิตก วิจาร"** ตรึกตรองประคองนิมิต ส่วนว่าอารมณ์ **"ปีติ"**ที่ใจยินดีนั่นเป็นธรรมปฏิบัติเครื่องกำจัด**พยาบาท**นิวรณ์ พอใจหยุดในหยุด กลางของหยุดเสวยสุขอยู่ด้วยนามกายนั่น **อุทธัจจกุกกุจจะ** คือความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจก็หมดไป เพราะเสวยอารมณ์**"สุข"**อยู่ ในขณะเดียวกัน เห็น จำ คิด รู้ รวมหยุดเป็นจุดเดียวกันเป็น**"เอกัคคตารมณ์" กามฉันทะ**คือความยินดีพอใจยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายหมดไป เป็นอันว่าใจปราศจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา ๕ ประการนี้แล้ว ก็ผ่องใส ใจผ่องใส เมื่อใจผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์นั่นแหละ ด้วยสมาธิแน่วแน่มั่นคงจึงชื่อว่า**อธิจิต** ดวงนี้เป็น**จิตยิ่ง** เป็น**สมาธิยิ่ง** สมาธิยิ่งเพราะว่าเมื่อใจยกขึ้นสู่อารมณ์วิตกวิจาร ฯลฯ นั่นเป็น**ปฐมฌาน**แล้ว **กิเลสนิวรณ์หมดไปแล้ว**

และต่อไปกลางของกลางดวงสมาธิ หยุดนิ่งเข้าไปจะถึง **"ดวงปัญญา"** สว่างยิ่งขึ้นต่อไปก็จะถึง **"วิมุตติ"** และ **"วิมุตติญาณทัสสนะ"**ต่อไปตามลำดับเหตุผลมีอย่างนี้ แต่ท่านไม่ต้องไปนั่งท่องจำหรอก หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงใสละเอียด หยุดในหยุด กลางของหยุดให้ใสละเอียด ๆ เข้าไป ๕ - ๖ ดวงเป็นอย่างน้อย จะถึงวิมุตติญาณทัสสนะเอง

กลางวิมุตติญาณทัสสนะ ถ้าเราหยุดในหยุด กลางของหยุด จะเห็นผลญาณ แต่ตอนนี้เป็นโลกิยญาณด้วยอำนาจของโลกิยวิชชาอันเกิดจากฌาน นั่นกลางของกลางนั้นหยุดนิ่งเข้าไปจะเห็น เห็นยังไง? หยุดในหยุด กลางของหยุดเข้า ศูนย์กลางขยายออก เห็น**กายมนุษย์ละเอียด** กายมนุษย์ละเอียดหรือ**กายฝัน** กลางคืนนอนฝันไป แต่ว่าเราเข้าสมาธิถูกทางสายกลาง ก็จะเห็นกายมนุษย์ละเอียดเองปรากฏขึ้น ใจของกายมนุษย์ละเอียดเป็นสุคติแท้ ๆ ใสบริสุทธิ์เชียว นั่นแหละผลของการปฏิบัติ ใจของกายหยาบหรือธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ของกายหยาบ เป็น**โลกิยมรรค** ถ้าส่วนละเอียดนั่นเป็นผล เป็น**โลกิยผล**ในเบื้องต้น เพราะยังไม่ได้กำจัดตัณหา อุปาทาน ให้หมดไปโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังโยชน์ ถ้าใครกำจัดได้ บางท่านกำจัดได้เลยด้วยอำนาจบุญบารมีของตน ก็กลายเป็น**โลกุตตรมรรค โลกุตตรผล** แต่ว่าอาการอย่างนั้นธรรมกายจะปรากฏด้วย

เพราะฉะนั้น ท่านหยุดในหยุด กลางของหยุดตัวเดียวนี่ มีผลในทางธรรมปฏิบัติ เป็นทั้งเหตุทั้งผลของกันและกันไปอย่างนี้ เพราะฉะนั้นท่านไม่ต้องลังเลสงสัย

ผู้ที่ยังไม่เห็นให้ **"สัมมาอะระหังๆ ๆ"** ให้แน่วแน่ให้ใจหยุดนิ่งกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม พอใจหยุดนิ่งกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม เห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายหรือ **"ปฐมมรรค"** หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางปฐมมรรคให้ใสละเอียดแจ่มลงไป ละเอียดเข้าไป ๆ จะผ่านหรือถึง**ดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ** สุดละเอียดของวิมุตติญาณทัสสนะเห็น**กายมนุษย์ละเอียด**หรือ**กายฝัน** แต่ว่าเราเห็นโดยที่ไม่ต้องนอนฝัน กายมนุษย์ละเอียดเห็นได้อย่างนั้น กายมนุษย์ละเอียดหน้าตาเหมือนเรานะ แต่ว่าโปร่งใสสวยงามกว่ากายเนื้อ อยู่ในท่าขัดสมาธิ หันหน้าไปทางเดียวกับเรา **ถ้าเห็นแล้วอย่าลังเลสงสัย นึกเข้าไปเป็นเลย ทิ้งความรู้สึกอันเนื่องด้วยกายหยาบ เข้าไปเป็นกายมนุษย์ละเอียดใสละเอียด**อยู่นั่นแหละ **หยุดในหยุด กลางของหยุดให้ใสละเอียดทั้งดวงทั้งกายและองค์ฌาน** กิเลสนิวรณ์นี่หมดไปแน่นอนใสละเอียดแล้วเราจะรู้เลยว่าอะไรผิดอะไรถูก ทางดำเนินต่อไปถึงมรรค ผล นิพพาน

หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้ใสละเอียดจะผ่านไปเอง ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายละเอียด ๆ ต่อไป แต่ช่วงนี้ยังอยู่ในช่วงของปฐมมรรค ศีล สมาธิ ปัญญา ฯลฯ หรือ **อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ** ต่อ ๆ ไปตามลำดับ สุดละเอียด

จะถึง**กายทิพย์** โตใหญ่ใสสว่างกว่าเดิม แพรวพราวสวยงาม แล้วก็ดับหยาบไปหาละเอียด เป็นกายละเอียดใหม่ คือเป็นกายทิพย์ต่อไป หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้ใสละเอียดทั้งดวงทั้งกายทั้งองค์ฌานเป็นอย่างนี้เรื่อยไปทีละกาย ๆ ไปจนสุดละเอียดถึงธรรมกายนะ โตใหญ่ใสละเอียดไปตามกายไม่ถอยคืนออกมา (คือไม่ถอนออกจากสมาธิ)

ท่านที่เห็นดวงกายบ้างแล้ว ดำเนินไปตามนี้ หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้ใสละเอียดทั้งดวงทั้งกายทั้งองค์ฌาน สุดละเอียดแล้วศูนย์กลางจะขยายออก กายในกายต่อ ๆ ไปจะปรากฏขึ้นมาอีก โตใหญ่

ใสสว่างกว่าเดิม ก็ให้ดับหยาบไปหาละเอียด คือทำความรู้สึกเป็นกายละเอียดใหม่ ทิ้งกายหยาบเดิม นี่เรียกว่าถอดขันธ์ จากขันธ์หยาบเข้าสู่ขันธ์ที่ละเอียดไปจนสุดละเอียดของ**เบญจขันธ์** หรือขันธ์ ๕ แล้วก็จะถึง**ธรรมขันธ์** คือ **ธรรมกาย** ทำไปทุกท่านอย่างนี้นะ

ถ้าใครยังไม่เห็นก็สัมมาอะระหังๆ ๆ กลางของกลางจุดเล็กใสศูนย์กลางดวงศูนย์กลางกายไว้ เห็นดวงหยุดนิ่งไปในศูนย์กลางดวง เห็นกายดับหยาบไปหาละเอียดเป็นกายละเอียดเรื่อยไปดังที่แนะนำแล้ว ทำไปทุกท่านนะ ทีนี้ไม่ต้องสนใจคำสอนที่อาตมาจะสอนคนอื่น ทำไปนะท่านที่ปฏิบัติเบื้องต้น ทำไปไม่สนใจ ปิดทวารทั้งหมด ได้ยินสักว่าแต่ได้ยินทำกิจของเรา

ส่วน**ท่านที่ถึงธรรมกายแล้ว**นะ ให้รวมใจของทุกกายอยู่ในศูนย์กลางธรรมกายอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด พิจารณาอริยสัจ ที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของกายโลกิยะทุกกาย คือในกายมนุษย์ ทิพย์ รูปพรหม อรูปพรหม ทั้งหยาบละเอียด แล้วพิสดารกายดับหยาบไปหาละเอียด ผ่านศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม และเห็น จำ คิด รู้ อันเป็นที่ตั้งของกิเลส ของทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียด เถา ชุด ชั้น ตอน ภาค พืด เพื่อชำระธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ให้ใสบริสุทธิ์ เป็นแต่ธรรมกายที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ แล้วตกศูนย์เข้าอายตนนิพพาน ซ้อนธรรมกายที่สุดละเอียดเข้าไปในพระนิพพาน คือธรรมกายที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คำนวณรู้ที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้าและจักรพรรดิ์(ภาคผู้เลี้ยง) ต่อญาณทัสสนะต่อแว่น ต่อกล้อง เข้าไปในสุดรู้สุดญาณนั้น พิสดารกายรอบตัว คำนวณ คืออาราธนาพระนิพพานในพระนิพพาน ๆ พร้อมด้วยจักรพรรดิ์ภาคผู้เลี้ยงละเอียดเข้าไปรวมทั้งภาคผู้สอด ผู้ส่ง ผู้สั่ง ผู้บังคับ ผู้ปกครอง ถึงพระพุทธเจ้า ต้นธาตุต้นธรรมต้นในต้น ๆ ทับทวีขึ้นมาเป็นเรา นับอสงไขยในอสงไขยอายุธาตุอายุบารมีพระพุทธเจ้าจักรพรรดิ์ จนถึงต้นธาตุต้นธรรมไม่ถ้วน ดับอธิษฐาน ถอนปาฏิหาริย์ ธาตุธรรมของภาคดำ ภาคกลาง ๆ ให้หมด ไปจนสุดละเอียดและซ้าย ขวา หน้า หลัง ล่าง บน โดยรอบจนถึงต้นในต้นต่อ ๆ ไป ก็ทำเป็นแบบเดียวกันฯลฯ ใสบริสุทธิ์ดีแล้วก็หยุดนิ่ง ฟังรู้ในธรรมที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้า ฯลฯ

■ ■ ■ ■

พระสมเกียรติ พุทฺธวโร
ถอดเทป

คำกล่าวถวายรายงาน สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี

ของ

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ผู้อำนวยการ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

ขอประทานกราบเรียน **พระเดชพระคุณหลวงพ่อ สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี** ที่เคารพอย่างสูง

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม มีความรู้สึกปีติยินดีที่พระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อ ได้โปรดเมตตามาประกอบพิธีเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์รุ่นที่ ๒๑ ซึ่งสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ ได้เปิดอบรมพระกัมมัฏฐาน มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ มาถึงบัดนี้ ถึง ๒๐ รุ่น และรุ่นนี้เป็นรุ่นที่ ๒๑ แล้ว แต่ละรุ่นได้มีพระภิกษุ-สามเณร มาเข้ารับการอบรมจากทั่วประเทศ โดยเฉลี่ยจากปีละ ๒ รุ่น รวมทั้งหมดมาถึงบัดนี้ ๒๑ รุ่นนั้น ประมาณรุ่นละ ๓๐๐-๔๐๐ รูป ส่วนอุบาสก อุบาสิกาผู้ประพฤติธรรมประมาณโดยเฉลี่ยรุ่นละ ๔๐๐ ท่านเช่นกัน สำหรับรุ่นที่ ๒๑ นี้ เป็นรุ่นกลางปีมีพระภิกษุสามเณรจำนวนน้อยกว่ารุ่นปลายปี เฉพาะในรุ่นนี้มีพระภิกษุ สามเณร ๑๓๐ รูป โดยประมาณกับอุบาสก อุบาสิกา ผู้ประพฤติธรรมอีกประมาณ ๑๐๐ กว่าท่าน เข้ารับการอบรมมาตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม อย่างไม่เป็นทางการจนถึงบัดนี้ และจะได้รับการอบรมสืบต่อไปจากวันนี้ไปถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม

วัตถุประสงค์ของการอบรมพระกัมมัฏฐานนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างพระในใจคน และเพื่อสร้างพระในใจตนเองเป็นสำคัญ และเพื่อสร้างพระวิทยากรและพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในหลักปริยัติทั้งวิธีการปฏิบัติ ให้ได้รับผลและ

ประสบการณ์ของการปฏิบัติ ตามสมควรแก่ธรรม ตามภูมิธรรมของแต่ละคนที่ปฏิบัติได้ แล้วท่านเหล่านั้นจะได้นำประสบการณ์จากผลของการปฏิบัติ ความรู้ความเข้าใจ ทั้งในพระธรรมและพระวินัย รวมทั้งศีลาจารวัตรที่งดงามเป็นแบบอย่างที่ดีไปเผยแพร่ในท้องที่ของท่าน

สำหรับวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญยิ่ง ที่จะผดุงดำเนินรอยตามการปฏิบัติพระสัทธรรม ตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้ตามพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้า และเพื่อจะรักษาธรรมปฏิบัติที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ ท่านได้ตั้งปณิธานเอาไว้สั่งสอนเอาไว้ให้เผยแพร่เป็นประโยชน์แก่สาธุชน พุทธบริษัททั่วประเทศ และให้ได้แพร่ขยายไปในต่างประเทศเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขแก่มวลมนุษย์ทั้งหลายผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยใจศรัทธา

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในการดำเนินชีวิตประจำวันของพระภิกษุ สามเณร ที่นี่จึงจัดให้มีการอบรมทั้งในภาคปริยัติ กล่าวคือได้เปิดการศึกษาภาคปริยัติภาคนักธรรมและภาคบาลี สอนอย่างไม่เป็นทางการมาจนถึงบัดนี้ ปีนี้กำลังจะเปิดในหลักสูตรบาลีประโยค ๔ เมื่อได้จัดตั้งเป็นวัดแล้ว ซึ่งขณะนี้ได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมให้จัดตั้งเป็นวัดได้แล้วนั้น เมื่อขอพระราชทานวิสุงคามสีมาได้และประกอบพิธีผูกพัทธสีมาเรียบร้อยแล้วก็จะได้เปิดโรงเรียนปริยัติธรรมให้มีการศึกษาอบรมภาคปริยัติให้สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตามหลักสูตรตามความตั้งใจ ถึงประโยค ๙ ควบคู่กันไปกับการอบรมภาวนาธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เป็นประจำทุกวัน และจัดหลักสูตรพิเศษเป็นหลักสูตรใหญ่ ปีละ ๒ ครั้ง คือ รุ่นกลางปีระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม รุ่นปลายปีระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม นอกจากนั้นยังรับอบรมข้าราชการนักเรียน นิสิต นักศึกษา และสาธุชนทั่วไปที่มาขอรับการอบรมเป็นกรณีพิเศษ หรือให้ไปช่วยอบรมในสำนักและสถานที่หรือสำนักงานของท่านตลอดทั้งปีนี้ เป็นเจตน์จำนงค์เพื่อผดุงบวรพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป บัดนี้เป็นเวลาอันสมควร เป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว เกล้ากระผมขออาราธนา พระเดชพระคุณหลวงพ่อ เปิดการอบรมและขอประทานโอวาทแก่คณะผู้ทำงาน พระวิทยากร พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้ามาประพฤติธรรมด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดครับ

โอวาทเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๑

โดย

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ท่านอาจารย์เสริมชัย และเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย ได้ฟังคำรายงานของท่านอาจารย์เสริมชัยที่จะให้มีการศึกษาจนถึงประโยค ๙ ควบคู่กันไปกับการปฏิบัติธรรมนี้ ขออนุโมทนาสาธุการ ผมก็มีชีวิตและตั้งใจดำเนินการอย่างที่ท่านอาจารย์เสริมชัย ไปสร้างวัดเขาไกรลาศ แล้วก็จะได้ไปสร้างเป็นวัดกัมมัฏฐานเพราะเป็นสถานที่สงบสงัด ใกล้ทะเลหัวหินหลังเขาตะเกียบ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๗ เพราะเขาถวายที่ดินให้สมเด็จสังฆนายกกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร

วัดราชบพิธ ท่านเจ้าคุณสมเด็จวาสนมหาเถร สมเด็จพระสังฆราชเมื่อครั้งที่เป็นจุลลคณิสสร ปลัดซ้ายของเจ้าพระคุณสมเด็จพระอุปัชฌาย์ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ ท่านไปรับมอบหมายที่ดินในนามของมหามกุฏ มีพระราชาคณะไป ๕ รูป มีวัด วัดละ ๕ รูป ก็รวมเป็น ๒๕ รูป มีคุณหลวงคนหนึ่งเป็นข้าราชการกรมแผนที่เป็นร้อยเอก แต่ว่าออกจากราชการเพราะเกษียณอายุ เป็นนักโหราจารย์ที่ยิ่งใหญ่มีคนเคารพนับถือ ท่านไม่ยอมขึ้นเขาไกรลาศ จนได้เวลาเสร็จแล้วก็ขึ้นไปคนเดียวประกาศกันว่า วัดเขาไกรลาศนี้ จะต้องสำเร็จได้ด้วยคนเดียวที่มีฤกษ์ยามคู่กันกับเขาไกรลาศ และการถวายให้เป็นสมบัติของมหามกุฏ คือเจ้าคุณจินดากรมุนี ในสมัยเมื่ออาตมาเป็นพระราชาคณะสามัญ ถูกสมเด็จพระอุปัชฌาย์ให้ฉายาตั้งแต่เป็นเณรว่า "จินฺตากโร" ทรงลายพระหัตถ์ด้วยพระหัตถ์เองว่า ถ้าภาษาไทยเรียกว่า "จินดากร" เพราะฉะนั้นเวลาเป็นพระราชาคณะเขาก็หาชื่อที่จะตั้งสมณศักดิ์ อาตมายังเป็นพระครูวิจิตรธรรมคุณ

ที่จะเป็นพระราชาคณะชั้นต้นก็บอกว่า เสด็จพระอุปัชฌาย์ให้จินตากโร ก็น่าจะให้จินดากร จะเติมอะไรก็เติมได้ เขาก็เลยให้เป็นพระจินดากรมุนี แปลว่าฉายาที่เสด็จพระอุปัชฌาย์ตั้งให้ตั้งแต่เป็นเณร เป็นเณรคนแรกหรือปีแรกด้วยซ้ำ ไม่เคยประทานฉายาแก่เณรรูปใด เพราะฉะนั้นเขาจึงออกชื่อว่า เขานี้จะสำเร็จได้ด้วยเจ้าคุณจินดากร คนอื่นทำไม่ได้ ความจริงก็เป็นอย่างนั้น อาตมาเป็นแต่พลอย ในฐานะที่เป็นปัจฉาสมณะ คือผู้ใต้บังคับบัญชาของสมเด็จเมื่อครั้งยังเป็นจุลลคณิสสร แต่เมื่อรับแล้วภาระธุระมันก็เพิ่มหนักขึ้น เพราะเวลานั้นอาตมาเป็นรองภาค ๗ ซึ่งมีเจ้าคณะภาคพระศาสนโสภณ (ปลอด ป.ธ.๙) วัดราชาธิวาส ท่านเป็นเจ้าคณะภาค อาตมาเป็นผู้ช่วยภาค ไม่ใช่เป็นรอง เวลานั้นยังไม่มีรองภาคเป็นแต่ผู้ช่วยภาค และเป็นภาคมี ๗ ภาค ไม่ใช่ ๑๘ ภาคอย่างในบัดนี้ ต้องทิ้งธุระภาระหน้าที่การงานไปอยู่เป็นประจำ จึงสร้างสำเร็จได้ เพราะไม่มีทุนทรัพย์ที่จะสร้างต้องอาศัยความเพียรความพยายาม ทำให้เขาเห็นก่อน ดูก่อน โดยยอมเป็นหนี้เป็นสินเขามาทำเสร็จแล้ว ก็มีผู้ออกให้เช่นกุฏิหลังละ ๔,๐๐๐ บาท สร้างทีเดียว ๑๐ หลัง พอทอดกฐินแล้วก็มีคนรับเป็นเจ้าของ ถังน้ำก็ถังละ ๕๕๐ บาท จุน้ำได้ ๒๐๐ แกลลอน หรือ ๒๐๐ ปี๊บ ซึ่งสร้างเป็นสิบ ๆ ถัง ทำให้ไว้ก่อนพอกฐินทีก็มีคนรับช่วย เพราะเขาเห็นว่ากุฏิเท่านี้ราคาเท่านี้เขาพอออกได้ ถังน้ำราคาเท่านี้เขาออกคนเดียวบ้างหลายคนรวมกันบ้าง ทำมาด้วยอาการอย่างนี้ก็สำเร็จแต่ต้องอยู่จำพรรษาที่นั้น ทิ้งภาระธุระกับปิยภัณฑ์หรือปัจจัยลาภที่จะต้องสวดมนต์ฉันเพล หรือฉันเช้าตลอดถึงบังสุกุล ไม่หวังแก่สินจ้างรางวัลอะไรด้วย ความเสียสละจึงสำเร็จได้

บัดนี้ที่อาตมาไปอยู่ ๑๕ ปี มีพระเณรเปรียญตั้งแต่ ๓ ประโยค ถึง ๘ ประโยค มีพระเณร ๔๙ รูป การศึกษาเจริญรุ่งเรืองนึกว่าจะสร้างให้เป็นวัดฝ่ายวิปัสสนาสมถกัมมัฏฐาน คือวัดอรัญญวาสี แต่เมื่ออยู่มาก ๆ เขาก็อ้างว่าฉันหนเดียวไม่มีเรี่ยวมีแรงเพราะต้องเรียนด้วย ปฏิบัติด้วย ขอฉัน ๒ หน หนักเข้าการทำกัมมัฏฐานก็หมดเวลาไปคนไม่ได้เรียนก็ขอเรียนด้วย ทั้งนักธรรมและบาลี เราก็ต้องเปิดให้เขาเรียนและมีนิตยภัต สมภารให้องค์ละ ๑,๐๐๐ บาท พระเณรองค์ละ ๕๐๐ บาท เพราะแทนภัตตาหารที่เราทำถวายเขาพอใจบ้าง ไม่พอใจบ้าง ก็เลยแจกเป็นนิตยภัตเสีย เขาบิณฑบาตฉันก็ไม่ต้องใช้จ่ายที่ไม่มีฉันเขาก็จ่ายนิตยภัต เป็นอาหารส่งปิ่นโต ทำมาอย่างนี้เป็นเวลาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๗ กฐินปีแรกปี ๒๔๙๗ จึงไปสร้างหลังเขาเป็นกุฏิ ๔-๕ หลัง ยกศาลาขึ้นเป็นศาลาสำหรับสวดมนต์ไหว้พระ ไม่ตั้งใจที่จะทำโบสถ์เพราะว่าทุนน้อย ไม่มีทุน ทั้งสติปัญญาก็ไม่มีใครช่วยต้องเรียกว่า ทำตามลำพัง แต่ว่าเมื่อถึงคราวก็มีทั้งโบสถ์ ทั้งศาลา ทั้งโรงเรียน ทั้งกุฏิอาจอยู่ได้ถึงร้อยรูปนึกว่าหากเขามั่นคงในพรหมจรรย์ในสิบรูป ขอรูปเดียวสืบพระศาสนาพอใจแล้ว ร้อยรูปขอ ๑๐ รูป แต่ต้องยอมแพ้เขา เขาสึกไปทีละรูป ๒ รูป ทั้งที่เป็นถึงศาสนศาสตร์บัณฑิตปริญญาโทจากอินเดีย ถึง ๘ รูป ไม่ได้สมใจ เพราะเราไปอยาก

ได้ อยากเป็น อันเป็นทุกข์สมุทัย เหตุก่อให้เกิดทุกข์ เมื่อไม่ได้สมใจก็เป็นทุกข์ เดี๋ยวนี้จึงคิดใหม่ว่า ทำให้เปล่าโดยไม่หวังตอบแทนอะไร ๆ เรียกว่าเป็นผู้ให้ไม่ใช่เป็นผู้รับ เมื่อเขาอยู่ได้ก็เป็นกำไรของพระศาสนา เขาอยู่ไม่ได้ก็เพราะวาสนาบารมีเขาทำมาแค่นั้นเอง สึกไปก็ไปทำงานทำการและก็ไม่ได้เข้าหาอุปัชฌาย์อาจารย์เลยหายไปหมด แรก ๆ ก็บอกว่าต้องการความสงบสงัด มีคุณหลวงคนหนึ่งเป็นข้าราชการ ไปอยู่เขาไกรลาศ ๔๐ วัน กลับมาเขาบอกว่ามันสงบเกินไป อ้าว! ก็คุณหลวง ชอบความสงบยังไง! ไปอยู่เขาไกรลาศเป็นที่สงบสงัด เพราะไม่มีผู้คนมาก เขาบอกมันสงบเกินไป เกินไปแค่ไหน พอดีอย่างไร เขาไม่ได้บอกไว้ คือ ไม่รู้จะไปพูดกับใครไปสนทนากับใคร เขาบอกมันสงบเกินไป เพราะฉะนั้นความพอดีสงบมากสงบน้อยมันขึ้นอยู่กับคน กับใจของคนแต่ละคน ส่วนอาตมาน่ะชอบความสงบ เดี๋ยวนี้ก็ยังติดความสงบ เร็ว ๆ นี้ไปอยู่สุรินทร์ เขานิมนต์ไปเพื่อปลูกป่า ป่าแห่งหนึ่งมีเนื้อที่หนึ่งหมื่นแปดพันไร่ เป็นภูเขาเตี้ย ๆ จังหวัดสุรินทร์ ติดต่อชายแดนเขมร เดิมเขมรอยู่มีอาวุธคนไทยก็ไม่กล้า เดี๋ยวนี้ตำรวจทหารเขาไล่เขมรออกไปสู่ที่ต่ำ ไปตั้งบังเกอร์สำหรับป้องกันไม่ให้มารุกล้ำในแผ่นดินไทย แต่ก่อนนี่เขาอยู่ที่สูงเขาต่อสู้กับเรา เราอยู่ที่ต่ำ เขาก็ยิงเอาเข้าข้างเดียวเพราะเขาเห็น ตายไปหลายคน ต้องไปทำบุญให้ผู้ที่ตายไปแล้ว และช่วยรักษาป่า สถานที่และต้นไม้เวลานี้ขอตั้งเป็นวัดเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่ดุลย์ และอาจารย์มหาบัว แต่ก่อนจะมานี้สั่งเขาไว้ อย่าไปสร้างเป็นวัดเป็นหลักเป็นฐาน ให้สร้างบังกโลหรือกุฏิเล็ก ๆ พอที่จะกำบังสัตว์เลื้อยคลานได้ให้อยู่อย่างพระธุดงค์ มีกลด มีต้นไม้ มีป่า และเป็นเขาศักดิ์สิทธิ์ด้วย เขาแกะสลักหินแล้ว ก็มีภินิหารมีแสงสว่าง ผุดโผล่ขึ้นแล้วก็หายไปในที่นั้น เดินตั้ง ๓-๔ ชั่วโมง ยังไม่รอบเขา เพราะที่มันถึงหมื่นแปดพันไร่ มีทั้งต้นสักต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มันหักโค่น วัดก็ไม่กล้าเอามาผ่าหรือเอามาทำอุตส่าห์ลงทุนไปซื้อเอาที่อื่นมาสร้าง เพื่อช่วยรักษาป่า รักษาต้นไม้ด้วย อธิบดีกรมป่าไม้เผอิญเป็นลูกศิษย์อาตมา อาตมาก็ชี้แจงเขาว่า ที่เอาพระมาอยู่นี่เป็นพระกัมมัฏฐาน ท่านชอบต้นไม้รักษาป่าปลูกป่าให้ เพราะฉะนั้นถ้าให้เขาสร้างวัดแล้วเขาจะช่วยดูแลรักษาป่าให้ ชาวบ้านเขาเคารพนับถือก็พอห้ามปรามได้ เอาก็อนุญาต เสร็จไปแล้วฉันก็ดีใจเพียงท่านไปสร้างเพียง ๕ เดือน ทำให้ผู้คนเคารพนับถือมีพระไปสมทบอยู่ป่าถึงร้อยกว่ารูป อาตมาไปในที่นั้นก็เอากลดเอาบาตรไปฉันในบาตรหนเดียวเหมือนพระกัมมัฏฐานทั้งหลาย อยู่ได้ติดใจความสงบนี้ อยู่

๒ วัน ถ้าไม่มีภาระไปรับนิมนต์เขาก่อนก็จะอยู่ต่อไปอีกเป็นเดือนก็ได้ ใจมันชอบ แต่ว่าเผอิญรับกิจนิมนต์เขาไว้ก็ต้องรีบกลับอุปัฏฐากที่ไปกับอาตมาเขาออกให้สี่หมื่นสำหรับเป็นค่าอาหารเลี้ยงพระและผู้คนได้กำลังทหารที่เขาให้กำลังใช้รถใช้กำลังคนของเขาแบกหามมาทำเต้นท์ ทำที่ให้รถขึ้นเขาได้เขานึกว่าอาตมาอายุตั้ง ๘๔ แล้ว ต้องขึ้นเขาไม่ไหว เขาก็ทำบันไดเป็นขั้น ๆ แท้จริงเรื่องเดินเรื่องขึ้นเขา อาตมาคล่องอยู่แล้ว เพราะเขาไกรลาศมันก็สูง อาตมาชี้นรวดเดียว คนหนุ่ม ๆ แน่น ๆ สาว ๆ หนุ่ม ๆ กว่าอาตมาขึ้นป้อแป้ ๆ เราขึ้นไปถึงเขาแล้ว เขายังเดินเปาะแปะ ๆ อยู่เชิงเขานั่นเอง เพราะจิตใจคนไม่เข้มแข็งหรืออดทนอย่างที่อาตมาทำมา

เพราะฉะนั้น ท่านอาจารย์เสริมชัย มาเล่าถึงพฤติการณ์ที่จะสร้างทั้งปริยัติทั้งปฏิบัติ จึงเป็นเรื่องที่ถูกใจของอาตมา ขอสนับสนุนเพราะอาตมาก็คิดอย่างนั้น แต่บัดนี้ต้องยอมแพ้เขาเพราะที่คิดว่าจะมีติดพระศาสนาอยู่บ้างเขาก็สึกหาลาเพสไปเวลานี้เหลือพระอยู่ ๘ รูป มีเปรียญ ๓ ประโยค - ๘ ประโยค แต่ก็ชาวบ้านดึงเข้าบ้านหมดไม่ใช่ดึงคนเข้าวัดเหมือนอาตมาไปสร้างวัดในลอสแองเจลิส ต. ออนตาริโอ รัฐแคลิฟอร์เนีย ห่างจากตัวลอสแองเจลิสไป ๒ ชั่วโมงสำหรับรถยนต์ ซึ่งเขามีตึกระฟ้า แต่ส่วนที่อาตมาไปสร้างวัดกับลูกศิษย์ของอาจารย์ฝั้น อาจาโร นี่เป็นบ้านหลังเดียวเหมือนกับชายแดนหรือบ้านนอกของเขา แต่มันสงบดีเพราะเป็นฝ่ายวิปัสสนาธุระ แล้วก็ให้ปลูกไม้เป็นที่ ๑๒ ไร่ ซื้อเป็นเงินไทยเมื่อ ๔ ปีนั้น ๑๐ ล้าน เมื่อ ๔ ปีที่แล้วอาตมาไปเยี่ยมเขาอีกทีขึ้นมาเป็น ๓๐ ล้าน และวันที่ ๘ นี่ก็ต้องเดินทางไปเพื่อบวชคนที่เขาอุทิศใจบวช เพราะเขาลาจากราชการเมื่อครบสิบปี เขาทำราชการมาสิบปี เขาจะบวชถวายชีวิต ไม่มีลูกภรรยา เขาก็จะตามไปอยู่ด้วยแล้วเขาชำนาญในภาษาอังกฤษ เขาจะได้เป็นกำลังสำหรับสั่งสอนประชาชน และไปดูที่ที่ฝรั่งเขาให้ที่ถึง ๑๕๐ ไร่ มีสวนป่า มีต้นไม้ มีดอกไม้ มีภูเขา มีแอ๊ปเปิ้ล ใน ๑๕๐ ไร่ ถ้าจะคิดเป็นเงินก็เป็นพัน ๆ ล้านเหรียญ แต่เขาก็ให้ และปีหน้าเขาจะบวชเป็นพระห่างจากออนตาริโอไปชั่วโมงครึ่ง แต่จะไม่สร้างวัดจะไปสร้างศาลาอเนกประสงค์ สำหรับชักชวนประชาชนให้เจริญภาวนา เพราะวัดมันอยู่ใกล้ ๆ อยู่นั่นแล้ว คือ วัดภูริทัตตวนาราม และอาตมาก็ต้องเป็นผู้ช่วยเหลือเขาพระอาจารย์สุวัฒน์นี่ เขาก็นับถืออาตมา อาตมาก็เป็นประธานมูลนิธิของท่านอาจารย์ฝั้น เทศน์วันแรกเขาให้ ๔,๐๐๐ เหรียญ วันที่ ๒ ให้ ๕,๐๐๐ เหรียญ วันที่ ๓ ให้ ๖,๐๐๐ เหรียญ วันมีงานที่ไปถอนสีมาให้ ๑๐,๐๐๐ เหรียญ ถ้าคิดเป็นเงินไทยก็หลายแสนอยู่ แต่อาตมาไม่ได้เก็บเอามาเลย ให้วัดหมดเพื่อสร้างโบสถ์ตลอดถึงสมณบริขาร เพราะมันเป็นภาระ เราก็มีใช้มีสอยอยู่แล้วก็ถวายวัดคืนไปเป็นกำลังของเจ้าอาวาสที่จะบวชให้คนอื่นต่อไป เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้จะต้องไปช่วยเขาเพราะยังทิ้งเขาไม่ได้ เพราะฉะนั้นอาจารย์เสริมชัยที่ไปสอนวิชชาธรรมกายในต่างประเทศ แล้วกลับมาท่านก็ทำรายงาน อาตมาก็อ่าน อ่านของท่านหมดแล้วรู้สึกชอบใจเลื่อมใส ที่

ท่านใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์เหมือนกับท่านบุรพาจารย์ที่ท่านได้ทำประโยชน์เสียสละตนเอง จึงมีพุทธศาสนาเป็นมรดกตกทอดถึงเราจนทุกวันนี้ ถ้าเราไม่เอาภาระช่วยกันจรรโลงรักษาหรือให้แพร่หลายแล้ว มันก็จะหดน้อยถอยลงไป เพราะทุกอย่างในโลกไม่ว่าจะเป็นคน ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมะ หรืออธรรม ล้วนไม่เที่ยงเรียกว่าอนิจจัง ทนอยู่ไม่ได้นานเรียกว่าทุกขัง เป็นอนัตตาที่ว่าไม่ได้ บังคับไม่ฟัง เพราะฉะนั้นอายุพระศาสนาที่ท่านประมาณ ๕,๐๐๐ ปี นี่ล่วงไปเกินกว่ากึ่งพุทธกาลแล้ว เพราะฉะนั้นเราจงใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ แม้จะเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็กฎธรรมชาติธรรมดา แม้ตัวเราเองก็จะอยู่ไม่ได้ไปนาน อย่างมากก็ไม่เกิน ๑๐๐ ปี ล้วนต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายทุกคน ควรจะใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนและคนอื่นก่อนที่จะแก่ เจ็บ ตายไป แต่ละคนแต่ละท่าน

วันนี้ได้รับอาราธนาจากพระอาจารย์เสริมชัยกลับไปนี่ก็ต้องไปบวชลูกศิษย์ เขานัดไว้ ๑๗ นาฬิกาแต่กลัวจะไปไม่ทันก็เลยเปลี่ยนไปเป็น ๑๘ นาฬิกา โอวาทหรือปาฐกถาธรรมที่จะพูดกับท่านทั้งหลายในวันนี้ จะว่าด้วยเรื่อง **"พรหมจรรย์"** เพราะพระส่วนมากก็ประพฤติพรหมจรรย์ อุบาสก อุบาสิกาที่มาสู่สำนักวัดนี้ก็ประพฤติพรหมจรรย์ จึงมีกลดมีที่นอนมาสำหรับอยู่ป่า อยู่ได้น้อยวันบ้างหลายวันบ้างตามอัธยาศัยและโอกาสและความสามารถที่จะทำได้

"พรหมจรรย์" ในวันนี้เป็นพุทธอุทานของพระพุทธเจ้ามีเรื่องเล่าไว้ในอรรถกถาว่า พระอานนท์พุทธ-

อุปัฏฐาก ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้าเพราะเป็นลูกพระเจ้าอาว์ ปริวิตกเกิดขึ้นในใจว่า เป็นอัศจรรย์จริงหนอที่พระโพธิสัตว์พอประสูติได้ ๗ วัน พระมารดาก็ทิวงคต ตายจากมนุษย์โลกไปอุบัติในพรหม-โลก พระพุทธเจ้าประทับอยู่ไม่ห่างไกล ทรงรู้ปริวิตกของพระอานนท์เลยตรัสว่าดูก่อนอานนท์เป็นธรรมชาติธรรมดาเป็นจริงอย่างที่อานนท์ปริวิตกนั้น เพราะพระโพธิสัตว์พอประสูตรจากพระครรภ์มารดา พระมารดาก็ทิวงคต ตายไปเกิดในพรหมโลกเหมือนกันทั้งหมด แล้วทรงเปล่งพุทธอุทานเป็นภาษาบาลีว่า **อภิวิสฺสนฺติ เย จาปิ ภูตานิ ภวิสฺสนฺติ เย จาปิ สพฺพํ คมิสฺสนฺติ ปหาย เทหํ ตํ สพฺพชานึ กุสโล วิทิตฺวา อาตาปิโน**

พฺรหฺมจริยํ จเรยฺย แปลว่า **บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาแล้วในอดีต และจะเกิดต่อไปในอนาคตทั้งหมดทั้งสิ้นล้วนต้องแก่ เจ็บ ตายไป เพราะเป็นกฎของธรรมดา เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นก็เป็นอันดับแตกตายไปในที่สุดเหมือนกันทั้งหมด ผู้ฉลาดรู้สัจจะความจริงอย่างนี้แล้ว พึงมีเพียรเผาบาป ใช้ศัพท์ว่า อาตาปิโน** แปลว่า **มีเพียรเผาบาป พฺรหฺมจริยํ จเรยฺย พึงประพฤติพรหมจรรย์เถิด** นี่เป็นพุทธอุทานที่ออกจากโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า ทรงปรารภปริวิตกของพระอานนท์

อรรถกถาจารย์ท่านแก้พรหมจรรย์ ออกเป็น ๑๐ ข้อบ้าง ๑๑ ข้อบ้าง ๑๒ ข้อบ้าง มีอะไรบ้างเล่าใน ๑๐ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อนั้น น่าที่ญาติโยม อุบาสก อุบาสิกา ตลอดถึงเพื่อนสหธรรมิกควรจะกำหนดจดจำไว้ เพื่อแสดงแก่คนอื่นสอนแก่คนอื่นต่อ ๆ ไป

คำว่า "**พรหมจรรย์**" แปลว่าประพฤติประเสริฐ ประพฤติเลิศ ประพฤติดี ซึ่งไม่ใช่เพียงเมถุนวิรัติ หรือการเว้นจากครองเรือนอย่างที่เราชาวบ้านเข้าใจกัน ตามนัยอรรถกถาจารย์ ในที่นี้ท่านแก่ **ทาน** เป็นพรหมจรรย์ข้อแรก ก็คือ สละเครื่องอุปโภค บริโภคที่เรามีมากกว่าคนอื่นเขา จึงควรสละเสียสละเพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์หรือบูชาคุณผู้มีอุปการคุณ เพราะยากจนค่นแค้นกว่าเรา เรามั่งมีมากกว่าเขา ก็ควรสงเคราะห์เขา ควรอนุเคราะห์เขา หรือคนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกัน เป็นญาติเดียวกัน ตำบลเดียวกัน เห็นหน้ากันคบค้าสมาคมกัน เขามาออกปากขอความช่วยเหลือ เพราะขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค หรือทรัพย์สินเงินทอง เราพอที่จะช่วยเหลือเขาได้ ก็สงเคราะห์อนุเคราะห์เขา ถ้าใครทำได้ท่านก็จัดว่าเป็นพรหมจรรย์ข้อแรก ให้เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้อื่นที่ให้เพื่อบูชาคุณท่าน ก็ได้แก่ ให้แก่บิดามารดา ปู่ย่าตายาย หรือครูอาจารย์ที่เขาสอนศิลปวิทยาให้แก่เรา ตลอดจนถึงให้แก่สมณชีพราหมณ์ แม้ไม่มีเกี่ยวข้องกับเราแต่ท่านประพฤติดี เป็นคนดี ควรแก่การนึกถึงพระคุณท่านและตอบแทนพระคุณท่าน ไม่ทำให้ลี้ลับ ให้อย่างนี้เรียกว่า ให้บูชาคุณท่านด้วยกตัญญูกตเวที อย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกว่าเป็นพรหมจรรย์ข้อแรก ที่เรียกว่า ทานการให้ เพราะฉะนั้นญาติโยมทั้งหลายที่ใส่บาตรทำบุญสุนทานสงเคราะห์อนุเคราะห์แก่คนก็ดี แก่ภิกษุ สามเณรก็ดี แก่สงฆ์ก็ดี ได้ชื่อว่าประพฤติพรหมจรรย์ข้อแรก ไม่ใช่ประพฤติพรหมจรรย์อย่างถืออุโบสถศีล

ประการที่ ๒ ท่านยก**ไวยาวัจจะ** แปลเป็นไทยว่าช่วยขวนขวายด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยจิตใจ และไม่มีทรัพย์สินเงินทองที่จะจับจ่ายซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อให้สงเคราะห์ อนุเคราะห์หรือบูชาพระคุณท่าน ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อแรก แต่ถ้าเรามีจิตใจเสียสละ เราก็ช่วยแบกช่วยหาม ช่วยหยิบ ช่วยขน ช่วยล้างภาชนะ ปัดกวาดสถานที่ ในเมื่อรู้ว่าคนอื่นเขาจะทำบุญให้ทาน บ้านนั้นบ้านนี้ เรื่องนั้นเรื่องนี้ แปลว่าช่วยเขาด้วยกาย ด้วยจิต ด้วยเมตตากรุณา ด้วยวาจาคือบอกกล่าว คือบอกกล่าวว่าคนนั้นคนนี้ บ้านนั้นบ้านนี้เขาจะทำบุญสุนทาน ให้ไปช่วยนะ นี้เรียกว่าด้วยกายกรรมและวจีกรรม ด้วยมโนกรรม คือ จิตใจไม่อิจฉาริษยาเขา คือเห็นเขาทำดี ทำบุญสุนทานก็พลอยอนุโมทนาสาธุการไปกับเขาด้วย อย่างนี้เขาก็จัดว่าเป็นพรหมจรรย์ เป็นประการที่ ๒ ต่อจากทาน

ประการที่ ๓ ท่านยก**เบญจศีล คือศีล ๕** อย่างที่ญาติโยมทั้งหลายเวลาจะทำบุญสุนทาน เวลา มีงานมีการก็ขอให้พระให้ศีล รับศีล สมาทานศีล ๕ เบญจศีล หรือเบญจเวรวิรัติ ทั้ง ๕ ข้อ คือ ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมสุมิจฉาจาร มุสา สุรา..ก็จัดเป็นพรหมจรรย์ เป็นประการที่ ๓ ต่อจากทาน ต่อจากเวยยาวัจจะ เพราะฉะนั้นเราก็ทำ เราก็ประพฤติพรหมจรรย์มาโดยลำดับ ๆ ตั้งแต่ทาน เวยยาวัจจะ และเบญจศีล

ประการที่ ๔ ท่านยก**สทารสันโดษ** คือยินดีเฉพาะคู่ครองของตนเท่านั้น จะไม่ละเมิดในคู่ครองของคนอื่น อันนี้ยากที่จะรักษาได้เฉพาะบุคคลที่เห็นโทษที่พระพุทธเจ้าตรัสในเรื่องโทษของกามคุณารมณ์ว่า **หีโน เป็นของเลว, คมฺโม เป็นของชาวบ้าน,**

โปถุชฺชนิโก เป็นของคนมีกิเลส, อนริโย เป็นของไม่ประเสริฐ, อนตฺถสญฺหิโต ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย หีโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสญฺหิโต ที่พระพุทธเจ้าทรงตำหนิไว้ในปฐมเทศนา เรียกว่าธัมมจักกัปปวัตนสูตร เพราะฉะนั้นคนที่เห็นโทษเห็นทุกข์แล้ว จึงยินดีเฉพาะต่อคู่ครองของตนเรียกโดยศัพท์ว่า "**สทารสันโดษ**" ย่อมเชื่อได้หรือเว้นได้ต่อการละเมิดคู่ครองของคนอื่น ก็เป็นการประพฤติพรหมจรรย์ ประการที่ ๔ ต่อจากเบญจศีล

ประการที่ ๕ ท่านยก**อุโบสถศีล** อย่างที่ญาติโยมปู่ย่าตายาย ถึงวันโกนวันพระ ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ นอกจากไปทำทานใส่บาตรแล้ว ยังรักษาอุโบสถศีล มิใช่เบญจศีล คือเว้นวิกาลโภชน์ ไม่บริโภคอาหารในเวลาตั้งแต่เที่ยงแล้วไป ไม่ฟ้อนรำ ดูขับร้อง ประดับประดาตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ของหอมด้วยเครื่องประดับประดา ไม่นั่งนอนเหนือที่นั่งนอนสูงใหญ่ แท้จริงถ้ากระจายออกไปแล้วก็ศีล ๙ ไม่ใช่ศีล ๘ เพราะท่านรวมนัจจฯกับมาลาฯ เป็นข้อเดียวกัน กับอุจจาฯ เป็นที่ ๘ ก็คืออุโบสถศีลนั่นแหละ เพราะประพฤติพรหมจรรย์แทนที่จะรับกาเมฯ รับอพรหมจริยาฯ คือประพฤติพรหมจรรย์เพียงวันหนึ่งคืนหนึ่ง ก็เป็นพรหมจรรย์สำหรับผู้นั้น อย่างที่ท่านมาประพฤติพรหมจรรย์อยู่ในที่นี้ ๓ วัน ๗ วัน หรือ ๑๐ วัน ๑๕ วัน ตามอัธยาศัยที่จะทำได้มากน้อยเพียงไร ก็เป็นพรหมจรรย์ เป็นประการที่ ๕

ประการที่ ๖ ท่านยก**เมถุนวิรัติ** เว้นจากคู่ครองทั้งหมด ชายก็ไม่มีภรรยา หญิงก็ไม่มีสามี แปลว่า

สันโดษ นี่เป็นพรหมจรรย์ เป็นประการที่ ๖ เป็นพรหมจรรย์สูงกว่าทาน กว่าเวยยาวัจจะ กว่าเบญจศีล กว่าสทารสันโดษ กว่าอุโบสถ เป็นข้อที่ ๖ คือ เมถุนวิรัติ เพราะเห็นโทษของการมีคู่ครอง ไม่ใช่มีสุข มีโทษมีทุกข์

ประการที่ ๗ ท่านยกอัปปมัญญาภาวนา คือหัดแผ่เมตตาปรารถนาสุขให้แก่คนอื่น สัตว์อื่น เพราะคนเราถ้าไม่มีเมตตากรุณากันแล้ว ย่อมจะคิดเบียดเบียนกัน สัตว์ใหญ่ก็จะเบียดเบียนสัตว์น้อย ผู้มีกำลังมากก็จะใช้อำนาจวาสนาบารมีเบียดเบียนคนอื่นที่เราฆ่าสัตว์ ลักขโมยเขาได้อะไรต่าง ๆ นั้น ก็เพราะไม่มีเมตตา ขาดเมตตาปรารถนาดีปรารถนาสุข ขาดกรุณาคือช่วยคนอื่นให้พ้นทุกข์ลำบากเดือดร้อนใจ อย่างที่เรากล่าวพุทธคุณว่า "ทรงพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ" เพราะฉะนั้นเราไหว้พระสวดมนต์แล้วหัดแผ่เมตตา ก่อนจะนอนก็หัดแผ่เมตตา ตื่นขึ้นมาจะลุกขึ้นไปล้างหน้าทำกิจการอย่างอื่นก็หัดแผ่เมตตา แรก ๆ ก็เอาคนที่รักกันก่อน เกี่ยวข้องกันก่อนขยายออกไปจนถึงที่อยู่ไกลกัน จากหมู่บ้านเดียวกัน เป็นตำบลเดียวกัน อำเภอเดียวกัน จังหวัดเดียวกัน ประเทศเดียวกัน ตลอดทั่วไปทั้งโลก โดยไม่ได้กำหนดคิดว่าทิศหน้า ทิศหลัง ทิศซ้าย ทิศขวา เบื้องหน้า เบื้องหลัง ทิศต่ำ ทิศสูง ท่านเรียกว่า "**อัปปมัญญาภาวนา**" คือแผ่โดยไม่มีประมาณ ท่านสอนให้แผ่เมตตาอย่างนี้ ไปในคนอื่นสัตว์อื่นทั่วพิภพจักรวาล จะมีคุณมีอานิสงส์มาก ซึ่งกล่าวอานิสงส์การแผ่เมตตานี้ว่ามีถึง ๑๑ ประการ ดังปรากฏในเมตตานิสังสสูตร ซึ่งเป็นคำยืนยันของพระพุทธเจ้า :-

- สุขํ สุปติ หลับก็หลับเป็นสุข
- สุขํ ปฏิพุชฺฌติ ตื่นก็ตื่นเป็นสุข
- น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ ไม่ฝันสิ่งที่ลามกชั่วร้าย หากจะฝันก็เป็นนิมิตเป็นมงคล รู้ล่วงหน้าในเหตุดีเหตุชั่ว
- มนุสฺสานํ ปิโย โหติ เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
- อมนุสฺสานํ ปิโย โหติ เป็นที่รักของอมนุษย์ คือ ภูต ผี ปีศาจ เขาก็ยินดีรักใคร่คุ้มครองป้องกัน ไม่เบียดเบียนผู้ที่แผ่เมตตาให้แก่เขา
- เทวตา รกฺขนฺติ เทวดาย่อมตามคุ้มครองรักษาผู้ที่แผ่เมตตาเป็นอัปปมัญญาภาวนา
- อคฺคิ วา วิสํ วา สตฺถํ วา กมติ ไฟหรือศาสตรายาพิษ ที่เขาวางขวากวางหนาม วางศาสตราอาวุธ เพื่อทำร้ายก็แคล้วคลาดปราศจากภัยอันตรายจากสิ่งเหล่านั้น ทั้งไฟ ทั้งศาสตรา ทั้งยาพิษ คือแคล้วคลาดศาสตราอาวุธเครื่องประหัตประหาร
- มุขวณฺโณ วิปฺปสีทติ สีหน้าย่อมผ่องใส ไม่เง้าไม่งอ ไม่บึ้ง เพราะมีปีติ มีใจเมตตากรุณา ปราศจากความขึ้งโกรธ
- ตุวฏํ จิตฺตํ สมาธิยติ จิตย่อมรวมเป็นสมาธิได้เร็ว ถ้าเราหัดแผ่เมตตาบ่อย ๆ สม่ำเสมอ
- อสมฺมุฬฺโห กาลํ กโรติ ไม่หลงทำกาละกิริยา คือตายอย่างมีสติตาย ไม่หลงตาย คนไม่หลงตายเขาเรียกว่าตายดี มีสติตาย รู้ตัวตายอย่างเสด็จพระ

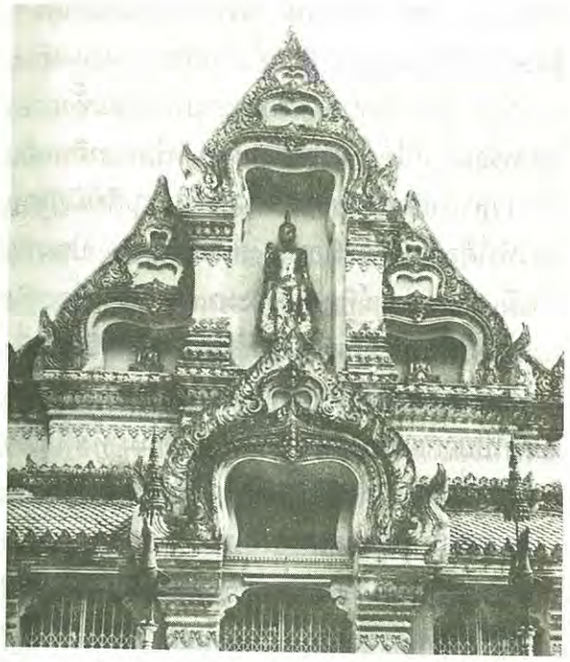

อุปัชฌาย์ของอาตมา คือกรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ ท่านประชวรโดยพระบังคน (ถ่าย) เป็นเลือด เพราะรับพระเณรมาเฝ้าในเวลาเข้าพรรษา วันละ ๖๐๐, ๗๐๐, ๘๐๐, ๑,๐๐๐ กว่าคน สามวันสี่วัน ทั้งฝ่ายบรรพชิต ทั้งฝ่ายญวน ทั้งฝ่ายชาวบ้าน ทั้งธรรมยุต-มหานิกาย-รามัญ จนพระปัสสาวะเป็นเลือด ท่านก็ไม่บอกใคร จนมากแล้วจะสิ้นพระชนม์ วันหนึ่งก่อน พ.ศ.๒๔๘๐ อาตมาเวลานั้นบวชได้ ๕ พรรษา เป็นที่พระครูวิจิตรธรรมคุณ ต่อจากเจ้าประคุณสมเด็จที่ท่านเป็นจุลลคณิสสร เขาบอกเสด็จพระอุปัชฌาย์จะเสด็จสวรรคตในวันนี้ ก็ไปรับฟังการมอบบริขาร ก่อนนั้นคุณพระอะไรเป็นหมอใหญ่ สำหรับประจำศิริราชพยาบาล เขาเอาเข็มมาฉีดที่ข้อพระบาท-พระหัตถ์ เพื่อหาเส้นเลือด ฉีดแล้วฉีดอีก ๆ ๒๐-๓๐ ครั้ง เส้นเลือดจมองค์ท่านบรรทมกับพื้นไม่มีเขนย เอาแขนหนุน ท่านก็รับสั่งกับคุณพระคนนั้นว่า คนมันจะตายแล้วจะไปทำอะไรมัน เขาก็หยุดฉีด หยุดแทงเข็ม ท่านก็พลิกจากนอนหงายเป็นนอนตะแคง ยกพระหัตถ์พนมมือหายใจระรวย ๆ จนกระทั่งสิ้นไปต่อหน้าต่อตาเรา นี่เรียกว่ารู้พระองค์ว่าจะตาย จึงทรงรับสั่งว่าคนจะตายแล้วจะไปทำอะไรมัน เพราะทรงมีสติสัมปชัญญะ เพราะปกติท่านก็เจริญอานาปานัสสติกัมมัฏฐานเมื่อมีพระชนม์ย่าง ๘๐ นี่อาตมาอยู่มา ๘๔ ปี เกินกว่าเสด็จพระอุปัชฌาย์ไป ๔ ปี ปีหน้าก็จะ ๘๕ ปี ๗ รอบ ท่านเจ้าคุณศาสนโสภณ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดราชบพิธ องค์ที่ ๔ ต่อจากเสด็จพระอุปัชฌาย์ ท่านไปประชุมมหาเถรสมาคม ยังเป็นคณะสังฆมนตรีในเวลานั้น เพราะใช้ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ อาตมาเป็นปัจฉาสมณะตามท่านไปด้วย ท่านไปเผาศพเสร็จจากการประชุมก็ไปเผาศพวัดมกุฏฯ ท่านถามว่า คุณมียาแก้ปวดหัวยาแก้ไข้บ้างไหม? มันหนาว ๆ ร้อน ๆ ขึ้นมา หาดูในย่ามไม่มี มีแต่อินทโอสถก็ถวายท่านไป ท่านฉันเสร็จแล้วก็กลับวัด เมื่อเผาศพ ท่านก็นั่งบรรยายเรื่องที่ไปประชุมมาเรื่องนั้นเรื่องนี้ เราก็นั่งดูตาท่าน วันนี้รู้สึกว่าท่านพูดมาก เพราะปกติท่านไม่ใช่คนช่างพูด ท่านจะรู้จิตใจของเราหรืออย่างไร ท่านบอกว่าพูดมากอย่างนี้ ไข้มันสร่าง ท่านเจ็บอยู่อย่างนั้นโดยไม่ได้เป็นอะไรเลย คืนเดียว รุ่งขึ้นเขาหามดหาหมอมาอะไร ตาย! ท่านจับมืออาตมามากดที่ท้องเหนือสะดือ เส้นตึบ ๆ แล้ว

หยุดพัก อาตมาก็รู้ว่านี่เป็นมรณญาณ ท่านจะอยู่ไม่ได้แล้ว เพราะไม่หายใจสะดวกเส้นมันพัก สักครู่ใหญ่ ๆ อยู่กนเป็นสุข ๆ นะจะไปละ ท่านจะรู้สึกอะไรขึ้นมา พระเณรก็นั่งห้อมล้อมดูท่าน แต่อาตมานี่นะท่านจับมือแข็งด้วยนะเอาไปกดที่ท้องท่าน เพราะอาตมาใกล้ชิดกับท่าน คอยชงกาแฟ แล้วก็คุยกับท่านในเวลาไหว้พระสวดมนต์อยู่ในสุสาน ๔ ทุ่ม ๕ ทุ่มจึงได้กลับมาที่กุฏิ นี่แปลว่า ตายอย่างรู้ตัว ตายอย่างมีสติสัมปชัญญะให้ศีลให้พรเสร็จแล้ว สักครู่หนึ่งน้ำตาเล็ดออกมาที่หัวตา เป็นเลือดสด ๆ คงจะเจ็บจะปวดอะไรท่านก็ไม่ได้บ่นได้ว่า นั่งดูท่านอย่างนี้หายใจระรวย ๆ ไม่หืดไม่หอบ ไม่ถอนหายใจ เหมือนหลับไปต่อหน้าต่อตาเรา นี่เป็นการตายดี มีสติไม่หลงตาย

- อุตฺตรึ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ ตายอย่างมีสติสัมปชัญญะอย่างที่ว่ามานี้ ท่านกล่าวว่าถ้าไม่ได้คุณธรรมที่ยิ่งไปกว่าที่กล่าวมาแล้ว จะไปเกิดในพรหมโลก ดีกว่าเกิดในสุคติโลกสวรรค์เสียด้วยซ้ำ

ทั้ง ๑๑ ข้อนี้ พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันว่าเป็นผลของ "เมตตา" เป็นอัปปมัญญาภาวนา ปรากฏในเมตตานิสังสสูตร เพราะฉะนั้นอยากชักชวนให้ท่านทั้งหลายที่นั่งประจำอยู่ในที่นี้หรือที่อื่นตลอดถึงเพื่อนสพรหมจรี สหธรรมิก หัดแผ่เมตตาแผ่มากเท่าไหร่ยิ่งดี **สพฺเพ สตฺตา** สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย หมดทั้งสิ้น **อเวรา โหนฺตุ** จงอย่ามีเวรภัยแก่กันและกันเลย **อนีฆา โหนฺตุ** จงอย่ามีทุกข์กายทุกข์ใจเลย **สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ** จงเป็นสุข ๆ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด จะแผ่ด้วยภาษาไทยหรือภาษาบาลี หรือภาษาบาลีพร้อมทั้งภาษาไทยพร้อมกันก็ได้ ในเวลาก่อนนอน หรือเวลาตื่นนอน หรือเวลาทำกิจไหว้พระสวดมนต์เจริญกัมมัฏฐานแล้วทำได้อย่างนี้ จะมีอานิสงส์ครบทั้ง ๑๑ ประการ และมีประสบการณ์ที่อาตมาจะมาเล่าแต่เป็นเรื่องจริงนะ ไม่ใช่เรื่องปลอมหรือเรื่องเล่าขัน ๆ มีแม่ชีคนหนึ่งแกเดินทางไปต่างจังหวัดเผอิญค่ำในระหว่างทาง ก็ไปถึงไปบอกสมภารว่าขอพัก เพราะเดินมาทั้งวันแล้วเหน็ดเหนื่อย พระสมภารบอกไม่มีที่พักกุฏิเต็มหมด แม่ชีถามว่าไม่มีบ้างเลยหรือที่ไหน บอกว่ามี แต่ว่าเป็นโรงทึบที่ป่าช้า ที่เขาทำกองฟอนเผาผีเก็บผี แม่ชีบอกว่าได้ไม่กลัวหรอกผี ฉันนอนอยู่กับผีเขาก็ให้ไปโรงทึบ แกพักอยู่ ๓ วัน พอครบ ๓ วันก็มาลาสมภารว่า อ้อ! สมภารถามก่อน รุ่งขึ้นก็ถามแล้วเมื่อคืนนี้หลับสบายไหม ไม่มีผีสางมากวนโอ้ย! สบายดีเจ้าคะ เย็นสบายดี พอครบ ๓ วัน ก็ถามทั้ง ๓ วันแล้วแกไป ปรากฏว่าแม่ชีไปแล้ว ผีในป่าช้าร้องไห้ระงมไปหมดทั้งป่าช้า ซึ่งเป็นผีที่ดุ ใครมาพักมาค้างไม่ได้มันหลอก สมภารก็บอกชาวบ้าน ชาวบ้านรู้เข้าก็มาถาม แม่ชีคนนี้คงมีคาถาอาคมขลังไล่ผีได้ ผีน่ะเสียดายอาลัยรักกันทั้งนั้น ผีไม่หลอกยังร้องไห้รักแม่ชีด้วย เขาถามว่า แม่ชีไปทางไหน สมภารก็บอกว่าไปทางนั้น ๆ ก็วิ่งตามไปทันกลางทาง ไปถามแม่ชีมีคาถาขลังอะไรกันผีได้ ช่วยบอกฉันมั่ง แม่ชีบอกไม่มีอะไร ฉันก็เรียนมาจากอาจารย์ ก่อนจะหลับจะนอนหรือตื่นนอนขึ้นหรือหลังนั่งกัมมัฏฐานแล้วก็แผ่เมตตา ดังที่กล่าวเมื่อกี้นี่ว่า **สพฺเพ สตฺตา อเวรา โหนฺตุ อนีฆา โหนฺตุ สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ** มีเท่านี้ไม่ใช่คาถาอาคมกันผี แต่หัดแผ่เมตตา ผีรักไปแล้วเขาก็ร้องไห้ เพราะฉะนั้นถ้าเราหัดแผ่เมตตาแล้วจะไปไหน ไม่มีภัยอันตราย ผีสางนางไม้ สัตว์ร้ายก็ไม่ทำอันตรายดังกล่าวมา นี่เป็นประสบการณ์ที่มีคนมาเล่า ญาติของอาตมาผู้หนึ่งเดี๋ยวนี้ยังมีชีวิตอยู่ ถูกเพื่อนบ้านที่มีที่ดินผืนติดกันรุกที่ดินขึ้นมาเป็นงาน ๆ เขาก็ไม่โกรธตอบ แต่บอกเขาว่าของใครก็ของใครนะอย่าโกรธเคืองกันเลย ถ้าเถียงกันจะเอาปืนยิงกันจะฆ่ากัน แต่ว่าฝ่ายหนึ่งถูกรุกที่ดินไม่โกรธ เพราะแกบอกแกแผ่เมตตาให้เขาทุกวันทุกคืนทุกเวลา พบหน้าก็พูดกับเขาดี ๆ ลับหลังก็เจริญพร แผ่เมตตาให้เขาเป็นปี ๆ เขาจึงมารับสารภาพว่าเขาผิดไปแล้ว ที่ไปรุกที่ดิน เออ! ท่านนี้ก็เป็นคนดีที่ไม่โกรธไม่ตอบทั้ง ๆ ที่เราก็อาฆาตจะเอาปืนยิงเพื่อจะเอาที่ดิน บัดนี้เรารุกเอาที่ดินไปเท่าไหร่ให้มาวัดเอาคืนไป นี่ก็เป็นอำนาจของการแผ่เมตตา คิดจะโกงที่ดินเขาก็โกงไม่ได้ เพราะฝ่ายหนึ่งเขาไม่โต้ตอบแต่แผ่เมตตาอยู่เสมอ อำนาจของเมตตาทำให้เขาหายโกรธหายโกง คืนที่ดินที่ตนรุกไป เดี๋ยวนี้ยังปรากฏอยู่ ถ้าพบเขาจะให้เล่าให้ฟัง เขามาเล่าให้อาตมาฟัง อาตมาก็มาเล่าแจกญาติโยมทั้งหลายต่อไปอีก นี่เป็นข้อที่ ๗ เป็นพรหมจรรย์อัปปมัญญา

ประการที่ ๘ ท่านยก**วิริยะ** คือความเพียรที่เอาชนะความเกียจคร้าน วิริยะ แปลว่า แกล้วกล้า โกสัชชะ แปลว่า ความเกียจคร้านไม่แกล้วกล้า จึงยอมพักผ่อนการงานไม่ได้ทำให้เสร็จไป ด้วยอ้างว่าเย็นไปแล้ว ยังเช้าอยู่ หรือค่ำเสียแล้ว มืดไปแล้วขอผลัดเป็นพรุ่งนี้ หรือเมื่อนั่นเมื่อนี่เถอะจึงจะทำ เพราะฉะนั้นท่านยกวิริยะ ที่เราจะให้ทานรักษาศีลเจริญภาวนา ทุกอย่างต้องทำด้วยความพากเพียรพยายาม เอาชนะอุปสรรคอันตราย ความเกียจคร้านความไม่อดไม่ทนให้ได้ จึงจะชนะละชั่วทำดีได้ ท่านยกวิริยะ ความเพียรเอาชนะความชั่ว ทำความดีด้วยความแกล้วกล้า ไม่เกียจไม่คร้าน นี่เป็นพรหมจรรย์ข้อที่ ๘

ประการที่ ๙ ท่านยก**มัชฌิมาปฏิปทา ทางสาย**

กลาง คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป เห็นชอบ ดำหริชอบ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ทำความเพียรชอบ ตั้งสติชอบ ตั้งสมาธิชอบ ก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สองข้อข้างต้น สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป เป็นปัญญา ๓ ข้อต่อมาเป็นศีล ๓ ข้อสุดท้ายเป็นสมาธิ เพราะฉะนั้น ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเราเจริญหรืองดเว้นกาย วาจา ไม่ทำชั่ว พูดชั่ว ในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม หัดเจริญสมถภาวนาอย่างท่านอาจารย์เสริมชัย สอนอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันตลอดมา ตั้งแต่ท่านเป็นฆราวาสจนบวชเป็นพระ จนปรากฏไปสอนในประเทศอื่นนี่ทำให้จิตใจสงบได้ ครู่หนึ่งขณะหนึ่ง ดีกว่าไม่สอน เมื่อครู่หนึ่ง ขณะหนึ่ง สงบได้นาน ๆ ก็สงบได้จนถึงเป็นอัปปณาสมาธิ อย่างที่ท่านกล่าวว่า วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตาเป็นปฐมฌาน แล้ว**ละวิตก วิจารได้เป็นทุติยฌาน ละปีติเสียได้เป็นตติยฌาน** เหลือแต่สุข **สุขก็กลายเป็นอุเบกขา ก็เป็นจตุตถฌาน** เพราะอาศัยทำบ่อย ๆ ทำให้มาก ถ้าเราสอนอย่างนี้ เขาบอกเขาทำไม่ได้ ไม่ได้เพราะเราไม่ทำต่างหาก ถ้าเราทำมันต้องได้ ไม่ได้มากก็ได้น้อยไม่ได้นิดก็ได้หน่อย เขาบอกมันยาก เออจริง! ยากก็เพราะเราทำน้อยไม่ทำบ่อย ๆ ไม่ทำให้มาก ไม่ทำอย่างสม่ำเสมอมันก็เป็นของยาก เหมือนเราอ่านหนังสือกว่าจะอ่านออก ต้องทุกข์ยากลำบากเท่าไหร่ ทุกอย่างล้วนแต่ต้องฟันฝ่าอันตรายทุกข์ยากลำบาก จึงจะเอาชนะได้ ยิ่งปัญญาที่จะให้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นสามัญญลักษณะลักษณะเสมอทั่วกันไปกับสังขารทั้งหลายทั้งปวง ยิ่งยากขึ้นไปกว่าศีลกว่าสมาธิ เพราะเจริญถึงปัญญา เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนว่าเมื่อเป็นอัปปณาสมาธิแล้ว ปัญญาไม่เกิดมันติดอยู่กับความสงบสบาย ที่จิตมันสงบเป็นหนึ่ง เป็นจตุตถฌาน มักจะสำคัญตนว่าเราได้มรรคได้ผล ได้บรรลุคุณงามความดี เพราะสุขชนิดนี้เราไม่เคยพบ ไม่เคยประสบ ท่านเรียกว่านิรามิสสุข สุขไม่มีเหยื่อเป็นเครื่องล่อ ไม่เหมือนสุขที่เจือด้วยรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสอันเป็นสามิสสุข เพราะฉะนั้นแก้ยากครูบาอาจารย์ท่านจึงสอนว่าให้ถอนจิตจากอัปปณาสมาธิมาอยู่ที่อุปจารสมาธิ และยกรูปนามขันธ์ ๕ มาพิจารณาว่ามันสวยมันงามจริงไหม? มันเที่ยงจริงไหม? มันสุขจริงไหม? มันเป็นอัตตาตัวตน เรา เขา ของเรา ของเขาจริงไหม? ปัญญาชนิดที่สุขุมลุ่มลึกจะผุดโผล่ขึ้นมาเอง ว่ามันไม่เที่ยง ไม่สวยไม่งามเลย ไม่เที่ยงเลย เป็นทุกข์ ไม่ใช่เป็นสุข เป็นอนัตตา ไม่ใช่เป็นอัตตาตัวตนของเรา ของเขา ได้อย่างนี้นิพพิทาความเบื่อหน่าย วิราคะ คลายความติดใจ ยึดมั่นถือมั่น แล้วมันจะหลุดจะพ้นไปด้วยความรู้ถูก อันเป็นสัจจะความจริง ความรู้ผิดมันก็หมดไปหายไป เทียบได้กับแสงสว่างเมื่อเกิดขึ้นแล้วความมืดก็หมดไป ปัญญาคือวิชชาเกิดขึ้นแล้ว อวิชชามันก็หมดไปหายไป ศัพท์บาลีว่า **อาโลโก อุปฺปนฺโน ความสว่างเกิดขึ้นแล้ว ตโม วิหโต กำจัดความมืดให้หมดไปหายไป วิชฺชา อุปฺปนฺโน ความรู้เกิดขึ้นแล้ว อวิชฺชา วิหโต ก็กำจัดความไม่รู้ให้หมดไปหายไปเช่นเดียวกัน** เพราะฉะนั้นมัชฌิมาปฏิปทา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นพรหมจรรย์แต่ละอย่าง ๆ

ศีล ก็เป็นพรหมจรรย์ สมาธิ ก็เป็นพรหมจรรย์ ปัญญาก็เป็นพรหมจรรย์ รวมเรียกว่า **มัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลาง** ไม่ตึงเกินไป ไม่หย่อนเกินไป ยิ่งเราควรจะบำเพ็ญให้มาก ก่อนที่จะแก่ เจ็บ ตายไปแต่ละคนแต่ละท่าน

ประการที่ ๑๐ ท่านยกอะไร ท่านยก**การศึกษาศาสนธรรม** ก็คือ **ปริยัติ** การเล่าเรียนศึกษาให้รู้ว่าอะไรเป็นธรรม อะไรเป็นวินัย อะไรเป็นข้อห้าม อะไรเป็นข้อนุญาต อะไรเป็นสัตถุสาสน์คำสอนของพระศาสดา ถ้าเราไม่ศึกษาให้รู้ทั่วถึงแล้ว จะเว้นก็เว้นไม่ถูก จะประพฤติปฏิบัติก็ปฏิบัติไม่ถูก เพราะขาดการศึกษา เหมือนคนจะเดินทางก็ต้องเรียนแผนที่ให้รู้ว่าทิศนั้นทิศนี้ ทางตรงหรือทางอ้อม ทางสะดวกหรือทางยุ่งยากลำบาก ไม่เช่นนั้นไปไม่ถึง เพราะฉะนั้นต้องเรียนแผนที่ให้รู้ว่าเมืองนั้นเมืองนี้ระยะเท่านั้นเท่านี้ ไปทางทิศนั้นทิศนี้จึงจะเดินไปถึงถิ่นที่ตนต้องประสงค์ ฉันใดก็ฉันนั้น เพราะฉะนั้นการศึกษา ให้รู้ทั่วถึงในธรรมวินัยในสัตถุสาสน์คำสอนของพระศาสดา จึงจัดว่าเป็นพรหมจรรย์ เป็นประการที่ ๑๐

ประการที่ ๑๑ ท่านยก**สมณธรรม** สูงขึ้นไปกว่าทุกข้อ แปลว่า ธรรมของผู้สงบระงับ ไม่ใช่พระจะประพฤติพรหมจรรย์หรือสมณธรรม แม้ฆราวาสหญิงชาย เด็กผู้ใหญ่ก็สามารถประพฤติสมณธรรมได้ คือ ทำกายให้สงบ ที่เรียกว่า **กายวิเวก** เราปลีกตัวออกไปอยู่ผู้เดียวอยู่ในรกในป่า อย่างที่ท่านปลีกออกจากบ้านมาอยู่ที่วัดท่านอาจารย์เสริมชัย นี่ก็เป็นกายวิเวก อยู่ผู้เดียวก็เป็นกายวิเวก ไม่คลุกคลีกับคน

หมู่มาก วิสภาคารมณ์ อันเกิดจากรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ก็หมดไปน้อยไป เมื่อกายวิเวกมีแล้ว ความสุขเกิดขึ้นความทุกข์ลำบากเพราะสังคณิกมูลกโทษ มันก็หายไปหมดไป หัดทำจิตทำใจให้วิเวกเป็น**จิตตวิเวก** เป็นประการที่ ๒ ต่อจากกายวิเวก เมื่อกายวิเวกมีจิตตวิเวกมีแล้ว ทำ**อุธิวิเวก** คือกิเลสที่เข้าไปทรงไว้เป็นอหังการ มมังการ คือจะเป็นเจ้ากี้เจ้าการ จะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้ เป็นเราเป็นของเรา มันจะหมดไป น้อยไปหายไป ที่เรียกว่าทิ้งรูปนามขันธ์ ๕ ให้เห็นว่าไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่เป็นสัตว์บุคคล ตัวตน ของเรา ของเขา อันเป็นตัวปัญญา เรียกว่า **อุปธิวิเวก** เป็นข้อที่ ๑๑

ประการที่ ๑๒ ท่านยก**ธรรมเทศนา** อย่างที่อาตมามาแสดงแก่ท่านทั้งหลายนี้ เพื่อชี้แจงแสดงอัตถธรรมให้ท่านทั้งหลายเข้าใจและรู้เรื่อง หายจากความไม่รู้ หายจากความสงสัย ท่านแต่ก่อนที่เป็นบุรพาจารย์ อนุพุทธ สาวกพุทธท่านก็ชี้แจงสืบต่อกันมาอย่างนี้ เราจึงมีพุทธศาสนาเป็นมรดกตกทอด

ถึงเราจนทุกวันนี้ ถ้าเราไม่เอาใจใส่ชี้แจงแนะนำแก่กันและกันแล้ว เห็นแก่ตัวเห็นแก่ความสุขสบาย ทำไมคนอื่น จะรู้ธรรมเห็นธรรมแพร่หลายไปเหมือนกันในบัดนี้ได้ บัดนี้แพร่หลายไปทั้งในยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และรัฐไหนต่อรัฐไหน ถ้าท่านไปแล้วจะเห็นมีพระมีวัดมากกว่าทุกยุคทุกสมัย นี่เพราะธรรมเทศนาหรือมิใช่! แม้ที่ท่านอาจารย์เสริมชัยไปชี้แจงในสหรัฐอเมริกาหลาย ๆ รัฐอย่างที่ท่านกล่าวบรรยายมานั้น ก็ล้วนเป็นธรรมเทศนา เขาซักเขาถามก็ชี้แจงแสดงเขา นี่เป็นข้อที่ ๑๒ เพราะฉะนั้นพรหมจรรย์ หรือ อาตาปิโน การละชั่วประพฤติดีอย่างที่เป็นพุทธอุทาน ที่เป็นพุทธวิตกที่เป็นปริวิตกของพระอานนท์ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงรู้และทรงรับรองว่าเป็นจริงอย่างนั้น จึงเปล่งพระพุทธอุทานดังกล่าวแล้วข้างต้นมีทั้ง ๑๐ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อ ตั้งแต่อย่างต่ำจนถึงอย่างสูง เมื่อพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า/พรหมจรรย์ที่พระพุทธเจ้าทรงแปล่งนี้ ซึ่งอรรถกถาจารย์แสดงแยกแยะออกไป น่าจะมุ่งสอนคฤหัสถ์ชนผู้ครองเรือนคือญาติโยมทั้งหลายที่นั่งอยู่ในที่นี้แหละ ส่วนพรหมจรรย์ที่พระพุทธเจ้ากล่าวสอนแก่ภิกษุโดยตรงนั้น ก็อย่างที่ภิกษุทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า **ภิกฺขเว** ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้เห็นภัยในโทษของสังสารวัฏพรหมจรรย์คือการประพฤติที่พระองค์ทรงประพฤติอยู่นี้ เรามิได้ประพฤติเพื่อหลอกลวงคน มิได้ประพฤติเพื่อเรียกร้องให้คนมานับถือ มิได้ประพฤติเพื่อหวังอานิสงส์ให้เกิดลาภเกิดสักการะ และมิใช่ประพฤติเพื่อประกาศตนเป็นเจ้าลัทธิหรือแก้ลัทธิ และมิได้ประพฤติเพื่อให้คนทั้งหลายรู้ว่าเราเป็นคนวิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ อย่างที่คณาจารย์เจ้าลัทธิเขาอวดประกาศกัน ซึ่งมีในสมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ถึง ๖๒ ลัทธิ นี่พระพุทธเจ้าทรงประกาศปฏิเสธว่า พระองค์มิใช่ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อหลอกลวงคน เพื่อเรียกร้องคนให้มานับถือ เพื่ออานิสงส์ให้เกิดลาภสักการะความยกย่องนับถือ เพื่อประกาศตนเป็นเจ้าลัทธิหรือแก้ลัทธิ เพราะฉะนั้นใครมากล่าวเข้าหูอาตมาว่าพุทธศาสนาเป็นลัทธิหรือลัทธิพุทธศาสนาจะเถียงแย้งเขาทันที โดยยกพระพุทธภาษิตนี้มาปฏิเสธว่าพระองค์มิใช่ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อประกาศตนเป็นเจ้าลัทธิหรือแก้ลัทธิ และมิใช่อวดวิเศษให้คนทั้งหลายรู้ว่าเราบรรลุอุตริมนุสธรรมอย่างนั้นอย่างนี้ ๕ ข้อ

ดูกรภิกษุทั้งหลายพรหมจรรย์นี้เราประพฤติเพื่อสังวร คือความสำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพื่อปหานะ ละสิ่งที่เป็นทุกข์เป็นโทษ เพื่อวิราคะ เพื่อคลายความกำหนัดร้อยรัดมัดใจเป็นกิเลสของปุถุชน ช้าง ม้า วัว ควาย หมู หมา เป็ด ไก่ มันมีด้วยกันเหมือนกันกับมนุษย์ นี่แหละมนุษย์ยังมีมากกว่าเขาด้วยซ้ำไป สัตว์เดรัจฉานมันยังเป็นมื้อเป็นคราวเป็นสมัย ส่วนมนุษย์นี่ไม่มีคราวไม่มีสมัย เพื่อนิโรธ ดับจากทุกข์ดับจากกิเลสเพื่อนิพพานออกจากทุกข์ออกจากกิเลส เพราะฉะนั้นเราประพฤติพรหมจรรย์ ลองตรวจดูว่าพรหมจรรย์ของเรา อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติมาเพื่อสังวร เพื่อปหาน เพื่อวิราคะ เพื่อนิโรธ เพื่อนิพพานหรือมิใช่! ถ้าใช่

แปลว่าเราประพฤติปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติเป็นบุคคลตัวอย่าง ถ้าหลอกลวงคนเรียกร้องคนให้มานับถือ เพื่ออานิสงส์ให้เกิดลาภเกิดสักการะ เพื่อประกาศตนเป็นเจ้าลัทธิแก้ลัทธิ เพื่ออวดวิเศษ นั่นมิใช่พรหมจรรย์ที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติมาและทรงสอนให้เลิกละ และกลับจิตกลับใจกลับความประพฤติเสียใหม่ มันไม่ดีก็กลับดีได้ มันชั่วกลับทำดีได้ ทำถูกได้ นี่เป็นพรหมจรรย์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ภิกษุโดยตรงก็เมื่อภิกษุประพฤติพรหมจรรย์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงประสบมาแล้ว ทรงประพฤติมาแล้ว ทำไมมรรคผลนิพพานในบัดนี้ซึ่งมีน้อยไม่เหมือนแต่ก่อน เพียงฟังคาถาที่พระพุทธเจ้าตรัสคาถา ๔ บาท เขาก็สำเร็จโสดา สกิทาคา อนาคา พระอรหันต์กันแต่ละยุคแต่ละคราวในสมัยที่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ บัดนี้เรามาปรารภตนว่าเราเป็นคนมีบุญน้อย วาสนาน้อย เกิดไม่ทันเห็นพระพุทธเจ้า ไม่ได้เฝ้าพระพุทธเจ้า ไม่ได้ฟังโอวาทของพระพุทธเจ้า ไม่ได้ฟังธรรมะต่อพระพักตร์พระพุทธเจ้า ใครบอกว่าเรามีบุญน้อยมีวาสนาน้อย เรานี่เป็นคนมีบุญมีวาสนามากจึงเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นสุคติภูมิ ไม่ใบ้บ้า บอด หนวก อวัยวะยังสมบูรณ์ดีอยู่ อายุก็ไม่ตายในระหว่าง ๆ ยังยืนยาวมาจนถึงบัดนี้ ที่ว่า กิจฺโฉ มนุสฺสปฏิลาโภ การเกิดเป็นมนุษย์แสนยากนั้นเราก็เกิดมาแล้ว กิจฺฉํ มจฺจาน ชีวิตํ ตายเสียในระหว่างอยู่ในครรภ์ ออกจากครรภ์สองวันสามวันตาย เดือนสองเดือนตาย เราก็พ้นมาจนเห็นหน้ากันอยู่บัดนี้ กิจฺฉํ สทฺธมฺมสฺสวนํ ธรรมะของสัตบุรุษคือผู้รู้ เราก็ได้ยิน ได้ฟังกันทุกเมื่อเชื่อวัน เปิดวิทยุเวลาไหนดึกดื่นเที่ยงคืนเขาก็ปาฐกถาเทศน์ให้ฟัง ท่านอาจารย์เสริมชัยท่านก็สอนพร่ำเพรื่ออยู่ แม้อาตมาก็สอนอยู่จนบัดนี้ ทำไมว่าการได้ฟังธรรมะคำสอนของสัตบุรุษคือผู้รู้เป็นของยาก ยากจริง ๆ เพราะเวลามีคนที่จะฟังไม่ชอบที่จะฟังลุกหนีกุ๊บ ๆ ออกไปเสียนอกโบสถ์นอกสมาคมนั้น ๆ หรือเปิดวิทยุก็ชอบเปิดระเม็ง ละคร ร้องรำทำเพลงมันสนุกสนานดี ถ้าได้ยินธรรมะได้ยินธรรมสากัจฉา มักจะปิดเป็นอย่างนั้นหรือมิใช่ กิจฺโฉ พุทฺธานมุปฺปาโท ได้ยินได้ฟังแล้วที่จะเป็นผู้รู้อรรถธรรมจนเป็น อนุพุทธ สาวกพุทธ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้ายากอย่างยิ่ง หรือยิ่งกว่ายากเสียด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้น มรรค ผล นิพพาน จึงไม่เกิด ที่ไม่เกิด

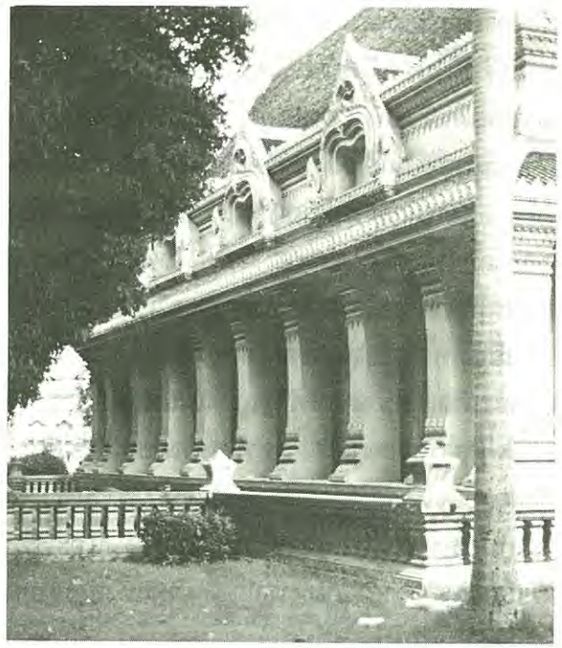

เพราะเหตุใด พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ประมาณ ๕๐๐ รูป จาริกสั่งสอนประชาชนในชนบทราชธานีน้อยใหญ่ ทรงเมื่อยล้าก็ประทับใต้ต้นไม้ใหญ่ ทรงชี้ให้ภิกษุทั้งหลาย ดูขอนไม้ที่ลอยมาในแม่น้ำคงคาว่า เธอทั้งหลายเห็นขอนไม้ลอยมาไหม? ภิกษุก็กราบทูลว่า เห็นพระพุทธเจ้าข้า พระองค์ก็ตรัสว่าขอนไม้นี้ถ้าไม่ลอยติดฝั่งนี้ไม่ลอยติดฝั่งโน้น ไม่จมเสียในระหว่าง ไม่เกยหาดเกยตื้นติดแห้งอยู่บนบก ไม่ถูกมนุษย์จับไว้ ไม่ถูกอมนุษย์จับไว้ ไม่ไหลเข้าสู่เกลียวน้ำวน ถูกน้ำวนไว้ ไม่เน่าผุยุ่ยไปเสียก่อนแล้ว ย่อมจะเลื่อนไหลไปสู่ทะเลหลวง เพราะเหตุใด? เพราะเหตุว่าแม่น้ำทั้งหลาย ย่อมลุ่มลาดเอียงเทโน้มน้อมไปสู่ทะเลเป็นอย่างเดียวกันฉันนั้น เหมือนเธอทั้งหลายผู้มาบวชในธรรมวินัยของเราผู้ตถาคต ถ้าไม่ติดฝั่งนี้ไม่ติดฝั่งโน้น ไม่จมเสียในระหว่าง ไม่เกยหาดเกยตื้นติดแห้งอยู่บนบก ไม่ถูกมนุษย์จับไว้ ไม่ถูกอมนุษย์จับไว้ ไม่ไหลเข้าสู่ เกลียวน้ำวน อันน้ำวนไว้ ไม่เน่าผุยุ่ยไปเสียก่อนแล้ว ก็ย่อมเลื่อนไหลโน้มน้อมเอียงเทไปสู่มรรค ผล นิพพาน เพราะเหตุใด เพราะธรรมวินัยของเราผู้ตถาคต ย่อมลุ่มลาดเอียงเทไหลไปสู่มรรค ผล นิพพาน ตั้งแต่ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ฉันนั้นเหมือนกัน นี้มาใน "ทารุขัณฑสูตร" สูตรที่ว่าด้วยขอนไม้ ภิกษุทั้งหลายยังไม่เข้าใจซาบซึ้งในพระธรรมเทศนา จึงซักถามพระพุทธเจ้าว่า อะไรชื่อว่า ฝั่งโน้น-ฝั่งนี้ อะไรชื่อจมเสียในระหว่าง เกยหาดเกยตื้นติดแห้งอยู่บนบกจนถึงเน่าผุยุ่ยไป ไม่ไหลเข้าสู่มรรค ผล นิพพาน พระพุทธเจ้าก็ทรงอธิบายเป็นข้อ ๆ ฝั่งนี้ก็ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฝั่งโน้นก็คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์เมื่อตากระทบรูป เห็นรูปน่ารักใคร่ชอบใจ ราคานุสสัยมันก็เกิดตามสิงซ่อนในจิตใจ ทำให้ใจรักไม่ชอบใจเกลียด ปฏิฆานุสัยก็ตามนอน ไม่รู้เท่าทันในรูปเสียง สัมผัส ว่ามันเกิดดับ ๆ ๆ ทั้งนั้นไม่มีดี ไม่มีชั่ว ไม่มีน่ารักน่าชัง ล้วนแต่เกิดดับ ๆ อวิชชานุสัยคือ ความไม่รู้จักความจริงว่ามันเกิดดับ ๆ มันไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตา มันก็ตามนอนในจิตใจ เพราะฉะนั้นเราไปเชื่อตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ยินดียินร้ายในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์นั้น ๆ จึงชื่อว่าติดฝั่งนี้ฝั่งโน้น จมเสียในระหว่างล่ะคืออย่างไร! มันติดเพราะอะไร? มันติดด้วยนันทิราคะคือเพลิดเพลินดีใจเหมือนเราดูระเม็ง ละคร สมัยก่อนทนอดทนลำบาก อดข้าวอดน้ำอยู่กับบ้านเสียยังดีกว่า แต่ว่ามันเพลินด้วยนันทิ แปลว่า ความเพลิน ราคะ แปลว่าติดใจด้วยอำนาจความเพลิน ชื่อว่าจมเสียในระหว่างเกยหาดเกยตื้นเป็นอย่างไร? ท่านยกอัสมิมานะเมื่อกี้นี้นันทิราคะติดด้วยอำนาจความเพลิน ส่วนอัสมิมานะ คือว่าติดแห้งเกยตื้นอยู่บนบกด้วยสำคัญว่า เราเป็นคุณหญิง เราเป็นคุณนาย เราเป็นเจ้าคุณ เราเป็นมหา หรือเราเป็นสมเด็จอย่างนี้ ไม่เลื่อนไหลทำมรรค ผล นิพพาน ให้มันเจริญขึ้นแทนลาภยศสรรเสริญ สุข เหล่านั้น นี่เรียกว่าเกยหาดเกยตื้นติดแห้งอยู่บนบก เหมือนไม้ที่ติดแห้งอยู่บนบกไม่ลอยไปสู่ทะเลหลวง ถูกมนุษย์จับไว้เป็นอย่างไร?

สังคณิกมูลกโทษ คลุกคลีกับชาวบ้านเขาเกินพอดี เกินแก่สมณภาวะของตน เขาดีใจก็ดีใจกับเขาด้วย เขาร้องไห้ก็ร้องไห้กับเขาด้วยเป็นกุลทูสกะคือประทุษร้ายตระกูล รับใช้คฤหัสชนมากกว่าความพอดีของตน นี่เรียกว่า สังคณิกมูลกโทษ คือการคลุกคลีกับชาวบ้านเกินพอดี ถูกมนุษย์จับไว้ถูกอมุนษย์จับไว้คืออย่างไร? คือเราประพฤติพรหมจรรย์เพื่อมรรค ผล นิพพาน เพื่อสังวร เพื่อปหาน เพื่อวิราคะ เพื่อนิโรธ เพื่อนิพพาน แต่ว่าพวกเหล่านี้ ด้วยวัตรอันนี้ ด้วยศีลอันนี้ ด้วยพรตอันนี้ ด้วยพรหมจรรย์อันนี้ ขอเราจะเกิดเป็นเทพผู้มีศักดาน้อยหรือมีศักดาใหญ่เถอะ พระพุทธเจ้าทรงติว่านี่ถูกอมนุษย์จับไว้ ไหลเข้าหาเกลียวน้ำวนวนไว้ คือ สึกหาลาเพสออกไปครองเรือนกับคฤหัสถ์ชนเหมือนวังวนที่มันจมขอนไม้อยู่ใต้พื้นน้ำ ไม่ให้โผล่ไม่ให้ผุดขึ้นมา เรามีศีล ๒๒๗ ข้อ สึกหาลาเพสไปมีเมียมีลูกศีล ๕ ศีล ๘ ศีลกุศลกรรมบถก็ยังรักษาไม่ได้ จึงชื่อว่า ไหลเข้าสู่เกลียวน้ำวนอันน้ำวนไว้ ที่พระพุทธเจ้าทรงติว่า **หีโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสญฺหิโต** เพราะเป็นคนต่ำเป็นคนเลว จึงชื่อว่า **หีนายาวตฺตติ** แปลว่า เวียนไปเพื่อความเป็นคนเลว เราหมุนไปเพื่อความเป็นคนถูก เราหันไปเลว ท่านใช้ หีนาย วตฺตติ หรือวิพฺภมนฺติโก หมุนไปผิด นี่หมุนมาถูกมาสู่พรตพรหมจรรย์สู่ภิกษุภาวะภิกษุสามเณร ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ก็ปฏิญญาว่าผู้ประพฤติพรหมจรรย์เป็นคนเน่าในเปียกแฉะสั่งสมแต่ความผิดความเสีย เหมือนดังที่เขาใส่อุจจาระปัสสาวะหรือของเน่าเหม็นที่เขาทิ้งแล้ว ฉะนั้นเหมือนขอนไม้ที่มันผุยุ่ยไปก็ไม่ไหลเข้าสู่ทะเลหลวงอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้น ทารุขัณฑสูตรนี้ อาตมาชอบใจเหลือเกินพิจารณาแล้วก็เทศน์ให้ตัวเองฟังอยู่เสมอ ๆ เพื่อแก้ไขความติดฝั่งนี้ฝั่งโน้น จมเสียในระหว่างเกยหาดเกยตื้นติดแห้งอยู่บนบก ถูกมนุษย์จับไว้ ถูกอมนุษย์จับไว้ ไหลเข้าสู่เกลียวน้ำวน อันน้ำวนไว้เน่าผุยุ่ยไปก่อนที่จะไหลเข้าสู่มรรค ผล นิพพาน เพราะฉะนั้นจึงขอนำพระสูตรนี้เตือนแก่ท่านสหธรรมิก ผู้ประพฤติพรหมจรรย์เป็นการเตือนสติ เพื่อกลับความชั่วความผิดให้กลับเป็นความถูกความดี และยั่งยืนมั่นคงในธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ท่านอาจารย์เสริมชัยท่านอาราธนาขอโอวาท วันนี้ออกจะพูดมากไป หลายเรื่องหลายราว หวังว่าจะมีคุณมีประโยชน์แก่ท่านผู้ฟัง แม้นิดหนึ่งหน่อยหนึ่งก็ยังดี ขอความสุขความสวัสดี จงมีแก่ทุกท่านทุกคน.ฯ

■ ■ ■ ■

คำกล่าวถวายรายงาน สมเด็จพระพุฒาจารย์

ของ

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ผู้อำนวยการ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
เนื่องในพิธีปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๑

ขอประทานกราบเรียนพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ องค์ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

เกล้ากระผมในนามของคณะสงฆ์และสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้ประพฤติธรรม อบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ รู้สึกปลาบปลื้มใจที่พระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ องค์ประธานสถาบันฯ ได้เมตตากรุณาแก่สถาบันฯ ตั้งแต่จัดตั้งสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายขึ้นในท้องที่ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรีแห่งนี้ มาจนถึงได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม ให้จัดตั้งเป็นวัดชื่อว่า **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ศกนี้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่ออบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เพื่อสร้างพระในใจตน และเพื่อช่วยอนุเคราะห์สร้างพระในใจผู้อื่นให้มีศีลธรรมประจำใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุสงฆ์นั้น ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในหลักปริยัติสัทธรรมและปฏิบัติสัทธรรม ให้ได้รับผลจากการเข้ามาศึกษาและอบรมธรรมปฏิบัติที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ ตามสมควรแก่ธรรมที่ปฏิบัติได้ ให้งดงามพร้อมด้วยศีลาจารวัตร

เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สาธุชนพุทธบริษัทโดยทั่วไปให้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาปสาทะของสาธุชนทั่วไปด้วย ได้ช่วยกันสืบบวรพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองยืนนานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ เป็นต้นมา สำนักปฏิบัติแห่งนี้ได้เปิดการอบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า **ที่พระเดชพระคุณ หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** สั่งสอนไว้ มาแล้วเป็นจำนวน ๒๐ รุ่น แต่ละรุ่นมีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา มาเข้ารับการอบรมโดยเฉลี่ยประมาณครั้งละ หรือรุ่นละ ๘๐๐ ท่าน ในรุ่นกลางปีระหว่างวันที่๑-๑๕ พฤษภาคมของทุกปี จะมีผู้มาเข้ารับการอบรมน้อยกว่าในรุ่นปลายปีระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เฉพาะในปีนี้ ในรุ่นกลางปีนี้ เป็นรุ่นที่ ๒๑ มีพระภิกษุเข้ารับการอบรม ๑๓๐ รูป สามเณร ๖๑ รูป อุบาสก ๕๐ ท่าน อุบาสิกา ๑๒๕ ท่าน รวมเป็นผู้เข้ารับการอบรม ๓๖๖ ท่าน มาจากจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๓๐ จังหวัด ในจำนวน ๓๖๖ ท่านนี้ ได้มีผู้ปฏิบัติได้ผลดี ประมาณ เกือบ ๑ ใน ๓ คือ ประมาณ ๑๐๐ ท่านนับว่าการอบรมพระกัมมัฏฐานในรุ่นนี้ได้รับผลดี

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ ไม่แต่เพียงเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานปีละ ๒ รุ่น คือรุ่นกลางปีระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และรุ่นปลายปีระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปีเท่านั้น ยังเปิดการอบรมเป็นประจำแก่เยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา สาธุชนทั่วไปเป็นประจำ และตามที่ขอมาอย่างเช่นในการอบรมรุ่นที่ ๒๑ นี้ ได้มีนักศึกษาและคณาจารย์ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี มาขอเข้าร่วมรับการอบรมด้วยเกือบ ๗๐๐ ท่าน เป็นเวลา ๒ วัน และได้อาราธนา เกล้ากระผมไปอบรมปฐมนิเทศนักศึกษาอีกต่างหากประมาณ ๘๐๐ กว่าคน ที่วิทยาลัยเทคนิคราชบุรีอีกต่างหาก อีกโสตหนึ่งด้วยในขณะเดียวกัน ก็ได้รับอาราธนาไปอบรมปฐมนิเทศนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐมเป็นต้นนี้ในระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๑

ภารกิจที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ของพระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้ปฏิบัติไม่เพียงเท่านี้ และไม่แต่เพียงในประเทศไทย แต่ยังได้รับอาราธนาให้ไปอบรมพระกัมมัฏฐานในต่างประเทศรวมทั้งการบรรยายธรรมด้วย อย่างเช่น ในประเทศมาเลเซีย ได้รับอาราธนาให้ส่งพระภิกษุ หมุนเวียนกันเข้าไปอบรมพระกัมมัฏฐานและบรรยายธรรมเป็นประจำทุกปี ที่วัดแม่ลิ้ว กัมปงเซียม กัวลาลัมเปอร์ และที่พุทธวิหารของชาวศรีลังกา และที่วัดพุทธไทยเชตวันซึ่งอยู่ห่างจากนครกัวลาลัมเปอร์ไปอีกเล็กน้อยเป็นประจำปีละหลายรุ่นและได้รับปฏิบัติภาวนาธรรมตามแนววิชชาธรรมกายนี้เป็นประจำแล้ว

นอกจากนั้น ยังได้รับอาราธนาไปบรรยายธรรมและสอนภาวนาธรรมที่วัดไทยในนครนิวยอร์คประเทศสหรัฐอเมริกา คือ วัดวชิรธรรมปทีป และที่วัดอื่น ๆ เช่น ที่วัดไทยนครวอชิงตัน ที่วัดไทย

ลอสแองเจลิส และที่สถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา ใน ๒ ปีที่ผ่านมานี้ ได้รับอาราธนาไปบรรยายธรรม และสอนภาวนาธรรม ที่มหาวิทยาลัยระดับชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกต่าง ๆ เช่นที่ WINONA STATE UNIVERSITY ที่ CARLETON COLLEGE มลรัฐ MINESOTA ที่มหาวิทยาลัย WISCONSIN MADISON ที่มหาวิทยาลัย COLUMBIA ที่นครนิวยอร์ค ที่มหาวิทยาลัย NEW YORK ที่มหาวิทยาลัย NEW HAVEN ที่ CONNECTICUT เป็นต้น ณ สถาบันการศึกษาเหล่านั้น ในภาควิชาการตะวันออก ภาควิชาการศาสนา และภาควิชาการพระพุทธศาสนา ได้มีความสนใจอาราธนาเกล้ากระผมและคณะไปให้คำบรรยายในเรื่องธรรมะฝ่ายเถรวาท และสอนภาวนาธรรมอีกด้วย และแม้คนไทย ณ ที่ต่าง ๆ ณ วัดต่าง ๆ ดังที่ขอประทานกราบเรียนไปแล้ว ยังมีที่อื่น ๆ ที่นครชิคาโก ก็ได้รับความสนใจและได้รับอาราธนาให้ไปบรรยายธรรมและสอนภาวนาธรรมอีกเช่นกัน ทั้งหมดก็คือกิจกรรมของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ของพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้มีความเมตตากรุณาจัดตั้งขึ้นให้เป็นประโยชน์แก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวาง ยากที่จะหาพระคุณใดมาทดแทนพระคุณของพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้

บัดนี้สมควรแก่เวลาที่จะขอ อาราธนาพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้โปรดเมตตาประทานวุฒิบัตรแก่ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้ารับการอบรมผ่านครบเต็มตามหลักสูตรทั้งหมด ๑๐ กว่าวัน ตามหลักสูตร สมบูรณ์ดีแล้ว

ขอประทานกราบเรียนพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้โปรดประทานโอวาทแก่คณะผู้ทำงาน และพระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้ประพฤติธรรม เพื่อเป็นสิริมงคล และเป็นแนวทางในการถือเป็นหลักปฏิบัติสืบต่อไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดกรุณา

โอวาทปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๑

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ท่านสหธรรมิก พระภิกษุ สามเณร ท่านสาธุชนพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกาทั้งหลาย ในเบื้องต้นนี้ ขออนุโมทนาในการปฏิบัติธรรมของทุกท่านที่ได้ตั้งใจใช้ความพากเพียร พยายามปฏิบัติธรรมตามที่คณะพระอาจารย์ วิทยากร ได้แนะนำ เกิดเป็นผลดี ตามกำลังแห่งบารมีธรรมของแต่ละองค์ซึ่งควรแก่การอนุโมทนาอย่างยิ่ง

ท่านอาจารย์เสริมชัย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการของสถาบันได้รายงานให้ท่านทั้งหลายได้ทราบร่วมกันในที่นี้ เพื่อที่จะได้เกิดความบันเทิงใจในจิตที่เป็นกุศลทางพุทธศาสนาร่วมกัน ในฐานะที่เราทั้งหลาย ได้อยู่ภายใต้ร่มเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าร่วมกัน สถาบันฯได้ก่อตั้งและดำเนินการมาอย่างไร ท่านทั้งหลายได้ทราบจากรายงานนั้นอย่างชัดแจ้งแล้วไม่มีข้อใดที่จะต้องกล่าวเสริมแต่ประการใดเลย มีข้อที่ท่านทั้งหลายจะพึงพิจารณาเพื่อให้เกิดแนวทางแห่งการปฏิบัติ ที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ซึ่งจะขอโอกาสกล่าวกับท่านทั้งหลาย เป็นลำดับไป

ในเบื้องต้น ท่านทั้งหลายจะได้พิจารณาถึงความงดงามของสถาบันฯ เป็นเบื้องต้น สถาบันฯได้ก่อตั้งมาไม่นาน ดังที่ท่านทั้งหลายทราบอยู่แล้ว และสถาบันฯ ซึ่งมีมูลนิธิดำเนินการ มีสถานที่ดังที่ท่านทราบอยู่แล้วนั้น ทางคณะผู้ดำเนินการมีท่านอาจารย์เสริมชัย เป็นต้น มองเห็นถึงความมั่นคงแห่งสถาบัน

ของพระศาสนาเป็นสำคัญ จึงได้ยกที่ส่วนหนึ่งของสถาบันฯ ภายใต้การอำนวยการของมูลนิธิ ให้เป็นที่สำหรับสร้างวัด และตั้งวัดในพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยชั้นหนึ่งและให้ถูกต้องตามกฎหมายทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และบ้านเมืองอีกอย่างหนึ่ง บัดนี้ความปรารถนาของคณะกรรมการของผู้ดำเนินการมีท่านอาจารย์เสริมชัยเป็นต้น ได้ลุล่วง ไปชั้นหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปเพื่อความมั่นคงดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะว่าสถาบันฯที่ก่อตั้งขึ้นมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังที่ท่านทั้งหลายได้รับทราบด้วยรายงานแล้วนั้น กล่าวสั้น ๆ ได้ว่า เพื่อจะให้พระพุทธศาสนาเกิดความมั่นคงด้วยเหตุด้วยปัจจัยต่าง ๆ และอำนวยประโยชน์เกื้อกูลแก่เพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ร่วมกันอยู่ในโลกให้ได้เป็นผู้ได้รับความสงบ สันติสุขในทางใจตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

ดังนั้น การได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดขึ้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ควรแก่การอนุโมทนา บันเทิงใจร่วมกัน ณ โอกาสบัดนี้และในขณะเดียวกันทางสถาบันฯได้มุ่งมั่นที่จะปลูกฝังพระภิกษุ สามเณร ของสถาบันฯ ที่ได้อยู่ประจำให้ได้เล่าเรียนศึกษา พระธรรมวินัยโดยเฉพาะตามหลักสูตรที่คณะสงฆ์ได้ตั้งขึ้นทั้งธรรมะและบาลี ในส่วนของธรรมะนั้นได้ปรากฏผลมาโดยลำดับ

และในปีที่ได้รับการประกาศตั้งวัดนี้ ก็พอดีกับพระอาจารย์เสริมชัย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการของสถาบันฯ สอบไล่ได้เป็นเปรียญธรรม ๓ ประโยค เป็นพระมหาขึ้นในศกเดียวกันกับที่ได้ตั้งวัด หากจะกล่าวโดยความมหัศจรรย์ก็จะกล่าวได้ว่า เมื่อได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดสมบูรณ์ บริบูรณ์แล้ว ท่านอาจารย์เสริมชัยซึ่งเป็นกำลังสำคัญอำนวยการของสถาบันฯ ได้เป็นเปรียญธรรมของคณะสงฆ์ไทยขึ้น ข้อนี้ก็ควรแก่การอนุโมทนา และกล่าวได้ว่าเป็นพระเปรียญธรรมรุ่นแรกที่เกิดขึ้นในสถาบันฯ รูปอื่นเนื่องด้วยสถาบันฯ แต่ว่าได้ไปเล่าเรียนศึกษาอยู่ในส่วนต่าง ๆ แล้วสอบไล่ได้ แต่พระอาจารย์เสริมชัยแม้จะเรียนอยู่ในสำนักที่มีการเรียนการสอน แต่ว่าเป็นองค์แรกที่เกิดขึ้นในสถาบันฯ จึงเป็นเรื่องที่กล่าวได้ว่า เป็นข้ออัศจรรย์ คือเกิดขึ้นพร้อมกันกับการตั้งวัด การจัดตั้งวัดนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับบ้านเมืองของเรา เพราะว่าบ้านเมืองของเรานั้นได้มีกฎหมายทั้งในทางคณะสงฆ์และบ้านเมือง ให้วัดนั้นเป็นนิติบุคคล และให้วัดนั้นเป็นสถานที่ในทางศาสนาโดยตรง ไม่ใช่เป็นสมบัติของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นสมบัติของพระศาสนา และเป็นสมบัติของแผ่นดิน และในการข้างหน้าต่อไป ก็จะมีสีมาเกิดขึ้น เป็นพัทธสีมา ก็จะมีความสมบูรณ์พร้อมทุกประการ จึงขอกล่าวไว้ เพื่อท่านทั้งหลายที่มีส่วนร่วมและมาฝึกอบรมปฏิบัติธรรมในรุ่นนี้ ได้รับทราบและบอกกล่าวกันให้ทั่ว ๆ ไปอีกด้วย นี้เป็นข้อที่ขอกล่าวไว้ในเบื้องต้นเป็นประการแรก

ข้อที่พึงจะพิจารณาต่อไปก็คือ จากรายงานของท่านอาจารย์เสริมชัยนั้น ท่านทั้งหลายได้รับทราบแล้วว่า ต้องการที่จะสร้างพระให้เกิดขึ้นในใจคน พระจะเกิดขึ้นในใจคนนั้น เหมือนกับว่าเป็นสำนวนที่เราพูดเอา และจะมองไม่เห็นว่า จะเกิดขึ้นได้อย่างไร

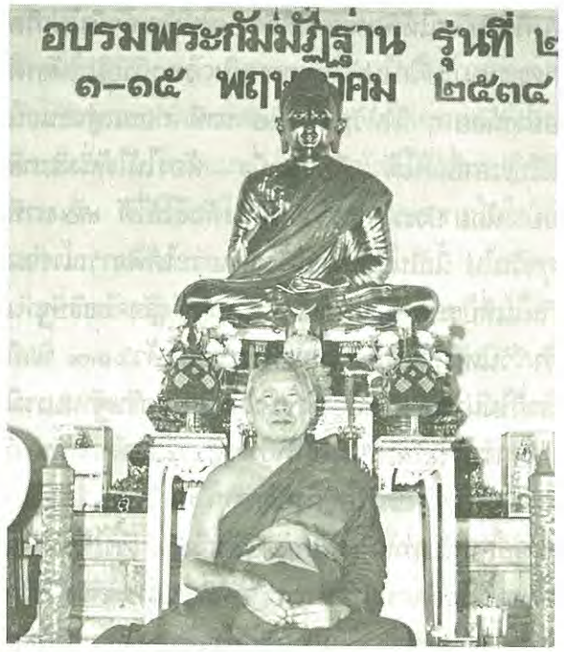

หากไม่สนใจในทางการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมจะเป็นสมถะก็ตามวิปัสสนาก็ตาม มีจุดมุ่งหมายปลายทางอันเดียวกันแต่ว่าในเบื้องต้นที่จะรู้ว่าสามารถที่จะประมวลเอาใจของเรามาไว้ในที่เดียวได้ตามที่เราต้องการ ตามที่เราประสงค์นั้น เป็นเรื่องที่สำคัญ และนั่นแหละเป็นทางที่จะทำให้เราทราบได้ว่า พระนั้นเกิดขึ้นในใจคนได้จริง ผู้ปฏิบัติเมื่อทำได้ถึงขั้นนี้ ซึ่งไม่ใช่เป็นขั้นที่สูง แต่ก็มีความสำคัญมาก ที่จะวัดให้ทราบได้ว่า ใจเป็นสมาธิแล้ว องค์พระจะปรากฏขึ้นในใจทั้งที่เป็นพระพุทธรูป แม้แต่พระที่ไม่ใช่เป็นพระพุทธรูปก็สามารถปรากฏขึ้นในใจได้ เมื่อปรากฏในใจแล้ว ก็จะเห็นด้วยใจของตนเองได้ว่า พระปรากฏได้จริง พระนั่งอยู่ในใจเราได้จริง พระที่ปรากฏเป็นอย่างนี้ เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว ท่านทั้งหลายก็จะเกิดความรู้สึกทีเดียวว่า ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายบอกไว้ว่าต้องการที่จะสร้างพระในใจคนนั้นเป็นความจริงไม่ใช่เป็นสำนวนพูดให้เพราะพริ้ง ไพเราะ แต่ว่าเป็นสิ่งที่ทำได้จริงและผู้ที่จะเห็นจริงนั้น ก็คือแต่ละคน แต่ละคนที่สามารถภาวนาจนกระทั่งเห็นพระในใจของตนเอง ท่านที่ได้แล้ว จะประจักษ์แก่ใจของตนเองว่าพระเกิดขึ้นในใจได้อย่างไร ข้อนั้นแหละที่จะขอกล่าวยืนยันในที่นี้ว่า เป็นความประสงค์ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย แม้จะเป็นการเริ่มต้นแห่งความเป็นสมาธิ แต่ก็เป็นจุดที่สำคัญมาก แม้จะเป็นโลกิยะ คือยังเป็นชั้นโลกิยะเปลี่ยนแปลงหวั่นไหวได้ แต่ก็เป็นสิ่งที่สำคัญเกิดขึ้นได้แล้ว และผู้ที่ได้แล้ว สามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ด้วยการรักษาด้วยการประคับประคองอย่างที่ท่านว่าไว้ในคัมภีร์ว่าต้องประคับประคองเหมือนกับเมล็ดงาที่วางไว้บนปลายเข็มหรือเหมือนกับไข่ที่วางไว้บนหินซึ่งหมิ่นเหม่ แต่ถ้ารักษาไว้ได้แล้วก็จะอยู่ได้ แสดงให้เห็นว่าสมาธิที่เกิดขึ้นในใจนั้น เมื่อตั้งได้แล้วจะเห็นได้ว่าสำคัญ ใครสามารถที่จะประคองเมล็ดงาไว้บนปลายเข็มได้ ก็ต้องยอมรับกันว่าคนนั้นสำคัญ ใครสามารถที่จะเอาไข่ไปตั้งไว้บนหินไม่ให้กลิ้งตกลงมา ให้ตั้งอยู่ได้นิ่ง ๆ ก็ต้องยอมรับว่าคนนั้นสำคัญ แต่ความสำคัญทั้ง ๒ ประการนั้น ยังไม่สำคัญเกินไปกว่าหรือเท่าเทียมกับการประคับประคองจิตให้เป็นสมาธิ จนเห็นองค์พระในใจของตน และตั้งมั่นอยู่ได้

ข้อนี้จึงใคร่ที่จะได้ให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณา

ยึดมั่นว่าสถาบันฯตั้งความมุ่งหมายไว้อย่างไร เป็นสิ่งที่เป็นจริงได้ มิใช่พูดโดยสำนวนพูดเล่นให้ไพเราะเฉย ๆ แต่ที่จะเห็นจริงได้ ก็ด้วยการปฏิบัติเท่านั้นเหมือนกัน ด้วยวิธีอื่นไม่สามารถจะเป็นไปได้เลย ก็จะพูดแต่เพียงว่าให้พระเกิดขึ้นในใจไว้บ้าง ให้ศีลให้ธรรมเกิดขึ้นในใจไว้บ้าง ก็พูดได้ แต่ว่าจะเห็นประจักษ์นั้นต้องกำลังแห่งสมาธิเท่านั้น คนที่ไม่สามารถที่จะปฏิบัติถึงรวมใจได้ ให้พระเกิดขึ้นในใจแล้ว ก็ยังจะคว้าอยู่นั่นแหละ ก็นึกว่าไม่น่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ยังนึกว่าเป็นเรื่องศีลเป็นเรื่องธรรมที่พูดกันด้วยวาจาซึ่งไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะเดาเอาได้ เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นด้วยกำลังแห่งสมาธิอย่างเดียวเท่านั้นคนที่ไม่สามารถจะปฏิบัติได้จึงพูดในลักษณะคว้า ผู้ที่นั่งสมาธิปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาจนใจเป็นสมาธิ เห็นองค์พระแล้วก็จะไม่ต้องเดา แล้วก็จะเห็นว่าเกิดขึ้นได้ ผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติมองไม่เห็นเลย จะเป็นใครก็ตามก็จะต้องเดาอยู่อย่างนั้น แล้วนึกว่าเป็นไปไม่ได้อยู่นั่น ก็นึกว่าศีลธรรมนั้น ก็เพียงการปฏิบัติทางกายกับทางวาจาเท่านั้นไม่ถึงใจ ใจนั้นได้แก่ตัวตั้งใจ คือ เจตนาเท่านั้นเมื่อตั้งใจ คือเจตนาแล้วศีลธรรมที่จะเกิดขึ้นที่กายที่วาจา เป็นส่วนที่ถูกต้องอยู่ ไม่ผิดแต่ว่าอีกส่วนหนึ่งที่ลึกอยู่ในใจนั้นเป็นสิ่งที่มีได้ จะรู้ได้ก็ด้วยการปฏิบัติ ผู้ไม่ปฏิบัติก็ย่อมรู้ไม่ได้ ก็จะต้องพูดคว้ากันอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่มีจุดจบสิ้น อาจจะแสดงทัศนะอย่างไรก็ได้ แต่ผู้ที่ได้แล้ว ก็ย่อมจะประจักษ์แก่ตนเอง

ข้อที่ว่าควรพิจารณานั้นก็คือว่า ท่านทั้งหลายที่มาปฏิบัติที่นี่จะเป็นพระผู้น้อย หรือมีอาวุโสพรรษาสูงก็ตาม ขอให้พิจารณาให้ดี ยึดให้มั่น ถ้ายังไม่เกิดก็พยายามไปฝึกไปหัดด้วยตนเอง ภาวนาอย่าให้ขาดอย่างน้อย ๆ ก็ให้วันละ ๓๐ นาที ก่อนแต่จะนอนหรือเวลาอื่นก็ได้ คือวันหนึ่ง ต้องให้ได้นั่งสมาธิอย่างน้อย ประมาณแล้ววันหนึ่งต้องให้ได้ ๓๐ นาทีทุกวันไป นี้เป็นข้อที่ท่านทั้งหลายจะได้พิจารณาร่วมกันในที่ประชุมนี้ และควรที่จะตั้งเป็นสัจจะอธิษฐานว่า วันหนึ่งถ้าไม่ได้นั่งสมาธิรวมกันแล้ว ๓๐ นาทีเราก็ไม่น่าจะมีชีวิตอยู่ ตั้งใจให้มั่น เป็นอธิษฐานบารมีแล้วการที่จะรักษาสมาธิให้ปรากฏอยู่ได้ตลอดนั้น ก็จะเป็นไปได้ เป็นข้อที่สำคัญมาก

สำหรับท่านที่มาฝึกหัดแล้ว จึงขอฝากไว้ให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาในการปฏิบัติที่ท่านทั้งหลายได้ฝึกที่นี่ แล้วจะนำไปฝึกปฏิบัติสืบต่อไปหลังจากที่กลับไปจากที่นี่แล้ว

ข้อที่ควรจะได้พิจารณาต่อไปอีกก็คือว่า เมื่อเราได้เห็นประจักษ์อย่างนี้แล้ว เราควรจะบอกแก่ผู้อื่นให้เขาได้พบความจริงข้อนี้ เพราะว่าถ้าเขาไม่พบความจริงข้อนี้ เขาก็ยังจะคว้าอยู่อย่างนั้นแหละ ก็จะยังมองไม่เห็นว่าสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้มีประโยชน์อย่างไร อำนวยประโยชน์แก่คนอย่างไร มีความมุ่งหมายที่จะให้เกิดความสงบสุขแก่คนทั้งหลายแล้วเกิดเป็นความสงบสุขจริงก็จะต้องช่วยกันบอกบอกกันไปทุกองค์ ได้เคยพูดทุกปีว่า เมื่อมาปฏิบัติแล้วก็ให้นึกว่าสถาบันฯเป็นของเรา เราเป็นเจ้าของสถาบันฯ แต่ไม่ใช่ยึดมั่นว่าของฉัน ๆ แต่ให้มีความรู้สึกว่า สถาบันนี้แหละเราได้เคยมาฝึก ได้เคยมาอบรม

สถาบันนี้เป็นของเรา เพราะว่าเป็นสถาบันที่เราได้มาฝึกหัดปฏิบัติ แล้วเกิดธรรมะขึ้นมาในใจ แล้วเราก็ต้องชักจูงแนะนำบรรดาเพื่อน ๆ ทั้งหลายทั้งที่เป็นพระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ให้ได้มาปฏิบัติธรรมกัน เพื่อให้เขาได้เห็นว่า พระจะปรากฏในใจได้อย่างไร แม้สถาบันฯจะไม่แจ้งออกไปว่า มาสมัครเพื่อที่จะเข้าปฏิบัติธรรม แต่ท่านทั้งหลายก็จำได้ว่าวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม เป็นรุ่นหนึ่งประจำปี วันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ก็เป็นอีกรุ่นหนึ่งประจำปี ปีหนึ่งมี ๒ ครั้ง แล้วก็แนะนำชักชวนกันมา ที่แนะนำชักชวนกันมานี้ สถาบันฯมิใช่ว่าต้องการให้คนทั้งหลายมาขึ้นอยู่กับสถาบันฯ แต่ว่าอยากจะให้คนทั้งหลายมาลองดูมาปฏิบัติกันดูว่าองค์พระจะปรากฏขึ้นในใจไหม ถ้าองค์พระปรากฏขึ้นในใจได้แล้ว นั่นแหละเป็นจุดประสงค์ของสถาบันฯ ที่จะเริ่มต้นบอกให้ท่านทั้งหลายได้รู้ว่า ในทางจิตใจที่เป็นสมาธินั้น เป็นได้อย่างนี้ นี้เป็นประการหนึ่ง ส่วนประการต่อไปก็คือว่า เรามาปฏิบัติธรรมแล้ว ได้ธรรมะปรากฏขึ้นในใจก็ตาม ไม่ปรากฏขึ้นในใจก็ตาม ก็จะต้องพยายามนึกอยู่เสมอว่า ไม่วันใดก็วันหนึ่ง เราจะต้องปฏิบัติให้ปรากฏแก่ตัวของเราเองให้ได้ ในช่วงชีวิตนี้แหละจะต้องปฏิบัติให้ได้ ไม่ให้เลยชีวิตนี้ไป แล้วเราก็ตั้งใจอย่างที่ท่านอาจารย์เสริมชัยได้รายงานแล้วว่าต้องการที่จะให้มีศีลาจารวัตรงดงาม ธำรงพระศาสนา พระภิกษุสามเณร ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้างดงามเพราะพระธรรมวินัยได้เคยกล่าวไว้ในที่ประชุมที่นี่ทุกปีว่า นางจุลสุภัททา ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาเป็นอุบาสิกาคนสำคัญท่านได้กล่าวสรรเสริญพระสงฆ์ในศาสนานี้ว่า เป็นผู้เจริญงดงามด้วยกาย ด้วยวาจาและด้วยใจ นั่นก็คือ ความเป็นผู้มีศีลาจารวัตรทางกายทางวาจา และทางใจงดงาม จุดประสงค์เบื้องปลายที่สำคัญก็ต้องการให้มีความงามเกิดขึ้น ตามธรรมะที่ปรากฏขึ้นในใจ ให้เป็นผู้มีศีลาจารวัตรงดงามอยู่ที่กาย คือการกระทำ งดงามที่วาจา คือการพูด และงดงามอยู่ที่ใจ คือความคิด ตั้งมั่นแน่นอนตรงต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรงต่อพระนิพพานเป็นที่สุด

ที่กล่าวมานี้ในตอนท้ายก็เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพินิจพิจารณาใคร่ครวญดู นึกอยู่เสมอว่า เราจะ

ต้องช่วยกันธำรงพระศาสนาด้วยการปฏิบัติธรรม และด้วยการบอกกล่าวแก่ผู้ที่เราพึงจะบอกกล่าวได้สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ดำเนินการมาได้โดยลำดับจนกระทั่งถึงปีนี้ยังไม่ใช่เป็นเวลานาน แต่ว่าส่วนต่าง ๆ ได้เจริญเติบใหญ่เกินกว่าที่คาดหมายไว้ก็ด้วยความเสียสละของคณะผู้ดำเนินการ มีท่านอาจารย์เสริมชัยเป็นประธานคณะกรรมการทุกท่านผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน มีความมุ่งมาดปรารถนา มุ่งจุดใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น มิได้หวังผลเพื่อให้เกิดขึ้นแก่ตนเองแต่ประการใดเลย ไม่มีรายได้แก่ตนเอง ไม่มีส่วนที่ตนเองจะพึงได้ แม้แต่เพียงเล็กน้อยจากสถาบันฯ ทุกท่านมีความเสียสละ เอาแรงกายแรงใจ แรงความคิดเข้าต่อสู้กับทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อที่จะให้สถาบันฯได้มีความเจริญก้าวหน้าไปตั้งมั่น ดำรงถาวรอยู่คู่กับโลก คู่กับพระศาสนา จึงขอให้ท่านทั้งหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องแม้แต่มาอบรม ในช่วงระยะเวลาสั้นนี้ได้รับทราบถึงจุดมุ่งหมายของคณะกรรมการผู้ดำเนินการ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกท่าน มีท่านอาจารย์เสริมชัยเป็นประธานที่กล่าวมานี้ เห็นเป็นการสมควรแก่เวลา

ในโอกาสอันเป็นมงคลนี้ ขออ้างเอาคุณพระศรีรัตนตรัย อันเป็นหลักชัย เป็นหลักใจของบรรดาเราทั้งหลาย รวมทั้งบุญบารมีของบูรพาจารย์ บรรพบุรุษ สิ่งที่ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์สำคัญทั้งหลายทั้งในที่ใกล้และในที่ไกล จงมารวมกันเป็นอันเดียวเกิดเป็นกำลังอันสำคัญ ทรงมหันตเดชานุภาพ บันดาลให้เกิดเป็นบุญฤทธิ์ให้เราทั้งหลายได้อยู่ในร่มเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปราศจากสรรพโรคาพาธภัยพิบัติอุปสรรค อุปภยันตรายนานาประการ ได้มีจิตใจชื่นบาน มั่นคง อยู่ในพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประสบความสำเร็จสมตามที่ประสงค์ และได้เข้าถึงความพ้นทุกข์ ตามที่มุ่งมาดปรารถนาโดยทั่วกันทุกท่านเทอญ.

เอมอร อรุณยงจิต ...ถอดเทป

■■■■

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล จากกองทุนโลกทิพย์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
คุณจินตนา รุจิรัชกร – ด.ญ. มาริชชญา งามเบญจวงศ์
คุณประภาส – คุณวาสนา เนตรกระจ่าง
หจก.ประวัติยนต์
นพ. ธรรม์พงษ์ – คุณสาวิตรี รังสิภัทร์
คุณยงชัย – คุณไซกี่ – คุณพิเชษฐ ซึ้งหทัย
คุณสุรีย์ – คุณวรพจน์ – คุณพงษ์ศักดิ์ เดชอุดม และ
คุณสุกัญญา ตันตราธิวุธ

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์ต้นเดือน
ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๘๐๐ บาท

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง
รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
คุณผ่องพรรณ ไล้สุวรรณ	ถวาย	พระครูภาวนากิตติคุณ วัดเกษมจิตตาราม อ.ฟากท่า จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๑๖๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย	พระครูวินัยธรสมบูรณ์ วัดวังมะนาว อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ๗๐๑๔๐
นพ.ธรรม์พงษ์-สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย	พระครูสุวรรณธรรมโชติ วัดอโศการาม อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
คุณวงจันทร์ ฌานวังศะ	ถวาย	พระชินวงศาจารย์ วัดกระดึงทอง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐
นพ.ธรรม์พงษ์-สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย	พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) วัดสวนโมกข์ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐
คุณรวิวรรณ ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระราชกิตติเมธี วัดเบญจมบพิตร ดุสิต กทม.๑๐๓๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย	พระราชคุณาภรณ์ วัดวังตะกู อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐
คุณกษมพร สุขยางค์	ถวาย	พระราชวรานุวัตร วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อ.บางปะอิน จ.อยุธยา ๑๓๑๖๐

คุณปริญดา ปิยถาวรอนันต์	ถวาย	พระวิเชียรโมลี วัดคูยาง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
คุณชนชอบ รัตนพงศ์วัฒนา	ถวาย	พระสุนทรมุนี วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม อ.เมือง จ.อุทัยธานี ๖๑๐๐๐
นพ.ธรรม์พงษ์-สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย	พระอาจารย์คำพอง ติสฺโล วัดป่าพัฒนาธรรม อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี ๔๑๒๒๐
ครอบครัววีระอำไพพงศ์	ถวาย	พระอาจารย์บุญฤทธิ์ ปญฺฑิโต วัดอโศการาม อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
คุณธนันธร สิริอาภรณ์	ถวาย	พระอาจารย์ศรีสุมังค์ วัดศรีสุมังค์ ต.กุดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระอาจารย์เปลี่ยน ปุญฺญาปทีโป วัดป่าอรัญญิก ต.อินทขิน อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๕๐
ครอบครัววีระอำไพพงศ์	ถวาย	พระอาจารย์ไพบูลย์ สุมงฺคโล วัดรัตนาราม อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐
คุณสรัญญา ลี้	ถวาย	พระเทพปัญญาสุธี วัดแจ้ง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
คุณผไทฤทธิ์ สุภัควชิรกุล	ถวาย	พระเทพรัตนดิลก วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กทม.๑๐๙๐๐
คุณอัฐมา เข็มทอง	ถวาย	พระเทพวิสุทธิเมธี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา

ธรรมสัญจร

จากการเดินทางไปเผยแพร่วิชชาธรรมกายที่ผ่านมา ๒ ปี ๆ ละครั้ง ในสหรัฐอเมริกานั้น ผลของการเผยแพร่ดังกล่าวเป็นที่น่าชื่นชมยินดีเป็นอย่างมาก เพราะสามารถช่วยทำความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแก่ผู้สนใจชาวต่างประเทศและชาวไทย ได้ปลูกฝังความถูกต้องในส่วนของการฝึกจิตภาวนาในทางพุทธศาสนา ทั้งยังได้เผยแพร่พระสัทธรรมแก่ผู้สนใจจนหลายท่านมีผลการปฏิบัติทางจิตที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพราะประเทศที่เจริญในการพัฒนาเทคโนโลยีทางวัตถุมักจะอ่อนด้วยในการพัฒนาจิตใจ จึงเป็นเหตุให้ประชากรขาดที่พึ่งทางใจ ว้าเหว่ ขาดความอบอุ่น ดังนั้นในปีนี้จึงได้มีเสียงเรียกร้องขอให้คณะเดินทางไปอีก โดยได้มีการจัดประสานงานรอรับไว้เสร็จสรรพที่สหรัฐอเมริกา และคณะธรรมสัญจรเพื่อเผยแพร่วิชชาธรรมกาย โดยการนำของ**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ได้มีกำหนดกิจกรรมระหว่างการเดินทางในวันที่ ๑๘ มี.ค.-๙ เม.ย. ๓๕ นี้ ว่า

๒๐ มี.ค. ๓๕ - บรรยายธรรมที่ RELIGION DEPARTMENT มลรัฐฮาวาย สหรัฐอเมริกา

๒๑-๒๗ มี.ค. ๓๕ - เปิดอบรมพระกัมมัฏฐาน ๗ วัน ที่วัดไทยลอสแองเจลิส

๒๘ มี.ค. - ๕ เม.ย. ๓๕ - เปิดอบรมพระกัมมัฏฐาน ๗ วัน ที่วัดวชิรธรรมปทีป มลรัฐนิวยอร์ค

๖ เม.ย. ๓๕ - บรรยายธรรมที่ ALBRIGHT COLLEGE เมืองฟิวลาเดลเฟีย

๗ เม.ย. ๓๕ - บรรยายธรรมที่ ST. PAUL CHURCH ด้วยความร่วมมือของ UNIVERSITY OF COLUMBIA กับ UNITARIAN BUDDHIST

๘ เม.ย. ๓๕ - บรรยายและสอนธรรมปฏิบัติที่ CARLETON COLLEGE

๙ เม.ย. ๓๕ - ออกเดินทางกลับประเทศไทย

ซึ่งก่อนการเดินทางไปสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ หลวงพ่อชยมงฺคโลภิกฺขุ ก็ได้เดินทางไปจ.นครสวรรค์ เมื่อ ๙ มี.ค. ๓๕ เพื่อเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานและเดินทางไปกรุงกัวลาลัมเปอร์ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ ๑๑-๑๔ มี.ค. ๓๕ เพื่ออบรมธรรมปฏิบัติแก่ชาวไทย-ชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธ

ทั้งนี้เป็นเพราะกงล้อธรรมจักร ยังคงจะต้องหมุนต่อไปไม่หยุดยั้ง เพื่อยังให้พระสัทธรรมบังเกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ชาติให้ได้ และเจริญรุ่งเรืองตราบนานเท่านาน

■ ■ ■ ■

งานสำคัญในรอบ ๑๐ ปี

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม กำลังอยู่ในระยะของการเจริญเติบโตตามลำดับ โดยเริ่มงานกันมาตั้งแต่สมัยยังเป็นเพียงสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จนบัดนี้ได้รับอนุญาตและจดทะเบียนตั้งขึ้นเป็นวัดแล้ว ในพื้นที่บางส่วนของสถาบันฯ ซึ่งตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา งานผลิตพระวิปัสสนาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรมปฏิบัติก็ดำเนินตลอดมามิได้หยุดเลย บัดนี้อุโบสถก็ใกล้จะแล้วเสร็จสมบูรณ์อยู่ทุกขณะ คณะกรรมการของวัดจึงได้กำหนดงานพิธีใหญ่ที่สำคัญขึ้น ในระหว่าง**วันที่ ๒๕ เม.ย. - ๒ พ.ค. ๓๕** ให้มี**งานปิดทองฝังลูกนิมิต-ผูกพัทธสีมา**ขึ้น

งานผูกพัทธสีมาเป็นงานพิธีที่สำคัญ ในทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการประกาศยอมรับเขตแดนของพระพุทธศาสนาตามพระวินัย บรรพบุรุษผู้เป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวัดในสมัยก่อน จึงยึดถือว่าเป็นงานสำคัญที่สุดของงานการสร้างวัดตามนัยทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะขาดเสียมิได้ ดังนั้นจึงขอเชิญชวนและประกาศมายังท่านเจ้าภาพทุกท่าน ให้ได้มีส่วนร่วมในพิธีอันสำคัญนี้ให้ได้ เพื่อเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของท่านเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานพิธีในวันที่ ๒ พ.ค. ๓๕ จะเป็นการ**ตัดลูกนิมิต** ในบรรยากาศอันศักดิ์สิทธิ์ของพิธีที่จะมีพระสงฆ์จำนวนมากจากทุกทิศจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศที่จะได้เดินทางมาเข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐาน และเข้าร่วมในพิธีอันสำคัญนี้ด้วย จึงขอเรียนเชิญทุกท่านอย่าได้พลาดโอกาสนี้ไปเสีย

■ ■ ■ ■

บุญประเพณี

ชาวไทยมีวัฒนธรรมหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นสิ่งทรงค่าและแสดงออกถึงความเจริญทางจิตใจของชาวตะวันออก ที่ฝรั่งมังค่าประหลาดใจและยกย่อง ว่าพวกเรามีความเจริญทางด้านจิตใจมากมายสวนทางกับความเจริญทางวัตถุที่

ต่ำต้อย เมื่อมองโดยสายตาของชาวตะวันตก เช่น พิธีกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ และในบ้านเมืองเราในฐานะที่เป็นเขตแดนแห่งพระพุทธศาสนา จึงมักมีพิธีทางสงฆ์เข้าเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เช่น พิธีในวันสงกรานต์ อันถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาติไทยในอดีต ก็จะจัดให้มีพิธีกรรมที่น่าสนใจด้วย

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม จะได้จัดให้มี **วันไหว้ครู** ขึ้นในวันที่ ๑๓-๑๔ เมษายน ๓๕ ทั้งนี้แยกออกเป็น ๒ ตอน คือ **วันที่ ๑๓ เม.ย.** นั้น จะมีพิธีสรงน้ำพระมหาเถระ ผู้เป็นองค์ประธานของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายที่ ศาลาการเปรียญวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ **วันที่ ๑๔ เม.ย.** จะมีพิธีทางพระพุทธศาสนา ทำบุญเลี้ยงพระเพื่ออุทิศส่วนกุศล บูชาแด่ครูบาอาจารย์ผู้ล่วงลับ ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้ร่วมพิธีไหว้ครูโดยพร้อมหน้ากัน เพื่อจรรโลงวัฒนธรรมประเพณีอันงดงามนี้ต่อไป

■ ■ ■ ■

ขอปิดท้ายธรรมสภาด้วย พระพุทธวจนะที่ว่า **"ควรตักเตือนกัน ควรพร่ำสอนกัน ควรห้ามกันจากธรรมของอสัตบุรุษ ผู้ที่ทำดังนี้ย่อมเป็นที่รักของสัตบุรุษ แต่อสัตบุรุษย่อมชัง"** จากธรรมบท ๒๕/๒๒ สวัสดีครับ

■ ■ ■ ■

๑ ๒ ๓

• ๑ พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ถวายจีวรและตาลปัตรแด่เจ้าอาวาสวัดโพมาลูว่า (Bomaluwa Temple) ในโอกาสที่เข้าคารวะเพื่อรับมอบกิ่งโพธิ์ จากต้นโพธิ์ (ภาพ ๒) ที่พระนางสังฆมิตรา พระราชธิดาของพระเจ้าอโศกมหาราชนำมาจากอินเดีย

• ๓ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม รับมอบพระบรมสารีริกธาตุ จาก ฯพณฯ H.C. Gunawardena เอกอัครราชทูตศรีลังกาประจำประเทศไทย

พิธีปักหมายเขตวิสุงคามสีมาของอุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๓๕

• โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีนายอำเภอเป็นต้น กระทำการกำหนดเขตวิสุงคามสีมาอุโบสถของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีความกว้าง ๔๑.๑๕ เมตร ยาว ๕๗.๔๐ เมตร ทางวัดจึงได้ประกอบพิธีปักหมายเขตดังกล่าวขึ้น โดยมีพระครูศรีเมธาภรณ์ เจ้าคณะตำบลท่านัด พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ พร้อมด้วยกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย มาร่วมในพิธี

พิธีเททองหล่อพระ

เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๕

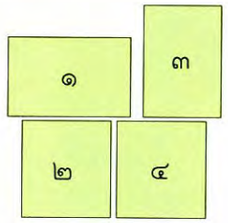

• ๑ เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ถวายการต้อนรับ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม และพระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญ

• ๒ ได้ฤกษ์ ๑๓.๑๙ น. เททอง

• ๓ ทองคำและเงิน จากผู้มีจิตศรัทธา

• ๔ ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์

• โปรดญาติโยมบริเวณใกล้เคียงสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่หมู่บ้านโคกตามั่ง ต.แพงพวย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

• ๔ สาวธรรมกาย ผู้เข้ารับการอบรมภาวนาธรรมจากพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล และได้รับการบันทึกวิดีโอเทปไว้เป็นภาษาอังกฤษ เมื่อเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๓๒ เพื่อเป็นตัวอย่างของการฝึกเจริญภาวนาธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ตั้งแต่ระดับเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง สำหรับเผยแพร่แก่ชาวต่างประเทศ

จากซ้ายไปขวา Miss Marrianne (พรทิพย์ ภวะนันท์) กับ Miss Angeline (เพ็ญสุข ภวะนันท์) สองบุตรสาวของ รศ.ดร.พัฒนะ-อ.มาการ์เร็ท ภวะนันท์ (ประเทศไทย) และ Miss Alisa กับ Miss Alexina Gardiner สองบุตรสาวของ Prof. Dr. Harry – ศ.ออมสิน Gardiner (สหรัฐอเมริกา)

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

ฝุ่นผงธุลีและอณูของสิ่งปฏิกูลนานาชนิด ที่ลอยปะปนอยู่ในบรรยากาศรอบตัวของเรานี้เอง ที่เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้เรารู้สึกถึงความไม่สะอาดที่เกิดขึ้น ภายหลังจากที่ถูก มันยึดเกาะสะสมพอกพูนตามร่างกาย ทุกลมหายใจเข้าออก ผนวกเข้ากับสาเหตุสำคัญ คือของเสียที่ถูกขับออกมาจากกายตัวเอง เข้าด้วย

ดังนั้นเราจึงต้องหันไปแสวงหาน้ำมาชำระล้างอยู่ทุกวี่ทุกวัน หากคราใดว่างเว้นจากการชำระกายด้วยน้ำเข้าครั้งหนึ่งหรือมากกว่า ความเดือดร้อนจากกลิ่นและสัมผัสอันน่ารังเกียจ ก็จะเกิดขึ้นกับตนเป็นอย่างมาก แม้คนข้างเคียงก็ไม่อาจพ้นไปจากการถูกคุกคามด้วยสภาวะอันไม่น่าปรารถนานี้

ดูเหมือนว่า การพยายามเป็นผู้สะอาดด้วยวิธีเช่นว่านี้จะไม่มีที่ยุติลงได้ นี่เป็นเพราะอะไร?... เพราะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นขบวนการดังกล่าว ย่อมมีเหตุมาแต่กายสังขารอันเน่าเปื่อย ไม่เที่ยง และควบคุมไม่ได้นี้เอง

คงมีแต่ใจเท่านั้นที่ยังอาจควบคุมได้ด้วยสัจจะและธรรมะ หากผู้ปฏิบัติได้ดังนี้ จึงชื่อว่าเป็นผู้สะอาดเพราะ **"สัจจะและธรรมะ มีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นจึงเป็นผู้สะอาดแท้"**

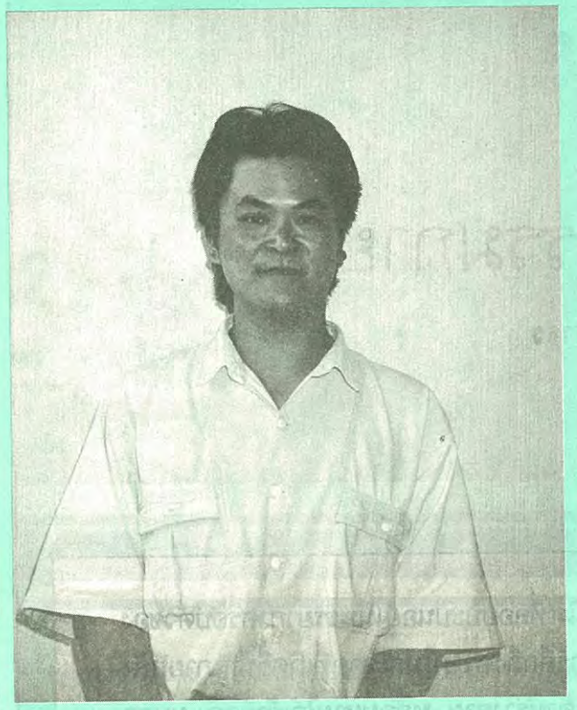

คุณวันชัย ใบทองศิริ อายุ ๒๘ ปี
ลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกา

คุณวันชัย ใบทองศิริ เป็นคนไทยอีกท่านหนึ่งที่ได้เดินทางไปสหรัฐอเมริกา เพื่อเรียนหนังสือ แต่ระยะเวลาที่ห่างบ้านห่างกัลยาณมิตรไปถึง ๖-๗ ปี ทำให้คุณวันชัย รู้สึกเหมือนหลุดลอยไปจากคุณความดีในพระพุทธศาสนา ดีที่ว่ายังพอมีพื้นฐานความรู้ทางการเจริญภาวนาจากบ้านเกิด และเมื่อได้พบกับคณะเผยแพร่วิชชาธรรมกาย โดยการนำของ **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ในสหรัฐฯ คุณวันชัยจึงโชคดีที่ได้มีโอกาสเข้าถึงธรรมรัตนะอีกครั้ง และต่อจากนี้ คือการสนทนาระหว่าง คุณวันชัย ใบทองศิริกับ คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ประจำสหรัฐอเมริกา

● ***เคยปฏิบัติเจริญภาวนาอย่างไรที่ประเทศไทย***

▲ ผมเคยไปร่วมฝึกปฏิบัติภาวนาธรรม ที่วัดสระเกศในทุกวันอาทิตย์เป็นระยะเวลาประมาณ ๒ ปี ก่อนได้เดินทางมาศึกษาที่สหรัฐนี่ ซึ่งในตอนนั้น มีการสอนกันในพระอุโบสถในตอนเช้า และมีการแบ่งกลุ่มย่อยกันในตอนบ่าย

● ***ทำไมถึงได้มาสนใจในทางธรรม***

▲ แรกทีเดียวนั้น ผมค่อนข้างเป็นคนเกเรสักหน่อย คือชอบเที่ยวเตร่กลางคืนเสมอตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมโน้น โดยเฉพาะวันสุดสัปดาห์นี่ไม่เคยขาดเลย จนวันหนึ่งได้พบและคุยกับคุณวิชัย ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกัน และเขาได้ชักชวนให้ลองมาที่วัดสระเกศดู พอผมมาเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนั้น ผมพบกับการสวดมนต์ร่วมกันของผู้เข้าฝึกธรรมะ ได้รับฟังว่าการทำสมาธินั้นเขาทำกันอย่างไรและได้พบกับบรรยากาศดี ๆ ที่สงบเย็นภายในวัดสระเกศ ผมเลยชักชอบและสนใจ ซึ่งช่วงนั้นจะเห็นพระอาจารย์สังเวียน เห็นหลวงพี่บุญเลิศ แล้วหลวงป๋าตอนนั้นยังเป็นฆราวาสอยู่ช่วยให้คำแนะนำต่าง ๆ อยู่ ผมได้เห็นหลวงพ่อพรหม (พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ ปัจจุบันเป็นที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์) ซึ่งทำให้ผมรักท่านมาก ท่านเมตตาใจดี ผมจึงได้ไปฝึกอยู่เรื่อย ๆ เพราะเริ่มชอบ และรู้ว่าได้รับสิ่งที่ดีขึ้นในจิตใจ

ครั้งหนึ่งหลังจากเลิกการแบ่งกลุ่มในตอนบ่ายที่วัดสระเกศแล้ว ผมกับเพื่อนก็ไปต่อกันอีกที่วัดปากน้ำที่หอขาว ในตอนเย็น วันนั้นเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ผมได้เห็นดวงปฐมมรรค ในระหว่างนั่งเจริญภาวนาอยู่ ผมรู้สึกดีใจอย่างที่สุด แม้ว่าเมื่อเลิกนั่งแล้วมันได้หายไป แต่ผมก็จำความรู้สึกที่ได้รับได้สัมผัสกับอารมณ์ในขณะนั้นได้ดี มันตรึงใจผมอย่างประหลาดผมจึงมีความเชื่อมั่นมากขึ้นว่าตนเองก็ทำได้และก็เลย ติดตามการปฏิบัติเลยมา

● ***แล้วเรื่องชอบเที่ยวเตร่ของคุณวันชัยละ***

▲ อ๋อ.. ตอนนั้นผมเลิกเลยนะ ยกเลิกไปเลยชนิดหน้ามือเป็นหลังมือ ขนาดทำเอาผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านตกอกตกใจ ในพฤติกรรมของผมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เขารับไม่ทัน ถึงขนาดพยายามว่าจ้างให้พรรคพวกที่เคยเที่ยวกันมาชวนให้ผมไปเที่ยวอีก เพราะเขาไปคิดว่า บางทีผมคงจะไปโดนคุณไสย หรือโดนของอาถรรพ์อะไรอย่างนั้นมา จึงได้เปลี่ยนไปมาก แต่ผมก็ไม่สนใจคงหมั่นปฏิบัติฝึกเจริญภาวนาเสมอ ๆ จนกระทั่งได้เดินทางมาเรียนต่อในสหรัฐ

● ***ทำไมถึงคิดมาเรียนที่นี่***

▲ คือคุณพ่อต้องการให้ลูก ๆ ได้มีการศึกษาจบจากต่างประเทศบ้าง โดยเฉพาะผมซึ่งเป็นลูกคนเล็ก ก็เลยส่งมาให้เรียนที่นี่ และในระหว่างที่เรียนระดับปริญญาตรีทางด้านการตลาดอยู่นี่ผมก็ทำงานไปด้วย และตอนนี้คิดว่าจะทำปริญญาโทต่อด้วยครับ

● ***เมื่อมาอยู่ที่นี่ คุณวันชัยได้ปฏิบัติธรรมอย่างไร***

▲ ต้องยอมรับว่า ผมได้ค่อย ๆ ห่างไปจากการฝึกเจริญภาวนาไปเมื่อมาอยู่ที่สหรัฐฯนี่ มีความเพียรสู้เมื่ออยู่ที่วัดสระเกศไม่ได้เลย แต่ก็พอทำอยู่บ้าง

● ***แล้วได้ใช้การฝึกอย่างไร ใครแนะนำ***

▲ ไม่มีใครแนะนำเลยครับ ผมคงใช้ความจำเดิม ๆ ที่เคยได้รับความรู้มาสมัยอบรมที่วัดสระเกศเป็นบทนำในการฝึกนั่งเจริญภาวนาเป็นครั้งคราว และก็ไม่ได้เปลี่ยนไปทำวิธีอื่นใด แม้จะต้องมาทำอยู่ตามลำพัง ไม่มีหนังสือคู่มือ ไม่มีเทปเสียงใด ๆ เลย แต่ก็ยังคงฝึกนั่งทางธรรมกายตลอดมา จนหลวงป๋าได้เดินทางมาถึงที่นี่

● ***ผลปฏิบัติเป็นอย่างไร***

▲ เมื่อมาทำเองที่นี่ การที่เคยเห็นดวงปฐมมรรคที่วัดปากน้ำคราวโน้น ก็ยังไม่เคยได้เห็นอีก คือไม่มีความก้าวหน้าจนเมื่อหลวงป๋าท่านได้มาสอนถึงสหรัฐฯนี่เอง คราวนี้ผมได้เห็นถึงกายด้วย

● ***คุณวันชัยทราบว่ามีการเผยแพร่วิชชาธรรมกายที่นี่ได้อย่างไร***

▲ ผมทราบจากเพื่อนว่า จะมีคณะพระสงฆ์จากเมืองไทยมาสอนการเจริญภาวนาแบบธรรมกาย ที่วัดไทยลอสแองเจลิส ผมก็ดีใจ และได้ทราบต่อมาว่า คณะนี้มีหลวงป๋าเป็นหัวหน้านำมา ผมเลยยิ่งดีใจใหญ่ เพราะผมรู้จักท่านมาก่อน เมื่อคราวปฏิบัติอยู่

ที่วัดสระเกศ ซึ่งตอนนั้นท่านเป็นมราวาสอยู่

● *อยากให้เล่าประสบการณ์ครั้งแรกที่ปฏิบัติกับท่านที่นี่*

▲ โอ.. ครั้งแรกที่นี่เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๗ นั้นดีมากจริง ๆ เพราะก่อนหน้านี้ผมมีความรู้สึกส่วนตัวว่า เรามาอยู่ห่างจากครูบาอาจารย์ ทำให้จิตใจของตนเองแกว่ง ๆ อยู่ชอบกล พอได้พบท่านผมก็เกิดความอบอุ่น รู้สึกมั่นใจ การปฏิบัติในคืนนั้น ผมมีสติที่ตั้งมั่นมาก จนได้เห็นดวงอีกและได้ทำตามคำสอนของท่าน เป็นลำดับจนได้เห็นกายด้วย ก็พอดีหมดเวลาฝึกของคืนนั้น

● *แล้ววันต่อมาละครับ*

▲ วันรุ่งขึ้น เป็นวันที่หลวงป่าท่านบอกให้ผมมาต่อ ซึ่งผมก็ได้รับผลก้าวหน้าขึ้นอีก โดยได้เห็นไปตามลำดับจากดวงปฐมมรรคเรื่อยไปผ่าน ๑๘ กาย จนทำวิชชาซ้อนสับทับทวี กายหยาบกายละเอียด จนได้ไปเห็นหลวงพ่อวัดปากน้ำ และเข้าลึกไปถึงองค์พระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมด้วย ซึ่งนับว่าเป็นบุญกุศลสำหรับผมอย่างมหาศาล ในชีวิตที่ไม่เคยคาดหมายมาก่อน

● ***นั่นเป็นขณะเวลานั่งเจริญสมาธิอยู่ แล้วเลิกนั่งละครับ***

▲ ภายหลังเมื่อเลิกนั่งธรรมะแล้ว จนขณะนี้ผมสามารถนึกให้เห็นดวงได้เอง และยังนึกให้ย่อขนาดขยายขนาดได้ด้วยตามใจนึกทั้งลืมตาหลับตา ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับผม และได้ตั้งใจว่าจะพยายามรักษาไว้ให้ได้ ผมดีใจมากครับคราวนี้ รวมทั้งตั้งใจว่าจะได้ช่วยงานการเผยแพร่ธรรมะด้วยในโอกาสต่อไปครับ

● ***ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมในลอสแองเจลิส มีปัญญาในการปฏิบัติ หลังจากหลวงป่าท่านเดินทางกลับแล้ว จะทำอย่างไร***

▲ ถ้ามีผู้ไม่เข้าใจขั้นตอน หรือ ธรรมะต่าง ๆ ในการปฏิบัติ ก็จะหาคำตอบคำแนะนำที่มีค่าได้จากห้องสมุดวัดไทยลอสแองเจลิส ที่นอร์ทฮอลิวู้ดครับ เพราะจะมีตำราหนังสือทางธรรมปฏิบัติ และธรรมบรรยาย และยังมีเทปเสียง เทปภาพวีดีโอต่าง ๆ ที่จะช่วยได้เป็นอย่างดีครับ

● ***มีความเห็นอย่างอื่นเพิ่มเติมไหมครับ***

▲ สำหรับผมอยากจะให้มีพระอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในธรรมปฏิบัติ ได้มาอยู่ประจำที่วัดไทยที่นี่ เพื่อจะได้สงเคราะห์ชาวพุทธท่านอื่น ๆ อีกมากที่อาจมีปัญญาในทางธรรมให้ท่านช่วยแนะนำแก้ไข และยังจะเป็นขวัญและกำลังใจของพวกเราชาวไทยด้วยครับ

■■■■

จิตตะเป็นอิทธิบาท (จิตฺติทฺธิปาท)

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
เจ้าอาวาส วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

...หากสัตว์หรือมนุษย์มีความประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจา และทางใจอันเป็นบาปอกุศล ด้วยอำนาจของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นเหตุนำหรือเหตุหนุน ย่อมส่งผลให้ดวงธรรมอันเป็นที่ประชุมของธาตุละเอียดของสัตว์นั้นเศร้าหมอง และเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กายในกายของสัตว์นั้นเศร้าหมอง ถ้าหากถึงขนาดที่ธรรมสัญญาแห่งมนุษยธรรมขาดจากใจ ดวงธรรมที่ทำให้กายมนุษย์เดิมก็ดับ (ตกสูญ) และจะปรากฏเป็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นสัตว์ในทุคติปรากฏขึ้นมาแทนที่...

เมื่อบุคคลได้เรียนรู้เหตุและผลของการปฏิบัติธรรม เกิดศรัทธาปสาทะและมีใจรักที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมด้วยความเพียรพยายาม และด้วยใจจดจ่ออยู่เนืองนิจ ด้วยความพินิจพิจารณาในเหตุสังเกตในผลของการศึกษาและปฏิบัติธรรม ให้ได้ผลตรงตามเป้าหมาย ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ และตามศักดิ์แห่งบารมีของแต่ละท่าน ซึ่งในเรื่องการอบรมฉันทะและวิริยะเป็นอิทธิบาทนั้น ได้กล่าวเน้นหนักไปในเรื่องการรักษาศีลจากน้อยไปหามาก จากหยาบไปหาละเอียด จากเจตนาศีลซึ่งเป็นศีลรู้ในทางปริยัติ สูงขึ้นไปเป็นอธิศีลถึงศีลเห็นหรือศีลบริสุทธิ์ในกัมมัฏฐานที่เรียกว่า **"สีลานุสติ"** และ **วิสุทธิศีล** และ **วิมุตติศีล** ตามลำดับ

คราวนี้จะได้กล่าวเน้นในเรื่อง การอบรมจิตตะเป็นอิทธิบาท และหนักไปในด้านการเจริญภาวนาเพื่อเจริญสมาธิและปัญญา ที่เรียกว่า **"สมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน"** เพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์ อันเป็นกิเลสในระดับกลาง และ อนุสัยกิเลส อันเป็นกิเลสละเอียดให้หมดสิ้นไป เป็น วิกขัมภนปหาน และ สมุจเฉทปหาน ตามลำดับ ซึ่งจะพลอยให้ศีลบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นอธิศีล วิสุทธิศีลและวิมุตติศีลต่อ ๆ ไปตามลำดับอีกด้วย

ตาม **มหาสติปัฏฐานสูตร** ข้อ **ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** คือ **การมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมเป็นทั้งภายในและภายนอก** ข้อแรกที่สุด คือ **การพิจารณาเห็นกิเลสนิวรณ์** อันได้แก่ กามฉันทะ พยาบาท อุทธัจจะ วิจิกิจฉา และ ถีนมิทธะในตนเองว่ามีกิเลสเหล่านี้แม้แต่เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ แล้วก็เพียรกำจัดเสีย เพราะกิเลสนิวรณ์เหล่านี้ แม้แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง หากเกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเองแล้ว ย่อมเป็นธรรมเครื่องขวางกั้นคุณความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้จิตใจเศร้าหมอง มิอาจเห็นสภาวะจริงของธรรมชาติ ทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และ ทั้งที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งตามที่เป็นจริงได้ ความเข้าใจ หรือเห็นแจ้งในอรรถคือถ้อยคำของพระสัทธรรมทั้งหลาย ความเห็นแจ้งในธรรมชาติที่เป็นจริงที่สุดที่เรียกว่าพระอริยสัจธรรมนั้น ก็ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ ซึ่งนั่นก็หมายความว่าความตรัสรู้ในพระอริยสัจธรรมและสูงขึ้นไปเป็นความตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ ก็ไม่อาจเป็นไปได้นั่นเอง

และ เพราะว่าความตรัสรู้ดังที่กล่าวนั้น ก็เป็นการได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยตาหรือญาณของพระธรรมกาย หากกิเลสนิวรณ์เกิดขึ้นภายในจิตใจแม้แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมทำให้การเข้าถึงพระธรรมกายซึ่งเป็นกายตรัสรู้ก็มิอาจเป็นไปได้อีกเช่นกัน หรือแม้

เมื่อถึงธรรมกายแล้ว มิพิจารณาเห็นกิเลสนิวรณ์เพื่อกำจัดให้หมดสิ้นไปคราวใดหรือขณะใด ธรรมกายก็จางหายไปตามส่วนแห่งกิเลสนิวรณ์ที่เข้ามาครอบคลุมจิตใจด้วย

เพราะฉะนั้น ผู้มีปัญญาจึงเพียรกำจัดกิเลสนิวรณ์นี้ให้หมดไปจากจิตสันดานอยู่เสมอ เพียรระวังมิให้กิเลสนิวรณ์นี้เกิดขึ้นในสันดานอีก เมื่อจิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสนิวรณ์แล้ว ก็เพียรเจริญภาวนาชำระจิตใจ ทำปัญญาให้บริสุทธิ์ เสริมสร้างบุญกุศลให้เกิดขึ้นในจิตสันดานยิ่ง ๆ ขึ้นไป แล้วเพียรระวังรักษาบุญกุศล คือความบริสุทธิ์ในไตรทวารไว้มิให้เสื่อม ด้วยใจอันจดจ่ออยู่ในพระสัทธรรมอันบริสุทธิ์นั้นอยู่เสมอ เรียกว่า **จิตตะเป็นอิทธิบาท**

ทำใจให้จดจ่ออยู่ในพระสัทธรรมอันบริสุทธิ์นั้นเป็นอย่างไร ?

เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเพียรระวังรักษาศีลให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์อยู่เสมอ เรียกว่ามี **ศีลสังวร** หมั่นมีสติพิจารณาความประพฤติปฏิบัติทางกายและวาจามิให้แสดงออกเป็นการล่วงละเมิดศีล ให้มีเจตนางดเว้นความประพฤติปฏิบัติทางกายและวาจาอันเป็นโทษหรือความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ด้วยกิเลสอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ซึ่งเป็นข้อที่พระพุทธองค์ได้ทรงห้ามไว้ อย่างนี้อยู่เสมอแล้ว ความประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกทางกาย ทางวาจาก็ยิ่งบริสุทธิ์ และจิตใจก็สงบอยู่อย่างนี้ ก็พึงระลึกถึงความบริสุทธิ์นี้อยู่เสมอ

ระลึกที่ไหน ?

ก็ระลึกตรงศูนย์กลางกาย ต้นทางลมหายใจเข้าออก เกือบสุดลมหายใจเข้าออกนั่นแหละ เหนือระดับสะดือประมาณสองนิ้วมือ มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร เรียกว่าศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ **ตรงนี้แหละเป็นฐานที่ตั้งถาวรของใจ** กล่าวคือ เวลาที่สัตว์จะไปเกิดมาเกิด หรือจะดับ และดวงรู้ รวมเรียกว่า **"ใจ"** ซ้อนอยู่ จะลอยขึ้นมาจากศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ ตรงระดับสะดือพอดีเด่นขึ้นมาตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี้ แล้วก็จะตกสูญลงไปยังฐานที่ ๖ อีกต่อไป..ฯลฯ

เมื่อใจกับกำเนิดเดิมประกอบกันถูกส่วนเข้ากล่าวคือเมื่อ **"ใจ"** อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้รวมหยุดเป็นจุดเดียวกันตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี้ มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร อันเป็นกำเนิดธาตุธรรมเดิม หยุดในหยุด กลางของหยุดในหยุดที่ตรงกลางกำเนิดเดิมนี้ นิ่งสนิทเป็นจุดเดียวกันแล้วใจก็ตกสูญไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ ตรงระดับสะดือพอดี แล้วดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เป็นดวงกลมใสบริสุทธิ์ประมาณเท่าฟองไข่แดงของไข่ไก่อย่างเล็กเท่าดวงดาวในอากาศ อย่างโตเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ซึ่งมี **"ใจ"** อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ ดวงใหม่ที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ จะปรากฏลอยเด่นขึ้นมายังศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ใสแจ่มและสว่างดังดาวประกายพรึกทีเดียว

เมื่อจดใจหยุดในหยุด กลางของหยุดในหยุด นิ่งลงไปกลางของกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นี้

ก็จะเห็นภายในดวงนี้มีศูนย์อยู่ ๕ ศูนย์ คือศูนย์กลาง ศูนย์ข้างหน้า ศูนย์ข้างขวา ศูนย์ข้างหลัง และศูนย์ข้างซ้าย และมีสายใยสีขาวใสบริสุทธิ์เส้นเล็ก ๆ เชื่อมจากศูนย์เล็ก ๆ ที่ลอยอยู่รอบนอกแต่ละศูนย์มาจดที่ศูนย์กลาง ดวงใสดวงเล็ก ๆ ภายในดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นี้เอง คือ **ธาตุละเอียด** ซึ่งควบคุมธาตุส่วนหยาบที่ประกอบกันขึ้นเป็นกายให้อยู่ในสภาวะที่พอเหมาะ กล่าวคือ ศูนย์ข้างหน้าเป็นธาตุส่วนละเอียดที่ควบคุมของเหลวภายในร่างกาย เรียกว่า **ธาตุน้ำ,** ศูนย์ข้างขวาเป็นธาตุละเอียดที่ควบคุมส่วนที่หยาบของร่างกาย เรียกว่า **ธาตุดิน,** ศูนย์ข้างหลังเป็นธาตุละเอียดทำหน้าที่ควบคุมอุณหภูมิภายในร่างกาย เรียกว่า **ธาตุไฟ,** ศูนย์ข้างซ้ายเป็นธาตุละเอียดทำหน้าที่ควบคุมลมปราณภายในร่างกาย เรียกว่า **ธาตุลม** และศูนย์กลางอากาศธาตุคือ **วิญญาณธาตุ** ทำหน้าที่รับรู้อารมณ์เมื่อธาตุละเอียดทั้งหลายเหล่านี้วิปริตแปรปรวน ไม่อยู่ในสภาวะที่พอเหมาะ เพราะมีเหตุปัจจัยมากระทบมีวิบากจากกรรมชั่วที่ได้เคยประกอบกรรมปาณาติบาต คือเคยได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาให้ผลก็จะมีผลให้กายหยาบ ไม่สบาย หรือเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าเหตุปัจจัยเหล่านี้กระทบกระเทือนธาตุละเอียดดังกล่าวอย่างรุนแรงจนควบคุมกันไม่ติด ธาตุหยาบของสังขารร่างกายก็แตกดับ **คือตาย**

ที่เรียกดวงธรรมดวงนี้ว่า **"ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์"** ก็เพราะว่า สัตว์มาได้ความเป็นมนุษย์เพราะดวงธรรมดวงนี้ กล่าวคือเมื่อสัตว์มีคุณธรรมในระดับมนุษยธรรม อันเกิดแต่มีความบริสุทธิ์กายและวาจา และใจ ก็จะมีผลให้กลุ่มธาตุละเอียดของสัตว์นั้น ขาว ใส สะอาด บริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่างขึ้นภายในกลุ่มธาตุละเอียดที่รวมตัวกันเป็นดวง ตั้งอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทรนี้แหละ เวลาที่สัตว์จะดับหรือตาย ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ อันมี "ใจ" ซึ่งประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิดและดวงรู้เดิม จะตกสูญลงไป ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ ถ่ายทอดกุศลกรรมไว้ที่ธาตุธรรมละเอียดของกายมนุษย์ละเอียด แล้วดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ซึ่งประกอบด้วย "ใจ" ดวงใหม่ และมีกายทิพย์ซ้อนอยู่ภายในดวงธรรมนี้ก็จะลอยเด่นขึ้นมายังศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ แล้วตกสูญกลับไปยังฐานที่ ๖ อีกที หนึ่ง แล้วก็ต่อไปยังฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ, ฐานที่ ๔ ตรงเพดานปาก, ฐานที่ ๓ ตรงกลางกั๊กศีรษะ, ฐานที่ ๒ ตรงเพลาตา และออกจากฐานนี้ไปยังฐานที่ ๑ ปากช่องจมูก ไปเข้าช่องจมูกของบิดา (ถ้าเป็นหญิงจะเข้าทางปากช่องจมูกซ้าย ชายจะเข้าทางปากช่องจมูกขวาของบิดา) แล้วก็จะผ่านเข้าไปยังฐานที่ ๒, ที่ ๓, ที่ ๔, ที่ ๕, ฐานที่ ๖ และฐานที่ ๗ ของบิดาต่อไปตามลำดับ

ภายใน ๗ วันที่พักอยู่ ณ ศูนย์กลางกายของบิดานี้เมื่อบิดาและมารดาประกอบธาตุธรรมกันถูกส่วน กล่าวคือ "ใจ" ของบิดา-ของบุตร (หรือธิดา) และมารดา อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ ซึ่งซ้อนอยู่ตรงกลางดวงธรรมที่ทำให้เกิดเป็นกายมนุษย์ ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของทั้ง ๓ คน หยุดนิ่งสนิท ตรงกันเมื่อใด อายตนภพมนุษย์ของมารดาก็จะดึงดูดดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ซึ่งมีกายทิพย์ซ้อนอยู่ด้วยนี้ ให้ลอยเด่นขึ้นมายังศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ของบิดา แล้วจึงตกสูญลงไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖, แล้วออกไปตามฐานต่าง ๆ คือฐานที่ ๕, ที่ ๔, ที่ ๓, ที่ ๒ และที่ ๑ คือปากช่องจมูกของบิดา แล้วไปเข้าปากช่องจมูกของมารดา เป็นฐานที่ ๑ และผ่านเข้าไปยังฐานที่ ๒, ที่ ๓, ที่ ๔, ที่ ๕, ที่ ๖ และที่ ๗ อันเป็นศูนย์กลางกาย (เหนือระดับสะดือประมาณสองนิ้วมือ) ของมารดา เป็นการ ตั้งปฏิสนธิวิญญาณ ณ ที่ตรงนี้

อนึ่งมีข้อสังเกตว่า การไปเกิดมาเกิดของสัตว์นี้ไปด้วยกายมนุษย์ละเอียด ซึ่งมีกายทิพย์ซ้อนอยู่ภายใน กายทิพย์นั้นมีขนาดสูงใหญ่ถึง ๘ ศอก เวลาเข้าหรือออกจากกายมนุษย์ของบิดาและมารดาก็ไปด้วยกายทิพย์นี้ ซึ่งบางท่านอาจจะสงสัยว่าเข้าออกได้อย่างไร ในเมื่อกายมนุษย์หยาบนี้เล็กกว่ากายทิพย์เป็นไหน ๆ และดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ซึ่งกายทิพย์ซ้อนอยู่นั้นเล่า ก็โตประมาณไม่เกินดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ กายทิพย์จะซ้อนอยู่ภายในได้อย่างไร - ข้อนี้ขออธิบายเป็นอุปมาว่า หากท่านใช้กระจกเงาขนาดประมาณสักเท่าฝ่ามือส่องดูภาพของสิ่งที่โตกว่าขนาดกระจก เช่น เจดีย์ ตึกรามบ้านช่อง หรือปราสาทราชมณเฑียร เห็นได้อย่างไร กายทิพย์หรือกายที่ละเอียด ๆ ก็สามารถอยู่ในดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ซึ่งมีขนาดเล็กกว่า และสามารถผ่านเข้าออกในกายมนุษย์หยาบได้ในทำนองนั้นเหมือนกัน การเจริญภาวนาโดยจดใจอันประกอบด้วย ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ ให้หยุดในหยุด กลางของหยุดในหยุดให้ได้ถูกศูนย์ถูกส่วนแล้วก็จะเห็นของใหญ่อยู่ภายในของเล็กได้อย่างนี้ และนี่ก็เป็นสภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน

ดวงธรรมที่ปรากฏเห็นอยู่ ณ ศูนย์กลางกายของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่ประชุมธาตุละเอียด และ

มนุษยธรรม จากความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจของสัตว์ในระดับนี้เอง ที่ชื่อว่า **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์**

และหากกาย วาจา และใจบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไปอีกถึงระดับ ทิพยธรรม และพรหมธรรม ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ได้เข้าถึงกายทิพย์ และกายพรหม หรือสูงขึ้นไปเป็นอรูปพรหม เรียกว่าดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ เป็นกายพรหม กายอรูปพรหม ตามลำดับตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่นี้แหละ หรือเมื่อทรงคุณธรรมนี้อยู่ เมื่อจะเคลื่อนจากภพเดิม (คือตาย) ก็จะได้ไปบังเกิดเป็นทิพย์พรหม หรืออรูปพรหม ตามศักดิ์แห่งบุญบารมีต่อไป

และหากมีความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ ขึ้นไปยิ่งกว่านี้อีก เกินความดีสูงสุดของสัตว์ในภพสามไปแล้ว ก็จะถึงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ซึ่งเป็นกายที่พ้นโลก เป็นวิสุทธิขันธ์ ซึ่งผู้มีปัญญาพึงศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อความเข้าถึง และเจริญภาวนาเพื่อความบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ดำรงความใสสว่างแห่ง ดวงธรรมและพระธรรมกายที่เข้าถึงนั้นให้เห็นใสละเอียด อยู่ตลอดเวลา ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะพึงทำได้

แต่ในทางตรงกันข้าม หากสัตว์หรือมนุษย์มีความประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจา และทางใจอันเป็นบาปอกุศล ด้วยอำนาจของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นเหตุนำหรือเหตุหนุน ย่อมส่งผลให้ดวงธรรมอันเป็นที่ประชุมของธาตุละเอียดของสัตว์นั้นเศร้าหมอง และเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กายในกายของสัตว์นั้นเศร้าหมอง ถ้าหากถึงขนาดที่ธรรมสัญญาแห่งมนุษยธรรมขาดจากใจ ดวงธรรมที่ทำให้กายมนุษย์เดิมก็ดับ (ตกสูญ) และจะปรากฏเป็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นสัตว์ในทุคติปรากฏขึ้นมาแทนที่ กายมนุษย์ละเอียดซึ่งเป็นกายในกายมนุษย์หยาบของผู้นั้นก็ยิ่งเศร้าหมองหนักเป็นกายทุคติไป ธรรมดวงอื่น ๆ คือธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ พรหม อรูปพรหม ตลอดถึงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายก็ดับ กายสุคติตลอดถึงธรรมกายก็ดับตามกันหมด จิตของผู้นั้นก็จะมืด ไม่เห็นกาย เวทนา จิต และธรรมที่เป็นสุคติหรือโลกุตตร และด้วยผลแห่งบาปอกุศลนี้ ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กายเนื้อหรือกายมนุษย์หยาบของผู้นั้นไม่สุขสบาย มีแต่ความทุกข์เดือดร้อนเพราะผลแห่งกรรมชั่วนั้นตามส่วนความรุนแรงของเหตุปัจจัยเหล่านั้น ถ้าตายไปในสภาวะนี้ก็มีทุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้าแน่นอน

การรู้เห็นความเกิด ความดับของสัตว์ หรือรู้เห็นความเกิดดับของขันธ์ ๕ หรือที่เรียกโดยย่อว่า นาม - รูปโดยกุศลหรืออกุศลธรรมเป็นเหตุเป็นปัจจัยชัดแจ้งตามธรรมชาติที่เป็นจริงอย่างนี้ ย่อมรู้เห็นได้ด้วยตาหรือญาณของพระธรรมกาย ซึ่งเป็นกายตรัสรู้นั่นเอง และใคร่ขอเน้นว่า **ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี้ สำคัญนัก เพราะเป็นที่ตั้งถาวรของใจ กล่าวคือเวลาที่สัตว์จะไปเกิด มาเกิด จะดับ จะหลับ จะตื่น หรือแม้จะเข้ามรรค ผล นิพพาน ก็จะต้องเป็นที่ตรงนี้**

โดยเหตุนี้ พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ

ผู้ค้นพบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า จึงได้แนะนำ **ให้ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายหมั่นรำลึกถึงความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ อยู่ ณ ศูนย์กลางกาย ฐานที่ ๗ นี้เสมอ** เมื่อ "ใจ" กับกำเนิดเดิมประกอบกันถูกส่วนเข้ากล่าวคือเมื่อดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิดและดวงรู้ อันบริสุทธิ์ หยุดนิ่งสนิทเป็นจุดเดียวกันตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนี้แล้ว ก็จะตกสูญลงไป ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ แล้วจะปรากฏเห็นเป็นดวงกลม สีขาวใส บริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่างดังดาวประกายพรึก เกิดขึ้น ณ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เรียกว่า ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ มีขนาดประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อย่างเล็กเท่าดวงดาวในอากาศ อย่างโตขนาดประมาณเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ดวงธรรมดวงนี้เอง เป็นที่ประชุมธาตุละเอียดและมนุษยธรรมดังที่กล่าวมาแล้ว และเนื่องด้วยเป็นบันไดขั้นต้นของการเจริญภาวนาเพื่อเข้าถึงดวงธรรมและกายที่ละเอียด ๆ ยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงธรรมกาย และให้สามารถพิจารณาพระอริยสัจ ในกายมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม ให้รู้แจ้งเห็นจริงตามธรรมชาติที่เป็นจริง และให้สามารถกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน และสัญโญชน์ กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ต่อไป จึงชื่อว่า "**ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน**" หรือ "**ดวงปฐมมรรค**"

เพื่อให้ผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมสามารถเจริญภาวนาเข้าถึงดวงปฐมมรรคนี้สะดวกขึ้น พระเดชพระคุณหลวงพ่อจึงได้ค้นพบอุบายวิธีการเจริญภาวนาในขั้นสมถะเพื่อบรรลุความสำเร็จดังกล่าว ดังต่อไปนี้

เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมมีศีลสังวร และหมั่นระลึกถึงความบริสุทธิ์กาย วาจา อยู่เสมอ แล้วก็เพียรพยายามทำให้ "ใจ" อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิดและดวงรู้ ให้หยุด ให้นิ่ง เป็นจุดเดียวกัน โดยหมั่นตรึกนึกให้เห็นเครื่องหมาย เป็นภาพดวงแก้วกลมใสขนาดประมาณเท่าดวงตา ขึ้น ณ ที่ปากช่องจมูก (หญิงให้กำหนดใจให้เห็นที่ตรงปากช่องจมูกซ้าย ชายให้เห็นตรงปากช่องจมูกขวา) พร้อมด้วยนึกท่องในใจ เพื่อประคองเครื่องหมายที่ใสสะอาดนั้นว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" และให้ใจอยู่ในกลางดวงแก้วกลมใสนั้น ให้ใจจดนิ่งที่ตรงกลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงกลมใสนั่นไว้เรื่อยพยายามตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใสใจจดอยู่ในกลางดวงที่ใส คือให้เห็นจุดเล็กใสที่กลางดวงใส ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสนั่นไว้เรื่อย นี้เป็น ฐานที่ ๑,

แล้วจึงให้นึกเลื่อนภาพดวงแก้วกลมใสนั้นช้า ๆ เข้าไปหยุดนิ่งตรงเพลาตาหรือหัวตาด้านใน (หญิงให้เห็นอยู่ตรงหัวตาด้านซ้าย ชายให้เห็นอยู่ทางหัวตาด้านขวา) ถึงแล้วก็ให้หยุดเครื่องหมายไว้ที่นั่น พร้อมด้วยนึกว่าในใจ "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" พร้อมด้วยตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส คือให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสตรงศูนย์กลางดวงกลมใสนั่นไว้เรื่อย นี่เป็น ฐานที่ ๒,

แล้วค่อย ๆ นึกเลื่อนเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสที่เห็นนั้นเข้าไปตรง ๆ ช้า ๆ และไปหยุดนิ่ง ตรงกลางกั๊กศีรษะพอดี พร้อมด้วยบริกรรมภาวนา คือนึกว่า

ในใจว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" ตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใสนั่นไว้เรื่อยต่อไปอีก นี่เป็นฐานที่ตั้งของใจ ฐานที่ ๓,

แล้วค่อย ๆ เลื่อนเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั้นลงไปตรง ๆ ช้า ๆ ไปหยุดอยู่ที่ เพดานปาก นี่เป็นฐานที่ ๔ ตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส พร้อมกับบริกรรมภาวนา นึกว่าในใจว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ"

แล้วค่อย ๆ เลื่อนเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั้นไปหยุดที่ปากช่องลำคอ นี่เป็นฐานที่ ๕ หยุดนิ่งอยู่ที่นั่น ตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใสนั่นไว้เรื่อย พร้อมด้วยบริกรรมภาวนาว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" เพื่อประคองเครื่องหมายนั้นไว้,

แล้วค่อย ๆ นึกเลื่อนเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั้นลงไปช้า ๆ ตามเส้นทางลมหายใจเข้าออก ลงไปตรง ๆ ไปหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกาย ตรงที่สุดลมหายใจเข้าออก ตรงระดับสะดือพอดี นี่เป็นฐานที่ ๖ ให้เครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั้นหยุดนิ่งลงที่นั่น พร้อมด้วยบริกรรมภาวนาเพื่อประคองนิมิตนั้นไว้ว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" ตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส คือให้เห็นจุดเล็กใสที่กลางของกลางดวงใสนั่นไว้เรื่อย,

แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั้นกลับขึ้นมาตรง ๆ มาหยุดอยู่ตรงเหนือระดับราวสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือ นี่เป็นที่ตั้งของใจ ฐานที่ ๗ ให้ดวงแก้วกลมใสหยุดนิ่งลงที่นั่นพร้อมด้วยบริกรรมภาวนานึกอยู่ในใจว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" ไปเรื่อย ๆ พร้อมด้วยตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส คือให้เห็นกลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงใสนั่นไว้เรื่อย (มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร) ให้กำหนดบริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาอยู่ตรงนั้นมิให้คลาดจากกัน คือ พยายามตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใสไว้เรื่อย อย่าให้ขาดตอน และให้เห็นกลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงใสเข้าไว้เรื่อยอย่าให้ขาดตอน และให้เห็นกลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงเข้าไว้เรื่อย ให้จดใจแต่เพียงแผ่วเบาลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงแก้วกลมใสนั้น พร้อมด้วยนึก

ว่าในใจว่า "สัมมาอะระหังๆ ๆ ๆ" ไปเรื่อย ร้อยครั้งพันครั้ง ไม่ว่ามดจะไต่หรือยุงจะตอม ก็อย่าได้สนใจ แม้แต่ลมหายใจเข้าออกก็อย่าได้ไปตาม เพียงแต่ให้มีสติรู้อยู่ ณ ที่กลางของกลางจุดเล็กใสนั่นไว้ก็พอ

เมื่อ "ใจ" อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ ค่อย ๆ มารวมหยุดเป็นจุดเดียวกันนิ่งสนิทยิ่งขึ้น ก็จะตกสูญลงไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ เอง ในกรณีเช่นนี้ ผู้ปฏิบัติภาวนาจะค่อย ๆ รู้สึกเหมือนตัวเบา หวิว ความรู้สึกภายนอกน้อยลง ๆ จนบางรายลืมบริกรรมภาวนาไปเลยก็มี หรือบางรายรู้สึกเหมือนกับไม่ได้หายใจ เพราะใจมารวมจดนิ่ง หยุดในหยุดอยู่กับบริกรรมนิมิต คือภาพที่นึกให้เห็นด้วยใจเป็นดวงแก้วกลมใส และจดใจเข้าไปเห็นกลางของกลางจุดเล็กใสนั้นไว้เรื่อย ใจจึงเริ่มขาดจากความสัมผัสกับอารมณ์ภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงหรือแม้แต่มดจะไต่หรือยุงจะตอมก็ไม่รู้สึก แต่กลับจะไปเห็นสว่าง ณ ภายในกลางของกลางเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสนั่นแหละ พอใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนและตกสูญแล้ว ก็จะปรากฏเห็นดวงกลมใสแจ่มบังเกิดขึ้น คือ ดวงปฐมมรรค หรือ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ นั่นเอง เมื่อเห็นแล้ว ก็อย่ายินดียินร้ายและไม่ต้องบริกรรมภาวนาว่า "สัมมาอะระหัง" อีก คงให้จดใจลงเบา ๆ ณ ที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงใสนั่นไว้ ก็จะเห็นภายในดวงธรรมนั้นมีศูนย์อยู่ ๕ ศูนย์ คือศูนย์กลาง หน้า ขวา หลัง ซ้าย ซึ่งเป็นธาตุละเอียดที่มาประชุมกัน ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

เมื่อเห็น**ดวงปฐมมรรค** แล้ว ก็ให้ผู้ปฏิบัติภาวนาหยุดบริกรรมภาวนาว่า "สัมมาอะระหัง" นั้นเสีย คงปล่อยใจให้ดิ่งลงไป ๆ รวมใจหยุดในหยุดลงไปเบา ๆ ที่ตรงกลางดวงปฐมมรรคนั้น มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร ให้ใจอันประกอบด้วย ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ จดนิ่งรวมอยู่เป็นจุดเดียวกันที่นั่น ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงใสแต่แผ่วเบา เมื่อใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะตกสูญ จะเห็นศูนย์กลางนั้นขยายตัวว่างออกไป แล้วจะปรากฏดวงกลมใสแจ่มดวงใหม่เกิดขึ้นมาอีกคือ **ดวงศีล** หรือ **อธิศีล** ดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้ว ใสละเอียดยิ่งไปกว่าดวงธรรมอีก

ทีนี้ก็ให้จดใจหยุดในหยุดกลางของหยุดในหยุดลงไปกลางดวงศีลนั้น ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มที่ตรงศูนย์กลางดวงศีลนั้นต่อไปอีก พอใจหยุดถูกส่วนเข้า ก็จะเห็นศูนย์กลางนั้นขยายตัวว่างออกไปอีก แล้วจะเห็น **ดวงสมาธิ** ใสสว่างยิ่งกว่าดวงศีลปรากฏขึ้นมาอีก ก็ให้จดใจลงไปในกลางของกลางดวงสมาธินั้นต่อไปอีก ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงสมาธินั้น พอใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไปอีก แล้วจะเห็น **ดวงปัญญา** ใสสว่างยิ่งกว่าดวงสมาธิปรากฏขึ้นมาอีก ก็ให้จดใจลงไปในกลางของกลางดวงปัญญานั้นต่อไปอีก ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงปัญญานั้น พอใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไปอีก ก็จะเห็น **ดวงวิมุตติ** ปรากฏขึ้นมาอีก

ใสละเอียดยิ่งไปกว่าดวงเดิม ก็ให้จดใจหยุดในหยุดลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติต่อไปอีก ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสนั้น พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางดวงวิมุตติก็จะขยายตัวว่างออกไปอีก ก็จะเห็น **ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** เป็นดวงกลมใสละเอียด ปรากฏขึ้นมาตรงนี้อีก

ก็ให้จดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้น มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสเท่าปลายเข็ม ให้เห็นกลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสนั้นแต่เพียงแผ่วเบา พอใจหยุดถูกส่วนเข้าศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไปอีก ทีนี้ก็จะเห็นกายมนุษย์ละเอียด มีลักษณะหน้าตาเหมือนผู้ปฏิบัติภาวนาเองทุกประการ แต่ใสละเอียด ประณีตยิ่งกว่ากายมนุษย์หยาบหรือกายเนื้อ หรือบางรายก็จะเห็นกายพระพุทธรูปขาวใสบริสุทธิ์เหมือนแก้วเจียระไนอย่างเล็กประมาณคืบหนึ่ง ขนาดมาตรฐานปานกลางถึง ๕ วา หรืออาจจะโตกว่านั้น นั่งในท่าขัดสมาธิหันหน้าไปทางเดียวกับเรา

ไม่ว่าท่านจะเห็นกายละเอียดกายใดก็ตาม ให้ผู้ปฏิบัติภาวนารวมใจหยุดในหยุด นิ่ง ลงไปที่ศูนย์กลางกายละเอียดที่เห็นปรากฏขึ้นมานั้น โดยค่อย ๆ สวมความรู้สึกนั้นเป็นกายละเอียดนั้นไปเลย เสมือนหนึ่งเราเป็นกายนั้น เพื่อรวมใจของกายมนุษย์ละเอียดหรือกายธรรมที่ปรากฏขึ้นมานั้นให้ไปหยุดที่ศูนย์กลางกายละเอียดนั้นได้ถูกส่วน อย่าสนใจใยดีกับกายมนุษย์หยาบหรือกายเนื้อ ถ้าใจยังติดอยู่กับกายเนื้อหรืออีกนัยหนึ่งอุปาทานยังไม่ขาดจากกายเนื้อ ก็จะเห็นกายละเอียดไม่ชัด และไม่สามารถเข้ากลางของกลางๆ ๆ เข้าไปถึงดวงธรรมและกายที่ละเอียด ๆ ต่อไปได้อีก การเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในเข้าไป ก็จะไม่ก้าวหน้า จึงให้ค่อย ๆ นึกสวมความรู้สึกเป็นกายละเอียดที่เกิดขึ้นใหม่เรื่อยไป ค่อย ๆ นึกเข้าไปแต่เพียงแผ่วเบา อาจจะรู้สึกขัด ๆ หน่อยในตอนแรก ต่อ ๆ ไปก็จะค่อย ๆ ชำนาญไปเอง และจะเจริญภาวนาก้าวหน้าและได้ผลมาก นี้เป็นเคล็ดลับสำคัญของการเจริญภาวนาผ่านกาย เวทนา จิต และธรรม เข้าไปยังสุดละเอียดอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลให้ "ใจ" อันประกอบด้วยดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบเจริญเติบโตออกมาเป็นกาย ใจ จิต และวิญญาณนั้น หยุดจากอุปาทานในขันธ์ ๕ (คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร และ วิญญาณ) ของกายหยาบ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียดของกายในภพสาม คือของมนุษย์ ทิพย์ พรหม และอรูปพรหม แล้วจึงจะหลุดจากอุปาทานในขันธ์ของกายในภพสาม

นี้เข้าสู่ธรรมขันธ์ของกายธรรมหรือธรรมกายซึ่งเป็นกายนอกภพ อันเป็นวัตถุประสงค์ของการเจริญมหาสติปัฏฐาน ๔ และละอุปาทานในสังขารขันธ์อันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง เข้าสู่ธรรมขันธ์อันไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งนั้นเอง

ดังมีบาลีพระพุทธภาษิต ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทานวัคค์ นิพพานสูตร ที่ ๓ แปลความว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมชาติไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าธรรมชาติอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว จักไม่ได้มีแล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำแล้ว ปรุงแต่งแล้วจะไม่พึงมีปรากฏในโลกนี้เลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะธรรมชาติอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ ฉะนั้น การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำแล้ว ปรุงแต่งแล้วจึงปรากฏ"

ทีนี้ก็ให้ใจของกายมนุษย์ละเอียดจดลงไปที่ศูนย์กลางกาย มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสเท่าปลายเข็ม ให้เห็นกลางของกลางจุดเล็กใสนั้นแหละ ก็จะเห็น **ดวงธรรม** เป็นดวงกลมใสละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก ตรึกนึกให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงและกาย พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้าก็จะเห็น **ดวงศีล** ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม คือจดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงศีล ก็จะเห็น **ดวงสมาธิ**, จดใจลงไปกลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงสมาธิ ก็จะเห็น **ดวงปัญญา** จดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใส กลางดวงปัญญา ก็จะเห็น **ดวงวิมุตติ**, จดใจลงไปที่กลางของกลางของจุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติ ก็จะเห็น **ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** ซึ่งเป็นดวงที่ใสละเอียดที่สุด พอจดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ นิ่งถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไป แล้วก็จะเห็น**กายทิพย์** ปรากฏขึ้นมาอีก ใส ละเอียด ประณีตและมีเครื่องประดับประดาที่สวยงามยิ่งกว่ากายมนุษย์ มีขนาดโตใหญ่กว่ากายมนุษย์ ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นกายทิพย์นั้นต่อไปอีก

ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิมต่อไปอีก คือจดใจของกายทิพย์ลงไปที่ศูนย์กลางกาย ก็จะเห็นดวงธรรม ตรึกนึกให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงและกาย จดใจลงไปที่กลางของกลางดวงธรรม ก็จะเห็นดวงศีล เมื่อจดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางของดวงศีล ก็จะเห็นดวงปัญญา จดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ ต่อ ๆ ไป ผ่านดวงปัญญาก็จะถึงและเห็นดวงวิมุตติและดวงวิมุตติญาณทัสสนะ พยายามตรึกนึกให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงและกายไปเรื่อย ๆ จดใจเข้าไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปอีก ถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไปก็จะเห็น **กายทิพย์ละเอียด** ปรากฏขึ้นมา ใสละเอียด ประณีต สวยงาม และมีรัศมียิ่งไปกว่าเดิม -- ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นกายทิพย์ละเอียดต่อไปอีก

ก็ให้ใจของกายทิพย์ละเอียดจดลงไปที่กลาง

จุดเล็กใสที่ศูนย์กลางกายต่อไปอีก ก็จะเห็นดวงธรรม จดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงใน ดวงที่ใสละเอียดต่อ ๆ ไปอีก ก็จะเห็นดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณ-ทัสสนะ ต่อ ๆ ไปอีก ก็จะถึง **กายพรหม** และ **กายพรหมละเอียด** สวย ละเอียด ประณีต มีขนาดโตใหญ่ขึ้น และมีรัศมีสว่างยิ่งไปกว่าเดิม -- ก็ให้ดำเนินไปแบบเดิมต่อไปอีก จดใจของกายละเอียดที่เข้าถึงลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงในดวงต่อ ๆ ไปอีกก็จะถึง **กายอรูปพรหม** แล้วก็ **กายอรูปพรหมละเอียด** ต่อไปตามลำดับ สวย ละเอียด ประณีต มีขนาดโตใหญ่และรัศมีสว่างยิ่งกว่าเดิม ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นกายอรูปพรหมละเอียดนั้นต่อไปอีก

ให้ใจกายอรูปพรหมละเอียดจดลงที่กลางจุดเล็กใสที่กลางกายอรูปพรหมละเอียดนั้น ก็จะเห็นดวงธรรม ขนาดประมาณเท่าดวงจันทร์หรือดวงอาทิตย์ จดใจหยุดในหยุดกลางของหยุดในหยุดลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงธรรมต่อไปอีก ก็จะเห็นดวงศีล ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม คือจดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงในดวงเรื่อยไป ผ่านดวงศีล ก็จะถึงและเห็นดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติและดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปตามลำดับ จดใจหยุดในหยุดลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปอีก พอใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนเข้าศูนย์กลางดวงนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไป ทีนี้ก็จะเห็น**กายพระพุทธปฏิมา** เกตุดอกบัวตูม ขาว

ใส บริสุทธิ์ ปรากฏขึ้นมา นั่งขัดสมาธิหันหน้าไปในทางเดียวกันกับเรา มีรัศมีปรากฏใสสว่างยิ่งนัก ขนาดมาตรฐานปานกลาง หน้าตักและความสูงเกือบ ๕ วา ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นกายธรรมนั้น

แล้วให้ใจของกายธรรมจดลงที่ศูนย์กลางกายนั้น พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็น**ธรรมกาย**ปรากฏขึ้น ใส ละเอียด และขยายโตเต็มหน้าตักและความสูงของพระธรรมกายนั้น จดใจลงไปที่กลางของกลางดวงธรรมนั้นต่อไปอีก ให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงและกาย ใจหยุดซึ่งถูกส่วนเข้าก็จะเห็นดวงศีล หรือศีลยิ่งแท้ ๆ ก็ให้จดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงในดวงต่อ ๆ ไปอีก พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะถึงและเห็นดวงสมาธิ ดวงปัญญา และก็ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปตามลำดับ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับหน้าตักและความสูงของธรรมกายนั้น

เมื่อจดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปอีก ถูกส่วน

เข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไป แล้วจะถึง และเห็น **กายธรรมละเอียด** ปรากฏขึ้นมาอีก ใส ละเอียด และมีรัศมีสว่างยิ่งกว่าเดิม ก็ให้สวมความรู้เป็นกายธรรมละเอียดนั้น

ให้ดำเนินไปในแบบเดิมอีก คือให้ใจของกายธรรมละเอียดจดลงที่กลางของกลางกาย ก็จะถึงและเห็นดวงธรรม แล้วก็ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปอีก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดวงเท่ากับหน้าตักและความสูงของธรรมกายละเอียดนั้น ก็ให้จดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงใสละเอียด ๆ นั้นต่อไปอีก พอถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไป แล้วจะเห็น **กายธรรมพระโสดา** ปรากฏขึ้นมาอีก ใส ละเอียด มีรัศมีสว่างยิ่งขึ้นไปกว่ากายธรรมละเอียด มีขนาดหน้าตักและความสูง ๕ วาเต็ม ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม คือให้สวมความรู้สึกเป็นกายธรรมพระโสดานั้น

แล้วจดใจธรรมกายพระโสดาลงไปที่กลางของกลางกาย พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะถึงและเห็นดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับหน้าตัก และความสูงของกายธรรมพระโสดานั้น เมื่อจดใจกายธรรมพระโสดาหยุดในหยุดกลางของหยุดในหยุด ลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ พอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะถึงและเห็น **กายธรรมพระโสดาละเอียด**ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นธรรมกายนั้น

ให้ใจของกายธรรมพระโสดาละเอียดหยุดในหยุดลงไปที่ศูนย์กลางกายธรรมพระโสดาละเอียดนั้น ก็จะเห็นดวงธรรมปรากฏขึ้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรมเท่าหน้าตักและความสูงของกายธรรมนั้น ตรึกนึกให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงและกาย แล้วก็จดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงธรรมต่อไป ก็จะถึงและเห็นดวงศีล แล้วต่อไปก็จะถึงและเห็นดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ก็ให้จดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะพอใจหยุดนิ่งถูกส่วนเข้าก็จะถึง **กายธรรมพระสกิทาคามี** ซึ่งมีขนาดหน้าตักและความสูงถึง ๑๐ วา

ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม ก็จะถึงและเห็น **กายธรรมพระสกิทาคามีละเอียด**, แล้วก็ถึง **กายธรรมพระอนาคามี** และ **พระอนาคามีละเอียด** ซึ่งมีขนาดหน้าตักความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ๑๕ วา เท่ากัน

ให้ใจกายธรรมพระอนาคามีละเอียดจดลงที่กลางของกลางๆ ๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะของกายธรรมพระอนาคามีละเอียด พอใจหยุดนิ่ง ถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะว่างออกไป แล้วก็เห็น **ธรรมกายพระอรหัต**ปรากฏขึ้น มีขนาดหน้าตักและความสูง ๒๐ วา เส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรมเท่ากัน ก็ให้ใจของธรรมกายพระอรหัตจดลงที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่กลางดวงธรรมของ

กายพระอรหัตนั้น พอถูกส่วนเข้า ก็จะถึงและเห็น ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปอีก ใส ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก ผู้ปฏิบัติธรรมพึงตรึกนึกให้เห็นใสละเอียดหมดทั้งดวงและกายพอจดใจลงไปที่กลางดวงวิมุตติญาณ-ทัสสนะของธรรมกายพระอรหัตถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไปอีก ทีนี้ก็จะเห็น **ธรรมกายพระอรหัตละเอียด** ปรากฏขึ้นมาอีก ใส ละเอียดและรัศมีสว่างยิ่งขึ้นไปกว่าเดิมอีก

ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม คือจดใจธรรมกายพระอรหัตละเอียดลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางกาย ก็จะถึงดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดวง ๒๐ วาเท่ากัน เมื่อจดใจลงไปที่กลางของกลางๆ ๆ จุดเล็กใสที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ พอถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางนั้นก็จะขยายตัวว่างออกไป แล้วก็จะเห็น **กายธรรมพระอรหัตละเอียดในอรหัตละเอียด** ปรากฏขึ้นมาอีก ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นกายธรรมที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปอีก

จดใจลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางกายธรรมพระอรหัตที่ละเอียด ๆ ต่อไปอีก เมื่อชำนาญยิ่งขึ้นก็อาจไม่ทันเห็นครบหมดทั้ง ๖ ดวง ศูนย์กลางดวงที่สุดละเอียดนั้นก็จะพลันขยายตัวว่างออกไปแล้วก็จะเห็น กายธรรมพระอรหัตที่ละเอียด ๆ ปรากฏขึ้นมาอีกเรื่อย ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด

ก็ให้ดำเนินไปในแบบเดิม คือสวมความรู้สึกเป็นธรรมกายพระอรหัตที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไป เพื่อดับเห็น จำ คิด รู้ ส่วนหยาบเข้าไปใน เห็น จำ คิด รู้ ส่วนละเอียดของกายธรรมที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด และในขณะเจริญภาวนา ถ้าเหลือบตากลับพร้อมด้วยจดใจลงที่กลางของกลางศูนย์กลางกายพระอรหัตไว้เสมอแล้ว ก็จะเห็นธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตปรากฏขึ้นมาอีก เป็นเถา เป็นชุด เป็นชั้น เป็นตอน เป็นภาค เป็นพืด พืดในพืด ๆ ๆ ต่อไปทีเดียว ก็ให้สวมความรู้สึกเป็นธรรมกายที่ละเอียด ๆ ที่ปรากฏขึ้นมานั้นเรื่อย ๆ ไป ดับเห็น จำ คิด รู้ ส่วนหยาบเข้าไปในเห็น จำ คิด รู้ ส่วนละเอียดของกายธรรมพระอรหัตในอรหัตที่ละเอียด ๆ เรื่อยไป ไม่มีถอยหลังกลับ -- แม้จะหยุดพัก ก็ให้รวมใจอยู่ใน เห็น จำ คิด รู้ ของกายธรรมพระอรหัตที่สุดละเอียดนั้นไว้เรื่อย แล้วจะเห็นผลดีด้วยตัวของท่านเอง

กายธรรม ตั้งแต่กายที่ ๙ นี้เองที่เป็นกายนอกภพ เป็นกายโลกุตตระหรือกายที่พ้นโลก เรียกว่า

พระพุทธรัตนะ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายเรียกว่า **พระธรรมรัตนะ** และธรรมกายที่ละเอียด ๆ ที่ปรากฏขึ้นนั้น คือ **พระสังฆรัตนะ** ผู้ทรงและผู้รักษาพระธรรมรัตนะนั้นไว้ กายธรรมนี้ มีกายกับหัวใจซึ่งเป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระวินัยปิฎก เป็น "**ปฐมมรรค**" มีดวงจิตซึ่งเป็นเนื้อหนังที่แท้จริง รวบยอดกลั่นออกมาจากพระสุตตันตปิฎก เป็น "**มรรคจิต**" มีวิญญาณซึ่งเป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระอภิธรรมปิฎก เป็น "**มรรคปัญญา**"

ธรรมกาย นี้เองที่พระพุทธองค์ได้ตรัสแก่พระวักกลิ ซึ่งเฝ้าแต่คอยติดตามชมพระสิริโฉมอันสง่างามของพระองค์ว่า "ดูกรวักกลิ ท่านจะมามัวเฝ้าชมสังขารร่างกายอันมีแต่จะเน่าเปื่อยผุพังนี้ไย ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นย่อมเห็นเราตถาคต" และได้มีบาลีพระพุทธภาษิต รับรองต่อไปอีกว่า '**ธมฺมกาโย อหํ อิติปิ**" แปลความว่า "**เราตถาคต คือธรรมกาย**"

ธรรมกายนี้เองคือ **กายตรัสรู้พระอริยสัจ** หรือสูงขึ้นไปเป็น **กายตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ** หรือ **พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ** ดังมีปรากฏในพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระสังฆราช ปสฺสเทว และทรงชำระโดย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘/๒๔๘๒ หน้า ๑๑ และหน้า ๕๗ ว่า

"แม้องค์พระตถาคตอังคีรสศักยมุนีโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ซึ่งมีความปรากฏในโลกอันสัตว์ได้ด้วยยาก ดังนี้ พระองค์ก็ได้อุบัติเกิดขึ้นแล้วในโลก **ด้วยรูปกายอุบัติ** และ **ธรรมกายอุบัติ** ทั้ง ๒ ประการ พร้อมด้วยอัจฉริยอัพภูตธรรมตามธรรมดานิยมโดยชาวพุทธธรรมดา

ความบังเกิดขึ้นด้วยรูปกาย นั้น จัดเป็น ๒ คือ **โอกกันติสมัยลงสู่พระครรภ์** และ **นิกขมนสมัยประสูติจากพระครรภ์**

ส่วน**ความบังเกิดขึ้นด้วยธรรมกาย** นั้น คือ **(อภิสัมโพธิสมัย) ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิ-ญาณ**

ครั้งนั้น หมื่นโลกธาตุนี้ ก็หวั่นไหวสะเทือนสะท้าน ทั้งแสงสว่างยิ่งไม่มีประมาณ ก็ได้ปรากฏเกิดมีในโลก ล่วงเทวานุภาพของเทพยดาทั้งหลายก็แลเห็นอัศจรรย์ทั้งหลายซึ่งสำเร็จโดยธรรมดานิยมเห็นปานใด ได้ปรากฏเกิดมีแล้วในโลก เมื่อครั้งพระองค์ประสูติ เป็นกาลเกิดด้วยรูปกายอันบริบูรณ์ฉันใด แม้ถึงเมื่ออภิสัมโพธิสมัยตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นกาลเกิดด้วยธรรมกายนั้นเล่าสรรพอัศจรรย์ทั้งปวงเห็นปานนั้นก็ได้ปรากฏเกิดมีแล้วฉันนั้น"

และมีปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สรภังคเถรคาถา ข้อ ๓๖๕ แปลความว่า

"..เมื่อก่อน เราผู้ชื่อว่าสรภังคะ ไม่เคยได้เห็นโรค คือ อุปาทานในขันธ์ ๕ ครบบริบูรณ์ทั้งสิ้น โรคนั้นอันเราผู้ทำตามพระดำรัสของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ ได้เห็นแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามว่า พระวิปัสสี พระสิขี พระเวสสภู พระกกุสันโธ พระโกนาคม พระกัสสป ได้เสด็จไปแล้วโดยทางใดแล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า โคดม ก็ได้เสด็จไปแล้ว โดยทางนั้น พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์นี้ทรงปราศจากตัณหา ไม่ทรงถือมั่น ทรงหยั่งถึงความสิ้นกิเลส เสด็จอุบัติแท้โดยธรรมกาย ผู้คงที่ทรงเอ็นดูอนุเคราะห์สัตว์ทั้งหลาย โดยทรงแสดงธรรม คือ **อริยสัจ ๔** อันได้แก่ **ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ทางเป็นที่สิ้นทุกข์** เป็นทางไม่เป็นไปแห่งทุกข์อันไม่มีที่สุดในสงสาร เพราะกายนี้แตกและเพราะความสิ้นชีวิตนี้ การเกิดในภพใหม่อย่างอื่นมิได้มี เราเป็นผู้หลุดพ้นแล้วจากสรรพกิเลสและภพทั้งปวง"

การเจริญภาวนาผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในละเอียดเข้าไปจากกาย เวทนา จิต และธรรม ของกายมนุษย์ละเอียดไปจนถึงกายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด, พรหมหยาบ พรหมละเอียด และกายอรูปพรหมหยาบ อรูปพรหมละเอียดนั้น จัดอยู่ในขั้นสมถกัมมัฏฐาน เพราะการรู้เห็นด้วยวิญญาณของกายในภพสามนั้นยังมีอวิชชาหุ้มอยู่ จึงเพียรสามารถรู้เห็นความเป็นไปและสภาวะของธรรมชาติเฉพาะที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งในภพสามนี้เท่านั้น แต่จะไม่สามารถรู้เห็นสภาวะจริงของธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **พระนิพพาน** และ **อายตนนิพพาน** ตามที่เป็นจริงได้เลย

ต่อเมื่อผู้เจริญภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้ว ดวงรู้จึงพ้นจากการห่อหุ้มของอวิชชา ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ของธรรมกายจึงเบิกบานขยายโตเต็มส่วน เต็มธาตุเต็มธรรม มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักและความสูงของธรรมกายนั้นจึงจะสามารถเข้าถึงและเห็นสภาวะของอายตนนิพพาน ซึ่งเป็นที่ประทับของพระนิพพาน (คือ ธรรมกายที่ได้บรรลุพระอรหัตผลแล้ว) ที่เข้าอนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อกายเนื้อแตกทำลาย คือตายลงแล้ว มาประทับเข้านิโรธสงบตลอดทั่วไปหมดในอายตนนิพพานนั้นเอง

จึงเห็นแจ้งว่า **พระนิพพาน** และ **อายตนนิพพาน** อันเป็นที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงนี้เอง ที่ไม่มีการเกิด ไม่มีการแก่ ไม่มีการเจ็บและตาย ต่อไปอีก เป็นธรรมขันธ์หรือวิสุทธิขันธ์ที่ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้อีก เรียกว่า **อสังขตธาตุอสังขตธรรม** และเป็น **วิราคธาตุวิราคธรรม** คือธาตุธรรมที่ปราศจากตัณหาราคะใด ๆ ทั้งสิ้น และพ้นจากอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือ ความเป็น**อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา** ซึ่งเป็นสามัญลักษณะของสังขารธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลายในภพสาม พระนิพพานจึงกลับมีสภาวะที่เป็นตรงกันข้าม กล่าวคือ กลับมีสภาพที่เป็น **นิจจัง สุขัง อัตตา** ดังบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า

นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ ซึ่งแปลความว่า "**นิพพาน เป็นบรมสุขอย่างยิ่ง**"

การรู้เห็นด้วยตา หรือ ญาณพระธรรมกายนี้ยังเห็นแจ้งในสภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริงอย่างแน่ชัดอีกว่า เฉพาะแต่**สังขารธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ที่จัดเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรมเท่านั้นที่เป็นอนัตตา** ตามพระบาลีรับรองว่า **สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา** ซึ่งแปลความว่า **สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง**, และว่า **ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ** แปลความว่า **สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์**, **ยํ ทุกฺขํ ตํ อนตฺตา** แปลความว่า **สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นแหละเป็นอนัตตา**

หรือหากจะสาวจากปลายกลับไปยังต้นก็จะพบว่า สิ่งที่เป็นอนัตตา ก็คือธาตุธรรมที่เป็นสังขาร อันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง หรือที่จัดว่าเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรมทั้งหลายนั้นเองส่วนธาตุธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง อย่างเช่น พระนิพพาน หรืออายตนนิพพาน ที่จัดเป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรมนั้น หาได้ตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ไม่ แม้จะมีพระบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า **สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา, สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา, สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ก็เป็นความต่อเนื่องจากเรื่องธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งที่เรียกว่า "**สังขาร**" เท่านั้นเอง หาได้ครอบคลุมถึงธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งที่เรียกว่า "วิ**สังขาร**" หรือที่จัดเป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรมไม่

เมื่อผู้เจริญภาวนาได้ถึงธรรมกาย (นับตั้งแต่กายที่ ๙ ขึ้นไปจนสุดละเอียด) จึงจัดว่าเป็นการเจริญภาวนาในขั้นวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างแท้จริง เพราะสามารถรู้เห็นสภาวะจริงของธรรมชาติ ทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งและทั้งที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และสามารถพิจารณาเห็นอริยสัจในกายมนุษย์ กายทิพย์ กายพรหม และในกายอรูปพรหม ได้ตามธรรมชาติที่เป็นจริง ด้วยการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น (จะมีรายละเอียดของการพิจารณา**สภาวธรรม** และพระอริยสัจต่อไปในตอนที่ว่าด้วยสติปัฏฐาน ๔)

การที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นพระสัจธรรมตามที่เป็นจริงนี้เอง ที่เรียกว่า "**ตรัสรู้**" พระอริยสัจธรรม ซึ่งเป็นการตรัสรู้ในขั้นพื้นฐานหรือตาของพระอรหันตสาวกและพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การรู้แจ้งด้วยญาณหรือตาของพระธรรมกายนี้ จึงมีอุปมาดั่งลูกไก่ได้กระเทาะเปลือกไข่ออกมาเห็นโลกภายนอกแล้ว

การเจริญและอบรมจิตตะเป็นอิทธิบาท หากดำเนินไปโดยวิธีการที่ถูกต้องร่องรอยของพระปริยัติสัทธรรม และพระปฏิบัติสัทธรรมอย่างนี้ ก็จะได้รับผลเป็น ปฏิเวธสัทธรรม เบื้องต้น คือถึง **ธรรมกาย** อันเป็น "**การตรัสรู้**" ได้ด้วยประการฉะนี้.

■ ■ ■ ■

ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก

ศศิประภา ศากยบุตร

บทสวดมนต์เป็นการสืบทอดคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ก่อนกาลสมัยที่มีตัวอักษร ได้มีการบันทึกไว้ว่า "พระภิกษุ สาวกของพระพุทธเจ้าที่ท่องจำคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ สืบทอดกันมาเป็นร้อยเป็นพันปี ต่อมาเมื่อมีการคิดตัวอักษรและจดบันทึกไว้ บทสวดต่าง ๆ ก็ได้แพร่กระจายในวงกว้างขึ้นในหมู่ผู้รู้หนังสือ"

คาถายอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก มีเรื่องเล่าว่ามีผู้ค้นพบที่จังหวัดพิษณุโลกและได้มีผู้จัดพิมพ์เผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายในประเทศไทย และเป็นบทหนึ่งที่พุทธมามกะนิยมสวดภาวนาเป็นประจำ เมื่อพิจารณาคำแปลที่ผู้เชี่ยวชาญได้แปลไว้สรุปใจความได้ว่า ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกกล่าวถึง การพิจารณาตนและวงจรของชีวิตอันประกอบด้วย

ขันธ์ ๕ และธาตุ ๖ อันเป็นไตรลักษณ์

อายตนะ ๑๒ และกาย ๙ คู่ (๑๘ กาย)

ธาตุ ๑๘ และฌานละเอียดทั้ง ๘ ฌาน

กุศลกรรมบถ ๑๐ และสิบชาติสุดท้ายก่อนเป็นพระพุทธเจ้า

อินทรีย์ ๒๒ และปฏิจจสมุปบาท

ในตอนแรกและต่อด้วยการพิจารณาภพที่ยังเป็นกามภพ คือ ภพสามภพจากโลกอันเป็นที่ที่อยู่อาศัย ซึ่งได้แก่ ภพของกายทิพย์ คือ สวรรค์ทั้งหกชั้น อันได้กล่าวไว้เพียงห้าชั้น คือ

๑. จาตุมหาราชิกา

๒. ดาวดึงส์ (ตาวติงส์)

๓. ยามา

๔. ดุสิต (ตุสิตา)

๕. นิมมานรดี ส่วนชั้นที่หกคือปรนิมมิตวสวัตดีมิได้กล่าวถึง

การพิจารณาตนดังได้เคยกล่าวไว้ในบทแรกของ

ธรรมะสำหรับเยาวชนตามแนวปฏิบัติ ที่สรุปย่อดังที่กล่าวแล้วข้างต้น การพิจารณาตามลำดับที่พิจารณาในขณะที่จิตเป็นสมาธิลำดับต่าง ๆ นั้นก็จะมีความเข้าใจ และความรับรู้ละเอียดต่างกัน ถ้าพิจารณาโดยกายก็จะเข้าใจระดับหนึ่งแต่ถ้าพิจารณากายทิพย์ กายพรหม ความเข้าถึงซึ่งธาตุที่ยึดเหนี่ยวกันอยู่ก็จะแจ่มชัดขึ้นตามลำดับ

ส่วนประกอบเหล่านี้มีอยู่ในบทสวดที่สวดภาวนากันอยู่ประจำคือ ทำวัตรเช้า เป็นบทสวดมนต์ของพระภิกษุ คือยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก อันสมควรที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้

ขันธ์ ๕ ประกอบด้วย รูป, เวทนา, สัญญา, สังขารและวิญญาณ

อายตนะ ๑๒ เป็นประตูทางเข้าสัมผัสทั้งหกซึ่งมีประตูนอกและประตูในเป็นคู่กันรวมได้ ๑๒ ประตู เหล่านี้คือ ประตูตา, ประตูหู, ประตูจมูก, ประตูลิ้น, ประตูกายสัมผัสและประตูใจ การทำสมาธิเป็นการเปิดประตูใจเพื่อจะได้เห็น, จำ, คิด และรู้สภาวะต่าง ๆ ของเราและของสิ่งรอบตัวเราในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

ธาตุ ๑๘ เป็นไตรธาตุ (ธาตุสาม) ของสัมผัสหก โดยมีกระทบ รับ รู้ สามธาตุประกอบกันของแต่ละสัมผัสรวมได้เป็น ๑๘ ธาตุดังเช่น การเห็น จะต้องมีภาพกระทบ ประสาทตารับ (รวมทั้งจำและคิด) สมองรู้(กำหนดความหมายของภาพที่เห็นว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้) เป็นต้น

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับตา

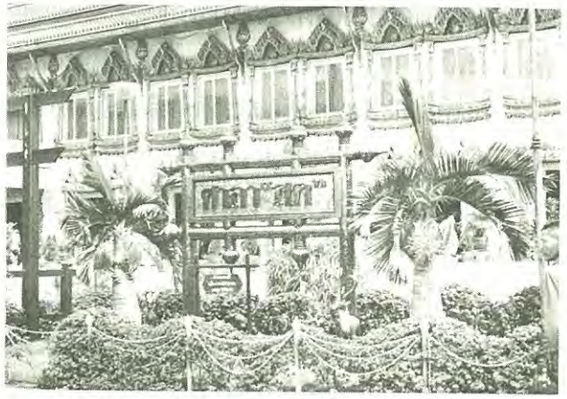

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับหู

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับจมูก

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับลิ้น

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับกายสัมผัส

กระทบ ๑ รับ ๑ รู้ ๑ รวมเป็น ๓ สำหรับใจ

รวมทั้งสิ้นเป็น ๑๘ ธาตุ

อินทรีย์ ๒๒ คือ สภาวะของจิต จิตของเราสามารถที่จะมีสภาพได้ ๒๒ สภาพเหมือนดังกายเราที่จะมีอาการ ๓๒ จึงจะครบ เวลาเดินส่วนของกายที่เป็นหัวหน้าใหญ่ในการเดินคือเท้า ส่วนแขนจะแกว่งศีรษะจะโยกหน้าจะหันซ้ายหันขวาก็ไม่เป็นปัญหา สิ่งอื่น ๆ ยังอยู่ครบทั้ง ๓๒ จะแสดงอาการหรือไม่แสดงอาการก็ได้ แต่ในการเดินความเป็นใหญ่อยู่ที่เท้า เวลาเดินเรามองเห็นและรับรู้ด้วยจิตอาการของจิตที่เป็นใหญ่ในการเห็นเรียกว่า "จักขุนทรีย์" ซึ่งเป็น ๑ ในอินทรีย์ ๒๒ ถ้าเห็นแล้วได้ยินด้วยก็จะมีโสตินทรีย์ จิตผู้เป็นใหญ่ในการได้กลิ่น คือ ฆานินทรีย์ร่วมแสดง

จะเห็นได้ว่าจิตร่วมกันทำงานตามสภาพและสิ่งกระทบ ตัวอย่างเช่น เห็นแม่ครัวกำลังทอดไข่ ได้ยินเสียงตีไข่ และเทไข่ลงในกะทะร้อนและได้กลิ่นไข่ทอดหอม ก็เกิดอาการอยากเพราะได้เคยสัมผัสรสอร่อย จะเห็นได้ว่าสภาพของจิตเปลี่ยนความเป็นใหญ่ได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

อินทรีย์เบื้องต้นที่ใช้อยู่ประจำคือ สัมผัสหกนี้แหละอันประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ รวมเรียกว่า จักขุนทรีย์ โสตินทรีย์ ฆานินทรีย์ ชิวหินทรีย์ กายินทรีย์ และ มนินทรีย์

อินทรีย์ลำดับ ๒ ก็คือ ความเป็นชายเป็นหญิง เพราะใจชายและใจหญิงแตกต่างกันในการรู้ จากการกระทบและการรับสิ่งเดียวกัน เช่น ถ้าดูละครเศร้าโศกผู้หญิงร้องไห้คือเป็นธรรมดา แต่ถ้าผู้ชายร้องไห้ถือว่าประหลาด แต่มนุษย์ทุกคนมีทั้งใจชายและหญิงอยู่ในใจตนถ้าลองตรึกตรองดูทั้งใจเขาและใจเรา ทั้งชายและหญิงย่อมเข้าใจกันและกัน อย่าเอาแต่ใจของตนเป็นใหญ่ฝ่ายเดียวเพราะเท่ากับท่านไม่ได้ใช้จิตของท่านให้เต็มคุณภาพ

อินทรีย์ต่อไปคือ การมีชีวิต อินทรีย์หรือความเป็นใหญ่นี้สำคัญที่สุดแต่มักจะถูกลืม เพราะเป็นไปโดยอัตโนมัติ จะควบคุมหรือบังคับเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีลมหายใจ ทั้งหลับและตื่นมีหัวใจเต้นเหล่านี้เป็นต้น ลำดับต่อมาก็เป็นอินทรีย์เกี่ยวกับความรู้สึกหรือเวทนาห้าประการ อันได้แก่ ความสุข ความทุกข์และความยินดีความยินร้ายและการวางเฉย โดยรู้หมดแล้ว รู้ต้นและรู้ปลายและรู้ท่ามกลาง เรียกเป็นภาษาบาลีดังนี้ คือ สุขินทรีย์ ทุกขินทรีย์ โสมนัสสินทรีย์โทมนัสสินทรีย์และอุเบกขินทรีย์ ความรู้สึกเหล่านี้มีอาการของจิตควบคุมอยู่ ถ้าเราตามจิตของเราทันมีสุขมีทุกข์ก็รู้หมดและพิจารณาแก้ตกทุกปัญหา คนที่แก้ปัญหาชีวิตไม่ได้เพราะไม่รู้ปัญหาหรือตั้งปัญหาผิดแทนที่จะแก้ปัญหากลับเพิ่มไปเสีย ชีวิตเกิดมาต้องทุกข์ พระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วและทรงกำหนดและหยุด ตรึก กำหนดและแก้โดย ศีล สมาธิ ปัญญานั่นเอง ศีลเป็นข้อห้ามให้หยุดกิเลสและสมาธิเป็นข้อตรึกให้รู้แล้วแก้ด้วยปัญญา ดังนั้นเราจะต้องรู้เวทนาของเราจึงจะหมดปัญหาได้

เมื่อเข้าใจความเป็นใหญ่ของอินทรีย์ทั้ง ๑๔ แล้ว และควบคุมไว้ได้จนหมดปัญหาแล้ว เราจะต้องสะสมพลังเพื่อที่จะดำเนินตามทางสู่มรรคผลนิพพานที่ถูกต้องได้โดย พละ ๕ อันเป็นอินทรีย์ลำดับต่อมา อินทรีย์อันเป็นพละ ๕ นี้ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา (สัทธินทรีย์, วิริยินทรีย์, สตินทรีย์,สมาธินทรีย์ และปัญญินทรีย์) นั้นก็คือมีจิตศรัทธาและพยายามตั้งสติให้มีสติสัมปชัญญะคือรอบรู้แล้วเจริญสมาธิ พิจารณาสัจธรรมแล้วดำเนินชีวิตที่กำกับด้วยปัญญาที่หล่อหลอมแล้ว เทียบในระดับอริยบุคคล

เมื่อปัญญาได้หล่อหลอมแล้วจิตตกผลึก ปกครองด้วยจิตอันยิ่งใหญ่ ได้แก่ จิตของผู้รู้สัจธรรม เรียกว่า อนัญญตัญญัสสามตินทรีย์ เทียบในระดับของพระโสดา เมื่อเจริญให้จิตแก่กล้าขึ้นก็ยกขึ้นถึงระดับพระสกิทาคา ก็เป็นจิตที่มีชื่อเรียกว่าอัญญินทรีย์

เป็นจิตที่รู้โดยรอบ คือรู้หมดทั้ง ๖ ญาณ ถ้าเจริญยิ่งขึ้นถึงระดับอินทรีย์ที่ ๒๒ คือเป็น อัญญาตาวินทรีย์ เป็นจิตของพระอรหันต์

ดังนั้นการเจริญภาวนาและปฏิบัติสมาธิไม่ใช่เป็นการนั่งเฉยแล้วหยุด ซึ่งในความก้าวหน้าถ้าหยุดเลยก็เท่ากับถอยหลัง จะต้องก้าวต่อไปเจริญต่อไปทวีให้เข้าถึงพระอรหันต์ อาการหรือความเป็นใหญ่ทั้ง ๒๒ นี้เป็นคุณสมบัติที่มนุษย์ได้ติดตัวมา เป็นสิ่งที่จะพึงมีและพึงพัฒนาได้เป็นคุณสมบัติของสัตว์ประเสริฐต่างจากสัตว์เดรัจฉาน เป็นสิ่งที่จะต้องฝึกฝนเช่นเดียวกับการฝึกการออกกำลังกาย เพื่อความแข็งแรงของร่างกาย ถ้าเราฝึกได้ดีก็จะพัฒนาดี ถ้าเราไม่ฝึกไม่ใช้ แขนขาก็จะลีบไปจนใช้การไม่ได้ จิตก็เช่นเดียวกันถ้าจะใช้แต่เรื่องสุขและทุกข์มันก็จะเป็นใหญ่บังคับกายอยู่ เราจะต้องบังคับหรือปกครองจิตของเราและประคองให้ล่องไปในหนทางที่ถูกสู่มรรคผลนิพพาน

ปฏิจจสมุปบาท เมื่อเราฝึกจิตดีแล้ว จิตละเอียดแล้วการเข้าถึงพระสัจธรรมก็เป็นไปโดยไม่ลำบาก การละเว้นบาป การถือศีล ก็สะดวกสบายไม่มีทุกขเวทนา เรื่องปฏิจจสมุปบาทก็เคยได้บรรยายกันไว้แล้วพร้อมรูปกำกับ(นิตยสารธรรมกายลำดับที่ ๑๗) เพื่อเป็นแนวทางสู่มรรคผลนิพพาน จะต้องเรียนรู้และเข้าใจถึงหนทางการหยุดวงจรที่ต่อเนื่องของชีวิต โดยเข้าถึงสายกลางอันได้แก่ อวิชชาที่ถูก กำกับด้วยกิเลส กรรมและวิบาก(ผลกรรม)

ทั้งหมดทั้งหลายนี้แหละเป็นยอดกัณฑ์พระไตรปิฎกของพระพุทธองค์ ตามบทสวดที่นิยมสวดภาวนากันอยู่

■ ■ ■ ■

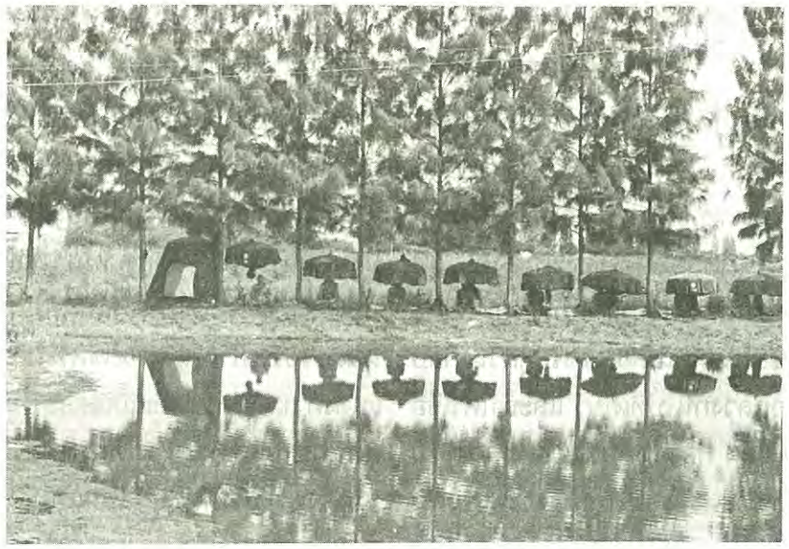

พุทธานุภาพ

พล.ต.หลวงวิจิตรวาทการ

๒. พุทธปาฏิหาริย์

คำว่า "ปาฏิหาริย์" นั้น แปลว่า สิ่งซึ่งเป็นอัศจรรย์ มีนัยที่ท่านจำแนกไว้เป็น ๓ ประการ คือ

๑. อิทธิปาฏิหาริย์ แสดงฤทธิ์เดชเป็นอัศจรรย์

๒. อาเทสนาปาฏิหาริย์ ดักใจคนเป็นอัศจรรย์ และ

๓. อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์

ในข้อที่ ๒ และที่ ๓ นั้น ไม่มีปัญหา เราเชื่อในความสามารถของพระพุทธเจ้า ทรงดักใจและสั่งสอนคนได้อย่างอัศจรรย์มาตลอดกาลของพระองค์ แต่ข้อที่พูดยากอย่างยิ่งนั้น ก็คืออิทธิปาฏิหาริย์ เพราะความเชื่อของมนุษย์ในสมัยนี้มีน้อยลงไปทุกวันเกือบจะหาเป็นการหลอกลวงกันไปทีเดียว และถ้าใครเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์แล้ว ก็อาจถูกหาว่าเชื่องมงาย ไม่ทันสมัยไปด้วย เพราะฉะนั้น ในบทนี้จึงจะพรรณนาถึงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นปัญหาและเข้าใจยากนี้อย่างเดียว ส่วนอีกสองประการนั้น เราเข้าใจดีแล้ว

พวกที่เห็นว่า อิทธิปาฏิหาริย์ไม่จริงนั้น ก็เป็นแต่เพียงปากพูด ดูเหมือนยังไม่มีหนังสือเล่มใด ที่แสดงออกมาให้เด่นชัดว่า เหตุใดอิทธิปาฏิหาริย์ จึงมีไม่ได้หนังสือที่นักปราชญ์ของเราแต่งไว้นั้น อย่างมากที่สุดก็แสดงความสงสัยหรือไม่กล่าวเสียเลย ว่ามีจริงหรือไม่จริง สมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงแสดงถึงอิทธิปาฏิหาริย์ไว้โดยพิสดาร ในพระนิพนธ์ปฐมสมโพธิกถา แต่ก็ดูเหมือนว่าพระนิพนธ์ฉบับนี้มีประสงค์แต่จะให้เป็นคำแปลคัมภีร์ ที่ทรงอุตส่าห์นำมารวบรวมไว้เท่านั้น ไม่ใช่พระนิพนธ์ที่ตั้งพระทัยจะแสดงความคิดความเห็นเป็นส่วนพระองค์ สมเด็จพระสังฆราช (ปุสสเทวะ) ไม่ได้ทรงกล่าว พิสดารอย่างกรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ เป็นแต่ทรงไว้โดยสังเขป ในตอนที่พระพุทธเจ้า ทรงทรมานพระอุรุเวลกัสสป ว่า

"ครั้นพระผู้มีพระภาคเสด็จถึงอุรุเวลาประเทศแล้ว ทรงทรมานอุรุเวลกัสสป ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์และอาเทสนาปาฏิหาริย์ จนถึงอุทกปาฏิหาริย์ เมื่อน้ำท่วม ทรงแหวกน้ำเสด็จจงกรม ณ แผ่นดิน มีฝุ่นฟุ้ง เป็นที่สุด ให้อุรุเวลกัสสปเสื่อมพยศ เกิดสังเวชได้ความเลื่อมใส ลอยชฎิลบริขารในกระแสน้ำ แล้วทูลขอบรรพชา" สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงถอดใจความเป็นธรรมาธิษฐาน ตามมติของพระองค์ไว้บ้าง และในที่สุดก็รับสั่งว่า "ขอฝากปราชญ์ไว้เพื่อสันนิษฐาน" รวมใจความว่า ท่านทั้งหลายที่ข้าพเจ้าออกนามมานี้ ไม่มีท่านผู้ใดยืนยันโดยตรงว่า อิทธิปาฏิหาริย์ไม่มีจริง หรือว่าเป็นของหลอกกันเล่น

แต่ข้อเถียงของผู้ที่ไม่เชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์ ก็อาจประมวลลงได้เป็นสามประการ คือ:-

๑. ถ้าพระพุทธเจ้า สามารถทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์เหาะเหิรเดินอากาศได้จริงแล้ว เหตุไฉนไม่ทรงแสดงเช่นนั้นให้เสมอไป และให้โลกทั้งโลกนับถือศาสนาของพระองค์ให้ได้

๒. ปรากฏว่า มีคนบางคนที่พระพุทธเจ้าทรงทรมานไม่สำเร็จ เช่นเทวทัตที่คิดร้ายและกระทำร้ายพระองค์เป็นอันมาก เหตุไรไม่ทรงใช้อิทธิปาฏิหาริย์ปราบปรามให้ละพยศ

๓. เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ได้จริงแล้วทำไมคนบางจำพวกจึงยังกระด้างกระเดื่องไม่นับถือพระองค์และไม่แลเห็นพระองค์วิเศษจริง

ข้อเถียงทั้งสามประการนี้ อาจตอบได้ดังนี้:-

ในข้อที่ ๑. เราต้องเข้าใจว่า **พระพุทธเจ้ามิได้ทรงปรารถนาจะเอาโลกไว้ในกำมือของพระองค์พระองค์แผ่พระศาสนาเพื่อความสุขของสัตว์โลกไม่ใช่เพื่อแสวงหาอำนาจอย่างพระเจ้าจักรพรรดิ** การทำฤทธิ์เดชให้คนเห็น เป็นเหตุนำมาซึ่งความกลัวความยอมแพ้ แต่มิได้ทำให้เกิดความนิยมนับถืออะไรมาก ความสุขของสัตว์โลกจะมีได้ด้วยการปฏิบัติตามพระธรรมของพระองค์ ไม่ใช่ด้วยการกลัวฤทธิ์เดชของพระองค์ ถ้าหากจะทรงแสดงฤทธิ์พร่ำเพรื่อไปแล้วพระองค์ ก็จะกลายเป็นผู้สอนวิชานักรบไม่ใช่สอนศาสนา คนที่จะเข้ามายอมตนเป็นพระสาวก ก็คงจะต้องการมาเรียนเอาฤทธิ์เดช มากกว่าที่จะมาเรียนให้รู้ธรรมของพระองค์ ผลที่สุดก็จะไม่ได้รับความสุขอันประเสริฐตามที่ต้องการ

แต่อย่างไรก็ดีเมื่อถึงคราวจำเป็นจริง ๆ กล่าวคือเมื่อเกิดเหตุที่จะมีผลพาดพิงไปถึงความเป็นความตายของพระศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้ปรากฏแก่ตาโลก เช่น เมื่อตั้งต้นประกาศพระศาสนา ทรงรู้สึกว่าถ้าปราบอุรุเวลกัสสปลงไม่ได้

ศาสนาของพระองค์ก็จะประกาศออกไม่ได้ และอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพวกเดียรถีย์นิครนถ์ มาท้าทายในการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ทรงเห็นว่าถ้าไม่ทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์แล้ว พระศาสนาก็อาจจะสิ้นสุดลงในครั้งกระนั้นได้ เมื่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวถึงความเป็นความตายของพระศาสนาดังนี้แล้ว ก็ได้ทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ไว้ดังจะกล่าวต่อไปในบทนี้

ในข้อที่ ๒ ได้กล่าวมาในข้อที่ ๑ แล้วว่า อิทธิปาฏิหาริย์มีผลเพียงทำให้คนยอมแพ้ แต่มิได้ทำให้คนแลเห็นธรรมของพระองค์ได้ พระองค์จะทรงทำให้คนบรรลุมรรคผลได้ ต่อเมื่อได้ทรงแสดงอนุสาสนีปาฏิหาริย์อีกชั้นหนึ่ง เช่น ในเรื่องพระอุรุเวลกัสสป พระองค์ทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ เพียงเพื่อให้พระอุรุเวลกัสสปยอมว่าสู้พระองค์ไม่ได้ แล้วจึงทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คืออาทิตตปริยายสูตร และในคราวนี้เอง พระอุรุเวลกัสสปจึงสำเร็จ แต่สำหรับเทวทัตนั้นเป็นคนละเรื่อง เทวทัตรู้ดีว่าสู้พระพุทธเจ้าไม่ได้ และยอมแพ้พระพุทธเจ้ามาแต่ไหนแต่ไร จนได้ยอมตนมาบวชเป็นพระสาวก เป็นอันว่าพ้นเขตที่จะต้องทรงใช้อิทธิปาฏิหาริย์แล้ว แต่ภายหลังเทวทัตเกิดโมหจริต คิดประทุษร้ายต่อพระพุทธเจ้า การเป็นดังนี้ ถึงแม้พระพุทธเจ้าจะทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์สักเพียงใด ถึงแม้เทวทัตจะต้องพ่ายแพ้พระองค์อีกกี่ครั้งเทวทัตก็คงจะไม่ตั้งใจเชื่อฟังพระพุทโธวาทอยู่นั่นเอง ปัญหาเรื่องทรมานเทวทัตไม่สำเร็จนั้น ไม่ได้อยู่ที่ปาฏิหาริย์ ความจริงอยู่ที่ว่าเทวทัตเป็นบุคคลอันจะพึงทรมานไม่ได้ เพราะถึงแม้พระพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้าก็ยังไม่สามารถฝึกฝนคนที่ไม่ต้องการให้ฝึก ดังที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงประทานอรรถาธิบายไว้ว่า **ผู้ไม่ตั้งใจฟังธรรมเทศนา เพื่อหาความเข้าใจได้ชื่อว่า "อปุริสทโม" บุรุษที่ฝึกไม่ได้ แม้พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงอาจฝึกดังนี้ การที่พระพุทธเจ้าจะทรงโปรดให้ใครสำเร็จมรรคผลนั้น เปรียบได้กับที่ทรงวางดวงมณี อันมีค่าลงในมือของคนนั้น ถ้าคนนั้นไม่ต้องการรับแล้ว จะให้พระองค์วิ่งตามไปปลุกปล้ำเอาใส่มือจนได้ดังนี้ ก็จะเกินไป เพราะถึงเขาจะรับใส่มือไว้ เขาก็คงจะโยนทิ้งเสียภายหลัง หาประโยชน์ มิได้เลย**

ในข้อที่ ๓ เราต้องเชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า ความรู้ในทางจิตตวิทยาขึ้นถึงขีดสูงสุดในสมัยพระพุทธเจ้า พวกดาบสทั้งหลาย แม้ที่มิได้นับถือพระพุทธศาสนาก็ยังได้สำเร็จอภิญญาสมาบัติ (ดูในพระปฐมสมโพธิกถาของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ปริจเฉทที่ ๑๖) พวกที่ตั้งตนเป็นคณาจารย์มีคนยอมตนมาเป็นศิษย์มาก ๆ นั้น ก็จำต้องทำปาฏิหาริย์อะไรได้อันหนึ่งไม่มากก็น้อย ด้วยเหตุนี้ อิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้านั้น ถึงแม้จะปรากฏว่าทรงทำได้ดีกว่าของคนอื่น ๆ ก็มิใช่เป็นของแปลกมากมายถึงกับจะตื่นเต้นกันจริง ๆ สำหรับคนในครั้งกระนั้น เมื่อไม่ใช่แต่พระพุทธเจ้าองค์เดียวที่มีฤทธิ์คนอื่น ๆ ก็มีด้วยดังนี้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะต้องมีการถือพวกถือหมู่ นินทากันใส่โทษกัน อวดอ้างกันว่าของคนนี้ดีกว่า คนนั้นเลวกว่าพวกที่แพ้แล้วไม่ยอมแพ้ก็มีอยู่บ้าง ด้วยเหตุนี้

จึงมีบางคนบางจำพวกกระด้างกระเดื่องไม่เข้ามานับถือพระองค์

สิ่งที่ประเสริฐที่สุดในพระองค์ พระพุทธเจ้านั้นไม่ใช่อิทธิปาฏิหาริย์ แท้จริงอิทธิปาฏิหาริย์เป็นแต่เครื่องมือที่จะทำให้คนยอมแพ้แต่สิ่งที่จะทำให้พุทธประสงค์สำเร็จได้จริง ๆ นั้นอยู่ที่อนุสาสนีปาฏิหาริย์ เปรียบเสมือนบ้านเมืองที่จะตั้งเป็นมหาประเทศได้ ไม่ใช่เพราะกำลังกองทัพมหึมาอย่างเดียว จะต้องเจริญด้วยวิทยาการ เป็นเครื่องเพาะความนิยมของประเทศอื่นด้วย เพราะฉะนั้น ปาฏิหาริย์ทั้งสามประการมีนัยดังได้จำแนกไว้ข้างต้นแล้วนั้น ต้องนับว่าอนุสาสนีปาฏิหาริย์เป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าอย่างอื่นเปรียบเหมือนมหาประเทศที่แผ่อาณาจักรหาเมืองขึ้นได้ โดยมิต้องใช้กำลังอาวุธย่อมเป็นอัศจรรย์มากกว่าที่จะใช้กองทัพไปรบตีเอามา ปัญหาที่เรากำลังพิจารณากันอยู่ในบัดนี้ ไม่ใช่อยู่ที่ว่าอิทธิปาฏิหาริย์ดีหรือไม่ดี แท้จริงอยู่ที่ว่า มีหรือไม่มี และคำอธิบายมาในบัดนี้ มุ่งหมายอย่างเดียวที่จะแสดงว่านอกจากอาเทสนาปาฏิหาริย์และอนุสาสนีย์ปาฏิหาริย์ ซึ่งเรายอมรับว่าพระพุทธเจ้ามีจริงแล้วนั้น เราจะต้องยอมรับอีกข้อหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นฤทธิ์อันแท้จริงด้วย

เหตุที่ชวนให้เราเชื่อเช่นนี้ คือ:-

เราทราบอยู่แล้วว่าในสมัยพระพุทธเจ้ามีเจ้าลัทธิต่าง ๆ มาก ดังจะเห็นได้ในหนังสือพุทธประวัติเล่มหนึ่ง ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งจะขอคัดมาไว้ดังนี้:-

"พวกมุนียอมสละสมบัติในฆราวาส ประพฤติพรตเป็นบรรพชิต น้อมชีวิตของตนในการสั่งสอนคนทั้งหลาย เป็นคณาจารย์ ตั้งสำนักแยกย้ายกันตามลัทธิ มีบริวารผู้ทำตามโอวาท มุ่งผลอันเป็นที่สุดแห่งลัทธินั้น เกียรติยศของศาสดาเจ้าลัทธิผู้มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้น ได้รับยกย่องเสมอเกียรติยศของพระเจ้าแผ่นดิน หรือ บางทีจะยิ่งเสียกว่า"

คราวนี้จะเกิดมีปัญหาขึ้นว่าอะไรเป็นเหตุให้คนเหล่านั้นยอมสละทรัพย์สมบัติ บุตรภริยาออกไปอดแห้งอดแล้งอยู่ อะไรเป็นเหตุให้คนอื่นนิยมพากันเข้ามาฝากตัวเป็นศิษย์ของพวกคณาจารย์เหล่านี้ ผลอันเป็นที่สุดแห่งลัทธินั้น ๆ คืออะไร และเหตุไฉนพวกคณาจารย์เหล่านี้จึงได้รับเกียรติยศ เสมอด้วยพระเจ้าแผ่นดินหรือยิ่งกว่า

เมื่อเราตั้งปัญหาถามตัวเราเอง ขึ้นมาดังนี้ เราก็

จำจะต้องตอบตัวเราว่า พวกคณาจารย์เหล่านี้ต้องมีดีอะไรบ้างเป็นแน่ จะว่าใครคนหนึ่งเกียจคร้านในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ เข้าไปประพฤติพรต บรรพชิต ก็สามารถเป็นคณาจารย์ได้ มีเกียรติยศสูงเท่าพระเจ้าแผ่นดิน หรือยิ่งกว่าดังนี้ ดูจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าหากเป็นเช่นนั้น การแสวงหาเกียรติยศ ก็เป็นของง่ายเกินไป

ในครั้งพุทธกาลลองมาคิดถึงองค์พระพุทธเจ้าเอง ในระหว่างที่ทรงกระทำทุกรกิริยา ยังไม่สำเร็จอะไรเลยนั้นหาได้มีใครมาห้อมล้อม ฝากตัวเป็นบริวารไม่ มีแต่ปัญจวัคคีย์คือบรรพชิต ๕ รูป ชื่อโกณฑัญญะ ๑ วัปปะ ๑ ภัททิยะ ๑ มหานามะ ๑ อัสสชิ ๑ เข้ามาเฝ้าปฏิบัติพระองค์อยู่ แต่การที่บรรพชิตทั้ง ๕ เข้ามาเฝ้าปฏิบัติพระองค์นั้น ไม่ใช่เพราะเห็นคุณวิเศษอันใดของพระองค์ในระหว่างทรงกระทำทุกรกิริยา ที่เข้ามาก็เพราะโกณฑัญญะได้ทราบว่าพระพุทธเจ้า มีลักษณะต้องตามพยากรณ์ศาสตร์ว่า ถ้าออกบวชจะได้เป็นพระพุทธเจ้า จึงได้ชักชวนบรรพชิตอีก ๔ รูป พากันเข้ามาอยู่โดยหวังว่า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสำเร็จธรรมวิเศษแล้ว จะได้ทรงสอนตนให้สำเร็จบ้างเท่านั้น ครั้น เมื่อพระพุทธเจ้าเปลี่ยนพระทัยเลิกทรมานพระองค์ ทรงเสวยพระกระยาหารเข้าแล้ว บรรพชิตทั้ง ๕ ก็หมดความเลื่อมใส ไม่รักจะอยู่ปฏิบัติพระองค์อีกต่อไป และพากันไปจากพระองค์ โดยเห็นว่าพระองค์จะไม่สำเร็จอะไรได้แล้ว ดังนี้

แม้เมื่อสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว จะตั้งต้นประกาศพระศาสนาก็ยังทำได้ไม่ง่ายเลย เช่นเมื่อเสด็จไปพบอุปกาชีวก ทรงแสดงให้อุปกาชีวก ทราบว่าพระองค์เป็นพระสัมภู ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เองแล้ว อุปกาชีวกยังสั่นศีรษะไม่เชื่อ เดินหลีกไปเสียโดยมิได้ฟังธรรมเทศนาเปรียบกับคณาจารย์อื่น ๆ เช่น อุรุเวลกัสสป มีบริวารอยู่ตั้ง ๕๐๐ นทีกัสสป มีบริวาร ๓๐๐ คยากัสสป มีบริวาร ๒๐๐ ดังนี้ ก็น่าเชื่อว่าคนทั้งสามนี้จะต้องทำอะไรสำเร็จบ้างแล้ว และคงจะมีอะไรดีกว่าพระพุทธเจ้า เมื่อยังมิได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าเป็นแน่

เมื่อเรายอมรับว่าพวกเหล่านี้ต้องมีดีอะไรอยู่บ้างแล้ว ปัญหาที่เราต้องพิจารณาต่อไปก็คือว่า ความดีที่พวกนี้มีอยู่นั้น จะได้แก่อะไร

คนในสมัยนั้นนับถือสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาสำหรับความศักดิ์สิทธิ์ทั้งสิ้นเช่น การบูชาเทวดา สร้างโลก และ เทวดาประจำธาตุต่าง ๆ โดยเชื่อความศักดิ์สิทธิ์ของเทวดาทั้งหลายเพราะฉะนั้น พวกคณาจารย์ที่จะทำตัวให้ได้รับความนับถือของคนทั้งหลาย ก็จำเป็นที่จะต้องมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่บ้าง

ในนิพนธ์พระปฐมสมโพธิกถา ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ตอนที่ทรงวิสัชนาถึงบุญบารมีของพระสารีบุตร มีข้อความที่ทำให้เข้าใจว่า แม้ในสมัยก่อนพระพุทธเจ้า ก็มีผู้สำเร็จอภิญญาสมาบัติอยู่แล้ว พวกที่ได้สำเร็จนั้นคือพวกดาบสที่พยายามแสวงหาหนทาง ทำตัวให้หลุดพ้นจากกิเลส ทั้งหลาย พวกดาบสเหล่านี้ผิดกับ พวกเดียรถีย์ กล่าวคือ ลัทธิมิได้ผิดตรงกันข้ามกับพระพุทธศาสนา พวกดาบสได้บำเพ็ญตนเพื่อบรรลุผลอันเดียวกันกับที่พระพุทธเจ้า

ต้องการบรรลุเพราะเหตุนี้ พวกดาบส จึงมิได้เป็นศัตรูต่อพระพุทธเจ้าเลย

แม้ในทางพุทธศาสนาก็ยอมรับว่า พวกดาบสเหล่านี้เมื่อตายไปแล้ว ได้ไปเกิดเป็นพรหม แต่ที่ไปนิพพานไม่ได้ ก็เพราะยังแสวงหาทางที่ถูกอย่างพระพุทธเจ้าไม่ได้เท่านั้น อภิญญานั้น ท่านจำแนกไว้ ๖ อย่าง คือ:-

๑. อิทธิวิธิ แสดงฤทธิ์ได้
๒. ทิพโสต หูทิพย์
๓. เจโตปริยญาณ รู้ใจผู้อื่น
๔. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้
๕. ทิพจักษุ ตาทิพย์ และ
๖. อาสวักขยญาณ รู้จักทำ อาสวะให้สิ้น

อภิญญาทั้ง ๖ นี้ อาจเป็นหลักที่มีมาแล้ว ก่อนสมัยพระพุทธเจ้า แต่ไม่มีใครทำได้ดีเท่าพระพุทธเจ้า และถึงแม้จะทำข้ออื่น ๆ ได้บ้าง ก็ไปติดอยู่ที่ข้อ ๖ คือ อาสวักขยญาณ เมื่อไม่รู้จะทำประการใดแล้ว จึงเกิดมีความคิดขึ้นว่า การที่จะทำอาสวะให้สิ้นไปจริงแล้วนั้น จะต้องทรมานร่างกาย ย่างตัวบนไฟ อดอาหารจนดับจิต ลัทธิอัตตกิลมถานุโยคก็มีขึ้นด้วยประการฉะนี้

มาถึงสมัยพระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบวิปัสสนาญาณอันเป็นกุญแจสำคัญ และได้มโนมยิทธิมาอีกอันหนึ่งจึงกลายเป็นวิชชาแปดประการขึ้น กระทำให้อภิญญาข้ออื่น ๆ มีน้ำหนักดียิ่งขึ้น อันที่จริงพวกดาบสที่ตั้งใจล้างกิเลสของตัวนั้น ก็มีความตั้งใจจริงและปฏิบัติตามหลักวิปัสสนาญาณอยู่แล้ว จึงสามารถสำเร็จอภิญญาอื่นได้บ้าง แต่ตราบใดที่ยังจับหลักวิปัสสนาอันแท้จริงไม่ได้ ก็ไม่สามารถจะทำข้ออื่น ๆ ได้ดีจริง ความข้อนี้ได้กล่าว มาแล้วในหนังสือวิชชาแปดประการ

ถ้าความเห็นในข้อนี้ถูกต้อง ก็แปลว่าพวกคณาจารย์เจ้าลัทธิทั้งหลายที่มีอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้นต้องสำเร็จอภิญญานี้บ้างไม่มากก็น้อย จึงเป็นเหตุให้คนทั้งหลายเห็นความวิเศษศักดิ์สิทธิ์อะไรบ้าง และยอมตนเข้ามาเป็นบริวาร กับได้รับความยกย่องเท่าพระมหากษัตริย์ และเมื่อเป็นเช่นนี้ ความสำเร็จของพระพุทธเจ้า ซึ่งทำให้พวกคณาจารย์ใหญ่ ๆ เช่น อุรุเวลกัสสปยอมแพ้พระองค์นั้น ต้องเป็นความสำเร็จในอิทธิปาฏิหาริย์ด้วย มิฉะนั้น พวกเหล่านี้จะยอมแพ้ได้อย่างไร

เหตุผลตามที่พรรณนามาฉะนี้ เป็นเครื่องจูงใจให้ข้าพเจ้าเชื่อว่า อิทธิปาฏิหาริย์ต้องมีอยู่จริงในองค์พระพุทธเจ้า

ข้อที่เราควรจะคิดต่อไปอีก ก็คือ:-

๑. ถ้าอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นสิ่งที่มีได้แล้ว ไฉนในหลักธรรมจึงได้ แยกปาฏิหาริย์ออกเป็นสาม คือ อิทธิปาฏิหาริย์, อาเทสนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนีปาฏิหาริย์

๒. การที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งพระโมคคัลลานะกับพระอุบลวรรณาเถรีเป็นเอตทัคคะในทางฤทธิ์ และทรงตั้งพระจุลปันถกะ เป็นเอตทัคคะในทางนิรมิตมโนมยกาย (แปลว่าคนคนเดียวนิรมิต เป็นร้อยคนพันคนได้) นั้น หมายความว่ากระไร

๓. เมื่ออิทธิปาฏิหาริย์เป็นของไม่มีจริงแล้ว เรื่องยมกปาฏิหาริย์ทั้งเรื่อง มิกลายเป็นเท็จไปหมดหรือ

อนึ่ง ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เมื่อเกิดเหตุที่จะมีผลพาดพิงมาถึง ความเป็นความตายของพระศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงแสดงปาฏิหาริย์ ให้ปรากฏแก่โลก อิทธิปาฏิหาริย์ที่ได้ทรงแสดงดังกล่าวนี้ มีอยู่สองครั้ง คือครั้งทรงทรมานอุรุเวลกัสสป (สำหรับความเป็นแห่งพระศาสนา) และยมกปาฏิหาริย์ที่ทรงแสดงเพื่อแก้ความอันธพาลของพวกเดียรถีย์นิครนถ์ (สำหรับความตายแห่งพระศาสนา) ฉะนั้นจึงจะได้นำเอาอิทธิปาฏิหาริย์สองครั้งนี้มาบรรยายไว้ในที่นี้ ในชั้นต้นจะได้นำเอาคำของปราชญ์ที่เราบูชาแล้ว คือกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส และสมเด็จกรมพระยาวชิรญาณวโรรสมาวางไว้ก่อน พระนิพนธ์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสนั้น มีข้อความที่ยืดยาวมาก จะรวบรัดย่อให้สั้นเข้าหน่อย แต่จะมิให้เสียข้อความสำคัญเลย

พระนิพนธ์ของ กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส มีดังจะนำมากล่าวโดยย่อต่อไปนี้

"ในกาลครั้งนั้น ยังมีชฎิลสามคนพี่น้อง เป็นเผ่าพงศ์กัสสป พี่ผู้ใหญ่ มีนามอุรุเวลกัสสป ผู้เป็นน้องที่ ๒ มีนามนทีกัสสป ผู้เป็นน้องที่สุด มีนามคยากัสสป อาศัยอยู่ในอุรุเวลประเทศ และชฎิลทั้งสามนั้น มีบริวารคนละพวก แยกกันสามตำบล ผู้พี่ใหญ่มีหมู่ศิษย์ ๕๐๐ สร้างอาศรมบริเวณอยู่ต้นทางแห่งแม่น้ำเนรัญชรานที ชฎิลผู้น้องที่สองนั้น มีหมู่ศิษย์ ๓๐๐ ตั้งอาศรมอยู่แถบฝั่งใต้ลงไป และชฎิลผู้เป็นน้องที่สุด มีหมู่ศิษย์ ๒๐๐ สร้างอาศรมสถานอยู่ ณ คุ้งใต้ ต่อลงไปในฝั่งแห่งแม่น้ำนั้น

ลำดับนั้น สมเด็จพระสุคต ก็เข้าไปสู่ที่ใกล้อาศรมแห่งอุรุเวลกัสสป ชฎิลแล้วตรัสว่า "ดูกรกัสสป ผิว่าท่านมิได้หนักใจ ตถาคตจะขออาศัยอยู่ในโรงเพลิงแห่งท่านสักราตรีหนึ่ง"

"ดูกรมหาสมณะ เราก็มิได้หนักใจ ซึ่งท่านจะขออาศัยอยู่นั้น แต่ทว่าพญานาคตัวหนึ่งมีพิษอันพิลึกร้ายกาจยิ่งนัก มาอาศัยอยู่ในโรงเพลิงนั้น ท่านจงอย่าให้พญานาคนั้น กระทำภัยอันตรายเบียดเบียนแก่ท่านได้"

จึงมีพุทธฎีกาตรัสว่า "พญานาคนั้น มิได้เบียดเบียนแก่ตถาคต ท่านจงอนุญาตให้ตถาคตอยู่อาศัยในโรงเพลิงสักราตรีหนึ่งเถิด" ตรัสดังนั้นถึงสองครั้งสามครั้ง อุรุเวลกัสสปก็อนุญาต

พระผู้มีพระภาค ก็เสด็จเข้าไป ภายในแห่งโรงเพลิงนั้น แล้วลาดปูซึ่งสันถัต ทรงนิสัชชนาการคู้เข้าซึ่งพระเพลาเป็นบัลลังก์สมาธิตั้งกายให้ตรง

ดำรงพระสติเฉพาะหน้าต่อกรรมฐานภาวนานุโยค ฝ่ายพญาภุชงค์ชาติเห็นพระมุนีนาถเสด็จเข้ามาสถิตในที่นั้นก็มีจิตคิดขึ้งเคียด ทุกข์โทมนัส ก็บังหวนซึ่งพิษตลบไป ในลำดับนั้น พระสัพพัญญูก็ทรงประมวลมาซึ่งอิทธาภิสังขารและสำแดงเตโชกสิณสมาบัติ บันดาลให้เปลวเพลิงรุ่งโรจน์โชตนาการ ดุจเผาผลาญซึ่งโรงนั้น ให้เป็นภัศมธุลี

ส่วนชฎิลทั้งหลายก็มาแวดล้อมโรงอัคคีนั้น ต่างคนเจรจาว่า"พระมหาสมณะองค์นี้มีสิริรูปอันงามยิ่งนัก เสียดายจะมาวอดวายเสียด้วยพิษของนาคในที่นี้"ครั้นล่วงสมัยรุ่งเช้า พระสัพพัญญูเจ้าก็ยังเดชแห่งพญานาคให้อันตรธานหาย บันดาลให้นาคนั้นขดขนดกายลงในบาตร แล้วทรงสำแดงแก่อุรุเวลกัสสป ตรัสบอกว่า "นาคนี้สิ้นฤทธิ์ด้วยเดชตถาคต" อุรุเวลกัสสปเห็นดังนั้นก็ดำริว่า พระมหาสมณะนี้มีอานุภาพมาก ระงับเสียซึ่งฤทธิ์พญานาคอันร้าย ให้อันตรธานพ่ายแพ้ได้ ถึงกระนั้นก็ไม่เป็นพระอรหันต์เหมือนอาตมา แล้วมีจิตเลื่อมใสในพระอิทธิปาฏิหาริย์ จึงกล่าวว่า "ข้าแต่พระมหาสมณะนิมนต์พระผู้เป็นเจ้าอยู่ ณ อาศรมแห่งข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจะถวายภัตตาหาร ให้ฉันทุกวันเป็นนิตย์" สมเด็จพระสัพพัญญูก็เสด็จสถิตยังพนสณฑ์ ตำบลหนึ่ง ใกล้อาศรมแห่งอุรุเวลกัสสปชฎิลนั้น

ครั้นสมัยราตรีเป็นลำดับ จึงท้าวจาตุมหาราชทั้งสี่ก็ลงมาสู่สำนักพระบรมโลกนาถ เปล่งพระรัศมีโอภาสทั่วจังหวัดวนสัณฑปริเวณอันนั้น ครั้นเวลาเช้าอุรุเวลกัสสป จึงไปสำนักพระบรมครู แล้วทูล ว่า "นิมนต์พระมหาสมณะไปฉันภัตตาหารเถิด ข้าพเจ้าตกแต่งไว้ถวายเสร็จแล้ว แต่เมื่อคืนนี้เห็นพระรัศมีสว่างไปทั่วพนัศมณฑลสถาน บุคคลผู้ใดมาสู่สำนักมนัสการพระองค์" จึงมีพระพุทธฎีกา ตรัสบอกว่า "ท้าวจาตุมหาราชทั้ง ๔ ลงมาสู่สำนักตถาคต เพื่อจะฟังพระสัทธรรม" อุรุเวลกัสสปได้สดับดังนั้นก็ดำริว่า "พระมหาสมณะองค์นี้มีอานุภาพมาก ท้าวจาตุมหาราชยังลงมาสู่สำนัก ถึงกระนั้นก็ดี ที่จะเป็นอรหันต์เหมือนอาตมาหามิได้" สมเด็จพระศาสดาจารย์เสด็จมาทำภัตตกิจฉันภัตตาหาร แห่งอุรุเวลกัสสปเสร็จแล้วก็เสด็จมาสู่ทิวาวิหารในพนสณฑ์นั้น

ครั้นรัตติภาคสมัยท้าวสหัสสนัยน์ก็ลงมาสู่สำนักถวายนมัสการแล้วยืนอยู่ข้างหนึ่ง เปล่งรัศมีสว่างดุจกองอัคคีอันใหญ่ไพโรจน์รุจีโรภาสยิ่งกว่าราตรีก่อน

ครั้นเพลารุ่งเช้า กัสสปชฎิลก็ไปสู่สำนักพระศาสดา ทูลอาราธนาให้ไปฉันภัตตาหารแล้วทูลถามว่า "เมื่อเวลาคืนนี้ผู้ใดมาสู่สำนักพระองค์ จึงมีรัศมีสว่างยิ่งกว่าราตรีก่อน" จึงมีพระพุทธฎีกาตรัสบอกว่า "คืนนี้ท้าวโกสีย์สักกเทวราช ลงมาสู่สำนักตถาคต เพื่อจะฟังซึ่งธรรม" ชฎิลได้สดับดังนั้น ก็ดำริดุจในหนหลัง พระสัพพัญญูก็เสด็จไปเสวยภัตตาหารกัสสปดาบสแล้ว ก็กลับมาอยู่ทิวาวิหาร

ครั้นเข้าสมัยราตรีจึงท้าวสหัมบดีมหาพรหม ก็ลงมาสู่สำนักพระบรมครู เปล่งรัศมีสว่างยิ่งขึ้นไปกว่าราตรีทั้งสองก่อน ครั้นรุ่งเช้ากัสสปดาบส ก็ไปทูลอาราธนาฉันภัตตาหารกิจ แล้วก็ทูลถามเหมือนหนหลัง มีพุทธฎีกาตรัสบอกว่า"คืนนี้ท้าวสหัมบดีมหาพรหมลงมาสู่สำนักตถาคต" กัสสปดาบสก็ดำริดุจกล่าวแล้วแต่หนหลัง พระสัพพัญญูก็เสด็จไปเสวยภัตตาหารของอุรุเวลชฎิล แล้วก็กลับมาสู่สำนัก

ในวันรุ่งขึ้นเป็นลำดับนั้นมหายัญญลาภบังเกิดแก่อุรุเวลกัสสป คือชนทั้งหลายจะนำเอาโภชนียาหาร เป็นอันมากมาถวายแก่อุรุเวลชฎิล ๆ จึงดำริแต่ในราตรีว่าวันพรุ่งนี้มหาชนจะนำเอาอเนกนานาหารมาสู่สำนักอาตมา แม้ว่าพระสมณะกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ลาภสักการะ ก็จะบังเกิดแก่เธอเป็นอันมาก อาตมาจะเสื่อมสูญจากสิ่งสรรพสักการบูชา จะทำไฉนอย่าให้เธอมาสู่ที่นี้ได้ในวันพรุ่งนี้" สมเด็จพระชินศรีก็ทรงทราบในปริวิตกแห่งชฎิล ด้วยเจโตปริยญาณ ครั้นรุ่งเช้าก็เสด็จเหาะไปสู่อุตตรกุรุทวีป ทรงบิณฑบาตได้ภัตตาหารแล้ว ก็เสด็จมากระทำภัตตกิจฝั่งอโนดาตสระแล้วยับยั้งอยู่ทิวาวิหารในที่นั้น ต่อเพลาสายัณห์สมัย จึงเสด็จมาสู่พนสัณฑ์สำนัก ครั้นรุ่งขึ้นกัสสปชฎิลไปกราบทูลอาราธนาภัตตาหารกิจดุจก่อน แล้วทูลถามว่า วานนี้พระองค์ไปแสวงหาอาหารในที่ใดไม่มาสู่สำนักข้าพเจ้า ๆ ระลึกถึงพระองค์อยู่ จึงมีพระพุทธฎีกาตรัสบอกปริวิตกของชฎิลนั้นให้แจ้งทุกประการ อุรุเวลกัสสปได้สดับก็ตกใจดำริว่า พระมหาสมณะนี้มีอานุภาพเป็นแท้ เธอล่วงรู้จิตอาตมาถึงกระนั้น จะเป็นอรหันต์ดังอาตมาหามิได้

ในกาลนั้น เสด็จพระพุทธดำเนินไปชักผ้าบังสุกุลซึ่งห่ออสุภนางปุณณทาสีในป่าช้าผีดิบ แล้วนำมาสู่พนสณฑ์สำนักจึงทรงพระพุทธดำริว่า "ตถาคตจะชักผ้าบังสุกุลในที่ใด" ขณะนั้นท้าวสหัสสนัยน์ทราบในพุทธปริวิตก จึงลงมาขุดสระโบกขรณีด้วยพระหัตถ์ในพื้นศิลาเต็มไปด้วยอุทกวารีอันใส แล้วกราบทูลอาราธนาให้ทรงชักผ้าบังสุกุลในสระนั้น จึงทรงชักเสร็จแล้ว ก็ทรงพระพุทธอาโภคว่า "จะขยำในที่ใดดี" ท้าวโกสีย์ก็นำเอาแผ่นศิลาใหญ่เข้าไปถวาย ทรงขยำด้วยพระหัตถ์จนหายกลิ่นอสุภ แล้วก็ทรงพระพุทธดำริว่า"จะห้อยตากผ้าบังสุกุลจีวรในที่ใดดี"ลำดับนั้น พฤกษเทพดาซึ่งสิงสถิตอยู่ ณ ไม้กุ่มบก ก็น้อมสาขาไม้นั้นลงมาให้ทรงห้อยตากจีวร ครั้นทรงห้อยตากแล้ว ก็ทรงพระพุทธจินตนาว่า "จะแผ่พับผ้าในที่ใด" ท้าวสหัสสนัยน์ก็ยกซึ่งแผ่นศิลาอันใหญ่มาทูลถวายให้แผ่พับผ้ามหาบังสุกุลบนแผ่นศิลานั้น เพลารุ่งเช้า อุรุเวลกัสสปก็ไปทูลนิมนต์ภัตตกิจเหมือนทุกวัน ครั้นได้เห็นสระและแผ่นศิลาทั้งสองอัน มิได้

ปรากฏมีในที่นั้นแต่ก่อน และกิ่งไม้กุ่มแลค้อมลงมาดังนั้น จึงทูลถาม ก็มีพุทธฎีกาตรัสบอกความทั้งปวงดุจดังกล่าวมาแต่หลัง เมื่อกัสสปชฎิลได้ฟังก็สะดุ้งตกใจดำริว่า"พระมหาสมณะนี้มีเดชานุภาพยิ่งนักและท้าวมัฆวานยังลงมากระทำการไวยาวัจกิจ แม้ถึงมีมหิทธิฤทธิ์ดังนั้น ก็ไม่เป็นอรหันต์เหมือนอาตมา" สมเด็จพระศาสดา ก็เสด็จไปเสวยภัตตาหารของชฎิลแล้วก็กลับมาสถิตยังพนสณฑ์ตำบลที่อาศัย

ครั้นรุ่งขึ้นกัสสปดาบสไปทูลนิมนต์ภัตตกิจ จึงตรัสว่า "ท่านจงไปก่อนเถิด แล้วตถาคตจึงจะตามไป" เมื่อส่งชฎิลไปแล้ว จึงเหาะไปนำเอาผลหว้าใหญ่ประจำทวีปในป่าหิมพานต์มา แล้วก็เสด็จมาสถิตอยู่ ณ โรงเพลิงก่อน ชฎิลนั้นยังมิทันมาถึง ครั้นชฎิลมาถึงจึงทูลถามว่า "พระองค์มาโดยทางใดจึงถึงก่อน" ดังนี้ จึงตรัสบอกประพฤติเหตุโดยพระองค์กระทำให้แจ้ง อุรุเวลดาบสก็ดำริดุจหนหลัง ครั้นทรงกระทำภัตตกิจแล้ว ก็เสด็จกลับไปยังพนสณฑ์ที่สำนัก

อยู่มากาลวันหนึ่งชฎิลทั้งหลายปรารถนาจะก่อไฟก็มิอาจผ่าฟืนออกได้ จึงดำริว่า "เป็นเหตุทั้งนี้ เพราะฤทธิ์พระมหาสมณะกระทำเป็นแท้" พระสัพพัญญูจึงตรัสถามทราบความแล้วก็ตรัสว่า "ท่านจงผ่าฟืนตามปรารถนาเถิด" ในขณะนั้นชฎิลทั้ง ๕๐๐ ก็ผ่าฟืนออกได้ด้วยง่ายยิ่งนัก

อยู่มากาลวันหนึ่ง ชฎิลทั้งหลายปรารถนาจะบูชาเพลิงก่อเพลิงขึ้นเพลิงก็ไม่ติดจึงคิดปริวิตกเหมือนหนหลัง จึงมีพระพุทธฎีกาตรัสถามทราบความแล้วตรัสอนุญาตให้ก่อเพลิง ๆ ก็ติดขึ้นทั้ง ๕๐๐ กองพร้อมกันในขณะเดียว ชฎิลทั้งหลายบูชาเพลิงสำเร็จแล้วจะดับเพลิงเพลิงก็ไม่ดับ จึงดำริดุจหนหลัง จึงมีพระพุทธฎีกาตรัสถามทราบความแล้ว ก็ตรัสอนุญาตให้ดับเพลิง เพลิงก็ดับพร้อมกันทั้ง ๕๐๐ กอง

ครั้งหนึ่งหมู่ชฎิลทั้งหลายลงอาบน้ำ ดำผุดขึ้นลงในแม่น้ำเนรัญชรานที สมเด็จพระชินศรีผู้ทรงพระมหากรุณา จึงทรงนฤมิต ซึ่งเชิงกรานมีประมาณ ๕๐๐ มีเพลิงติดทั้งสิ้นไว้ในที่นั้น หมู่ชฎิลทั้งหลายขึ้นจากน้ำหนาว ก็ชวนกันไปเข้าผิงไฟในเชิงกราน

ในกาลวันหนึ่งมหาเมฆตั้งขึ้น ในอันใช่ฤดูกาลบันดาลให้วัสโสทกตกลงเป็นอันมาก กระแสน้ำเป็นห้วงใหญ่ไหลท่วมไปในที่ทั้งปวงโดยรอบ ฝ่ายอุรุเวลกัสสปนั้นดำริว่า พระมหาสมณะนี้น้ำจะท่วมเธอหรือไม่ท่วมเป็นประการใด หรือจะไปสู่ประเทศที่อื่น จึงลงนาวากับด้วย ชฎิลทั้งหลายอันเป็นศิษย์ รีบพายไปดูโดยด่วนถึงประเทศที่พระองค์ทรงสถิตก็เห็นน้ำนูนขึ้นเป็นกำแพงล้อมอยู่โดยรอบ แลเห็นพระบรมครูเสด็จจงกรมอยู่ในพื้นภูมิภาคอันปราศจากวารี มีธุลีฟุ้งขึ้น

ในเบื้องบน จึงร้องทูลถามว่า "พระมหาสมณะสถิตอยู่ ณ ที่นี้และหรือ" ก็มีพระพุทธฎีกาตรัสบอกว่า "ดูกรกัสสปตถาคตอยู่ในที่นี้" แล้วก็เสด็จเหาะขึ้นไปบนอากาศเลื่อนลอยลงสู่นาวาแห่งกัสสปชฎิล ๆ ก็ดำริว่า พระมหาสมณะนี้ เธอมีฤทธิ์เป็นอันมาก ถึงอานุภาพมากดังนั้นก็ไม่เป็นอรหันต์เหมือนอาตมา

แท้จริง ตั้งแต่พระสัพพัญญูเสด็จออกจากป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในแรมค่ำหนึ่งในกัตติกะมาสู่อุรุเวลประเทศ เสด็จอยู่ที่นั้นสิ้นสองเดือน จนตราบเท่าถึงวันปุสสปุณณมี ทรงแสดงพระอิทธิปาฏิหาริย์ทรมานอุรุเวลกัสสปต่าง ๆ โดยเอนกประการ อุรุเวลกัสสปก็ยังมีสันดานกระด้าง ถือตนว่าเป็นพระอรหันต์อยู่ดังนั้น จึงทรงพระพุทธดำริว่า "ตถาคตจะยังโมฆบุรุษชฎิลให้สลดจิตคิดสังเวช" ก็มีพระพุทธฎีกาตรัสแก่อุรุเวลกัสสป ว่า "ดูกรชฎิล ตัวท่านมิได้เป็นอรหันต์ บรรลุพระอรหัต และข้อปฏิบัติของท่านที่จะเป็นทางมรรคผลก็มิได้มีไฉนท่านจึงถือตนว่าเป็นอรหันต์ ดังนี้ มิสมควรยิ่งนัก"

เมื่ออุรุเวลกัสสปได้สดับพระพุทธฎีกาก็ซบเศียรลงแทบพระบาทยุคลแล้วกราบทูลว่า "ข้าแต่พระผู้ทรงพระภาค ข้าพระองค์จะขอบรรพชาอุปสมบทในสำนักพระพุทธองค์" จึงตรัสว่า "ตัวท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ยิ่ง เป็นประธานแก่หมู่ชฎิล ๕๐๐ ท่านจงบอกกล่าวแก่กันให้ยินยอมพร้อมกันก่อน ตถาคตจึงจะให้อุปสมบทได้" อุรุเวลกัสสปก็ถวายบังคมลามายังอาศรมแล้วก็บอกชฎิลอันเป็นศิษย์ ๆ ก็ยินยอมพร้อมกันจะบรรพชาในสำนักพระบรมครูสิ้นและชฎิลทั้งหลายก็ชวนกันลอยดาบสบริขาร และเครื่องตกแต่งผมและชฎากับสาแหรกคานเครื่องบูชาเพลิง และน้ำเต้าหนังเสือไม้สามง่ามในแม่น้ำทั้งสิ้น แล้วก็พากันมาสู่สำนักพระสัพพัญญู ซบศีรษะลงแทบพระบาทมูลทูลขอบรรพชาก็ทรงพระกรุณาโปรดประทานอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุบรรพชาทั้งสิ้น ดุจกล่าวแล้วแต่หลัง ๆ

ครั้งนั้น ส่วนนทีกัสสปดาบส ผู้เป็นน้องกลางเห็นเครื่องบริขารทั้งปวงลอยน้ำลงมาก็ดำริว่า "ชะรอยอันตรายจะมีแก่ดาบสผู้พี่หรือประการใด" จึงใช้ให้ชฎิลสองสามคน อันเป็นศิษย์ให้ไปสืบดูรู้เหตุ นทีกัสสปก็พาดาบสทั้งสามร้อย อันเป็นศิษย์มาสำนักอุรุเวลกัสสปแล้ว ก็ถามเหตุนั้น ครั้นทราบความแล้วก็ชวนกันลอยเครื่องดาบสบริขารลงในนที พากันเข้าถวายอัญชลีทูลขอบรรพชา พระศาสดาจารย์ก็โปรดประทานอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุบรรพชาทั้งสิ้น

ส่วนคยากัสสป ดาบสผู้เป็นน้องที่สุด เห็นเครื่องดาบสบริขาร ลอยน้ำลงมา ก็จินตนาดุจนทีกัสสปผู้เป็นพี่ แล้วก็พาดาบสสองร้อยอันเป็นศิษย์ ไปสู่สำนักพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ไต่ถามทราบความแล้วก็ลอยเครื่องบริขารลงในกระแสชล ดุจหนหลังแล้วก็เข้าทูลขอบรรพชาต่อพระสุคต ก็ทรงโปรดประทานอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุบรรพชา เช่น วิสัชนามาแล้ว

และพระสัพพัญญูทรงทรมาน ชฎิลทั้งสามพี่น้องมีอุรุเวลกัสสปเป็นต้น กับทั้งชฎิลบริวารพันหนึ่งให้สละเสียซึ่งฤทธิ์แห่งตน แล้วโปรดประทานเอหิภิกขุบรรพชาทั้งสิ้นเสร็จแล้ว ก็เสด็จพุทธดำเนินพาพระภิกษุสงฆ์พวกนั้นมาสู่คยาสีสะประเทศ ทรงนิสัชชนาเหนือบวรปัญญัตตาอาสน์ ตรัสพระสัทธรรมเทศนาอาทิตตปริยายสูตร พอจบลงพระภิกษุสงฆ์พวกนั้นก็บรรลุพระอรหัตทั้งสิ้น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงถอดใจ ความเรื่องทรมานพระอุรุเวลกัสสปไว้เพียงสองเรื่อง คือเรื่องปราบพญานาคในโรงเพลิงนั้น ทรงสันนิษฐานว่าเป็นเทวรูปปั้น ซึ่งมีรูปปั้นเป็นตัวนาครองข้างล่างเป็นบัลลังก์ และพวกชฎิลคงนับถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ใครเข้าไปกล้ำกรายไม่ได้ จะบันดาลให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ จึงเป็นที่เกรงขาม แต่พระพุทธเจ้าเข้าไปอยู่ได้โดยไม่มีอันตราย ดังนี้ ในปาฏิหาริย์สุดท้าย คือ เรื่องน้ำท่วมนั้น ทรงเห็นน่าจะเป็นว่า พอน้ำท่วมมา พระพุทธเจ้ารู้จักทำ หรือจะหาที่อาศัยพ้นน้ำโดยปัจจุบันทันด่วนจึงทรงสามารถรอดพ้นอุทกภัย อย่างไรก็ดี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า มิได้ทรงยืนยันว่าจะเป็นดังนี้แท้ และทรงประทานโอกาสให้แก่ผู้ที่เอาใจใส่ในทางธรรมค้นคว้าสันนิษฐานต่อไป

การที่พระพุทธเจ้า แสดงอิทธิปาฏิหาริย์แก่อุรุเวลกัสสป ดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็ด้วยเหตุว่ากรุงราชคฤห์ในเวลานั้น เป็นแคว้นที่มีอำนาจใหญ่ยิ่งในอินเดีย พระพุทธเจ้าจึงทรงตั้งพระทัย ที่จะฝังพระพุทธศาสนาลงที่นั่นก่อน เพื่อความสะดวกในการประกาศศาสนาของพระองค์ ในอาณาจักรอื่น ๆ ต่อไป เพราะเป็นธรรมดาเมื่อเมืองใหญ่นับถือพระองค์แล้ว เมืองเล็ก ๆ ก็จะนับถือตามโดยง่าย แต่ชาวเมืองราชคฤห์ในเวลานั้น บูชาคณาจารย์ใหญ่คนหนึ่งอยู่ คืออุรุเวลกัสสป ถ้าพระองค์ทรงปราบอุรุเวลกัสสปลงมิได้แล้ว ก็เป็นการยากที่จะประกาศพระศาสนาลงได้ในกรุงนั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อตกลงพระทัยจะฝังพระศาสนาลงในกรุงนั้นเป็นปฐมแล้ว จึงต้องตรงเข้าใส่อุรุเวลกัสสปก่อน เมื่อทรงปราบลงได้ จนอุรุเวลกัสสปกับน้องชาย และบริวารยอมบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ทรงพาพระอุรุเวลกัสสปกับสงฆ์บริพารทั้งพันองค์ เสด็จพุทธดำเนินเข้ากรุงราชคฤห์

พระเจ้าพิมพิสารก็เสด็จออกมาเฝ้า ฝูงคนก็เนืองแน่นกันเข้ามาคอยดู แต่ยังพากันสงสัยร้องตะโกนถามกันทั่วไปว่า พระพุทธเจ้าเป็นศิษย์พระอุรุเวลกัสสปหรือพระอุรุเวลกัสสปเป็นศิษย์พระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเห็นการดังนี้ ก็มีพระพุทธประสงค์จะได้แสดงให้มหาชนทราบตามที่เป็นจริง จึงได้มีพระพุทธวาจาตรัสถามพระอุรุเวลกัสสป ต่อหน้าคนทั้งหลายว่า เหตุไรพระอุรุเวลกัสสป จึงละทิ้งลัทธิบูชาเพลิงของตนเสีย

พระอุรุเวลกัสสปก็กราบลงแทบพระบาท ร้องประกาศว่า ตนเลิกบูชาเพลิงเสียแล้ว ด้วยความเลื่อมใส

ในธรรมของพระพุทธเจ้าและตนเป็นสาวกของพระองค์ ดังนี้ มหาชนก็หมดความสงสัย ตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา พระเจ้าพิมพิสารและบริวาร ๑๑ ส่วน ได้จักษุเห็นธรรม อีกส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ พระเจ้าพิมพิสารก็เชิญเสด็จพระศาสดา ประทับอยู่ในกรุงราชคฤห์และเสวยในพระราชนิเวศน์พระพุทธศาสนาก็ประดิษฐานลงในกรุงราชคฤห์ได้ ด้วยประการฉะนี้

เป็นการแน่นอนทีเดียว เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ที่กล่าวข้างต้นนี้ ย่อมกล่าวเกินความจริงไปมาก แต่มิใช่เท็จไปทั้งหมด มีบางเรื่องที่พอจะถือเป็นความจริงได้ เช่นว่า

เรื่องปราบพระยานาคนั้น อาจเป็นงูจริง ๆ ไม่ใช่รูปปั้น คำว่า พระยานาค ก็หมายความว่า งูตัวใหญ่ที่มีพิษร้าย และที่เข้าใจว่าอาจเป็นงูจริง ๆ นั้น ก็เพราะเห็นว่าชาวอินเดีย แม้ในสมัยนี้ ยังทำตนเป็นหมองูอย่างศักดิ์สิทธิ์ เอางูตัวโต ๆ มาเลื้อยพันตัวให้คนดูได้ ที่ถูกกัดตายไปแล้วก็มีมาก จนไทยเราตั้งสุภาษิตอันหนึ่งว่า "หมองูตายเพราะงู" ในโรงบูชาเพลิงของอุรุเวลกัสสป คงจะเลี้ยงงูตัวสำคัญไว้จริง ๆ ใครที่ไม่มีวิชาจะสู้งูได้ ถ้าเข้าไปในโรงเพลิงนั้นแล้วคงจะถูกงูกัดตาย อุรุเวลกัสสปน่าจะมีวิชาอันนี้อยู่ จึงเป็นที่นับถือของคนทั้งหลาย และไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าจะสามารถได้เท่าตน ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงปราบงู จนถึงเอางูขดในบาตรของพระองค์ ถือมาให้อุรุเวลกัสสปดูในเวลารุ่งเช้าได้แล้ว อุรุเวลกัสสปก็เริ่มเกิดความเลื่อมใสขึ้นบ้าง จนต้องเชื้อเชิญให้พระพุทธเจ้าประทับอยู่ด้วย

การที่สันนิษฐานว่าเป็นงูจริงนั้น จะทำให้ความลงกันได้สนิทกับ ข้อที่ว่า พระพุทธเจ้าทรงเอางูขดลงในบาตร เพราะถ้าหากเป็นรูปปั้นนาครองเทวรูปแล้วก็น่าจะใหญ่โตเกินกว่าที่จะเอาใส่ในบาตรของพระองค์ ถึงหากจะเป็นรูปปั้นเล็ก ๆ พอจะเอาลงใส่บาตรได้ พระพุทธเจ้า ก็คงไม่ทรงทำดังนั้นเป็นแน่ เพราะเป็นการลบหลู่ต่อสิ่งที่ชฎิลนับถือมากเกินไป ในชั้นต้นจะทำให้พวกชฎิลแค้นเคืองมากกว่าที่จะให้เกิดความเลื่อมใส อุรุเวลกัสสปคงจะไล่พระองค์ออกจากเขตของตัวแทนที่จะเชื้อเชิญให้พระองค์ประทับอยู่ด้วยเป็นแน่

ปัญหาจึงมีต่อไปว่า พระองค์ทรงปราบงูร้ายให้สิ้นฤทธิ์ด้วยวิธีไร พระนิพนธ์กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสมีว่า ทรงบันดาลให้เกิดเปลวเพลิงขึ้นทั่วโรงเพลิง จึงสามารถทำลายพิษงูได้ การทำเปลวเพลิงให้เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ของแปลกสำหรับผู้วิเศษอย่างพระพุทธเจ้าและวิชาที่ทำให้เกิดไฟเกิดน้ำ หรือให้น้ำเดือดโดยมิต้องตั้งบนไฟ หรือขึ้นไปเดินบนไฟโดยไม่รู้สึกร้อนนั้น เป็นวิชาที่ทำกันได้ดาดดื่นในสมัยโบราณ นอกจากในอินเดียแล้ว วิชาเหล่านี้ยังแผ่ไปถึงประเทศอัสสิเรีย บาบิโลเนีย และเปอร์เซีย ในครั้งกระโน้น

กล่าวคือ ในศาสนาเก่าของพวกเหล่านี้ ที่มีความนับถือเนื่องมาจากดวงอาทิตย์นั้น ไฟเป็นของจำเป็นที่สุดในพิธีกรรม พวกเหล่านี้มีที่ตั้งสำหรับก่อไฟ และเมื่อถึงเวลาทำพิธี พระที่เป็นหัวหน้าก็ชี้มือไปยังที่นั้น เปลวไฟก็พลุ่งขึ้น วิชานี้มีมาแล้วตั้งสองพันปีก่อนสมัยพระพุทธเจ้า ฝรั่งพากันเอามาสันนิษฐานต่าง ๆ นานา บ้างว่ามีคนลอบจุดอยู่ข้างหลังบ้างก็

ว่า มีธาตุที่ปรุงขึ้นโดยวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังไม่เห็นมีข้อสันนิษฐานอันใดที่จะแยบคาย จนถึงกับลบล้างความศักดิ์สิทธิ์และความแปลกประหลาดของวิชาอันนี้ได้ มาถึงสมัยพระพุทธเจ้าวิชาชนิดนี้ได้นามว่า "กสิณสมาบัติ" มีประเภทแยกกันออกไปเป็น "เตโชกสิณสมาบัติ" วิชาทำให้เกิดไฟ และ "อาโปกสิณสมาบัติ" วิชาทำให้เกิดน้ำ ดังนี้เป็นอาทิ

เรื่องรัศมีที่ออกจากตัวคนนั้น เป็นสิ่งที่เราไม่เชื่อกันเสียแล้ว แม้ฝรั่งเองในครั้งก่อน ถ้าเขียนรูปพระเยซูคริสต์ เขาก็ให้มีรัศมีด้วยเสมอ มาถึงสมัยนี้รูปพระเยซูที่นักเขียนสมัยใหม่เขียนขึ้นนั้น บางรูปเขาทิ้งรัศมีเสียทีเดียว แต่นักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้ากันจริงจังกลับเชื่อแล้วว่า อาจมีแสงออกจากตัวคนได้ แต่แทนที่จะเรียกว่ารัศมี เขาเรียกว่ากระแสไฟฟ้า

เขาอธิบายว่า คนเรายิ่งมีกำลังดวงจิตแรงขึ้นเพียงใด กระแสไฟฟ้าในตัวย่อมจะแรงขึ้นเพียงนั้น จนกระแสอันนั้น อาจจะเบ่งออกจากตัวคนได้ คำอธิบายในข้อนี้ก็น่าฟังอยู่มาก และเราอาจจะสังเกตได้จากบุคคลที่เราเห็นอยู่ทุก ๆ วันนี้เอง คนที่มีโรคภัยติดตัวหรือมีความทุกข์โศก หัวใจหดเหี่ยวอยู่เป็นนิตย์ กำลังดวงจิตก็อ่อนลง เราจะเห็นคนชนิดนั้นซูบซีดหมดสง่าราศี ถ้าไปอยู่ในหมู่คนอื่น ๆ ก็ถูกข่มจนเกือบไม่มีใครสังเกตเห็นและผู้ที่มีบุญวาสนา หาความทุกข์โศกมิได้ ดวงจิตก็มีกำลังแรง เราจะได้เห็นคนชนิดนี้ผ่องใสผุดผาดเด่นกว่าคนอื่น ๆ จนเราต้องพูดกันว่าคนนั้น ๆ มีสง่าราศีประกอบด้วย ลักษณะเป็นคนมีบุญและคนชนิดนี้ นอกจากตัวของเขาเองแล้ว เรายังจะเห็นเหมือนหนึ่งว่ามีอะไร เป็นเครื่องส่งเสริมความผุดผ่องอยู่รอบ ๆ ตัว จะเข้าอยู่ในหมู่ไหน ก็ดูเด่นกว่าคนในหมู่นั้น ดุจช้างเผือกที่อยู่ในฝูงช้างดำ

ยิ่งกว่านั้นในหนังสือเล่มหนึ่งที่แต่งโดยศาสตราจารย์ฝรั่งเศส คนหนึ่งชื่อ ดูมองต์ กล่าวว่าได้มีการทดลองในศาลาแยกธาตุกรุงปารีส เอาคนที่ชำนาญในการสะกดดวงจิตเข้ามาลองเบ่งกำลังหัวใจดูในห้องมืดโดยมีนักปราชญ์ทางวิทยาศาสตร์คอยดูอยู่รอบ ๆ ในที่สุดก็ได้เห็นแสงออกจากตัวคน ๆ นั้น เป็นสีม่วงอ่อน แต่ออกไปจากตัวไม่สู้ไกลนัก แสงนั้นวนเวียนอยู่ใกล้ ๆ ตัวคล้ายกับไอน้ำที่ออกจากตัว เมื่อเวลาอาบน้ำในฤดูหนาว การทดลองอันนั้นจึงให้ผลอย่างแน่ ชัดว่าคนที่มีกำลังดวงจิตแรงกล้า อาจสามารถเก็บไฟฟ้าไว้ในตัวได้มาก ๆ ถึงกับเบ่งให้มีแสงออกจากตัวได้ การที่เขาเอาผู้ชำนาญในวิชาสะกดดวงจิตมาทดลองทำก็เพราะถือว่าคนพวกนี้ ได้ฝึกฝนให้หัวใจของตัวมีกำลังแรงมาก แต่เราต้องเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าอยู่ในฐานะที่สูงกว่าพวกนี้ ดวงจิตของพระองค์ปราศจาก

อุปกิเลสทุกประการ ดวงจิตของพระองค์ ย่อมจะแข็งแรงมากกว่าพวกนี้มากนักไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมพระองค์จะเปล่งรัศมีไม่ได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องที่ว่าพระพุทธเจ้าเปล่งรัศมีโอภาสทั่วจังหวัดพนสณฑ์บริเวณนั้น ก็มีทางให้คิดได้เหมือนกัน

ในเรื่องที่ทรงบันดาล ให้พวกชฎิลผ่าฟืนออกและไม่ออก กับที่ทรงบันดาลให้พวกชฎิลดับไฟได้และมิได้นั้น ก็ไม่ประหลาดสำหรับผู้ที่มีกำลังดวงจิตแรงอย่างพระพุทธเจ้า เพราะแม้แต่นักสะกดดวงจิตสมัยนี้ก็จะสามารถบังคับให้คน ๆ หนึ่ง หรือหลายคนทำอะไรได้หรือไม่ได้ตามประสงค์ของตนได้เคยมีการทดลองในท่ามกลางที่ประชุมใหญ่ผู้ชำนาญในการสะกดดวงจิตเอาคนคนหนึ่งที่ไม่เชื่อในวิชา อันนี้เลยมาถือหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งและสั่งว่า "ท่านจะถือหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ยืนอยู่ไม่ได้ เพราะหนังสือพิมพ์มีน้ำหนักถึงพันกิโล" ในชั้นแรก คนถือหนังสือพิมพ์นั้นหัวเราะเยาะ แต่พอสั่งเป็นครั้งที่ ๓ คน คนนั้นก็ล้มตึง เพราะหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นกลายเป็นของมีน้ำหนักตั้งพันกิโลไปจริง ๆ

พระพุทธเจ้าย่อมจะทรงความสามารถยิ่งกว่านักสะกดดวงจิตเหล่านี้มากและผลที่พระองค์มุ่งหมายก็ไม่ใช่เป็นการหาลาภผลอย่างนักสะกดดวงจิต แต่ถึงคราวที่จำต้องทรงแสดงอานุภาพให้พวกชฎิลเห็นฤทธิ์และยอมตนเข้าเป็นสาวก เพื่อการสร้างตั้งพระศาสนา การที่จะปราบพวกชฎิลเหล่านี้ลงได ก็ไม่มีทางอื่นจะทำได้ดีเท่าที่จะทรงแสดงให้แลเห็นว่า ถ้าจะพูดกันถึงฤทธิ์เดชแล้ว พระองค์ก็มีอยู่มากกว่าคนทั้งหลาย ตลอดถึงอุรุเวลกัสสปเอง

ในเรื่องทรงแหวกน้ำจงกรมนั้น มีข้อประหลาดอยู่อย่างหนึ่งคือ ในคริสตศาสนาเขาก็มีเรื่องปาฏิหาริย์แหวกน้ำเหมือนกัน ในคัมภีร์ของเขาเล่าว่า ก่อนที่พระเยซูจะเกิด โมเสสได้รับโองการของพระเจ้าบนสวรรค์ให้มาช่วยนำพวกอิสราเอล ซึ่งถูกชาวอิยิปต์บีบคั้นอยู่มากนั้น ออกไปเสียจากประเทศอิยิปต์

โมเสสได้พาพวกอิสราเอลเป็นจำนวนสองล้านคน ออกจากประเทศอิยิปต์ พระเจ้าแผ่นดินอิยิปต์ก็สั่งให้ยกกองทัพตามพวกอิสราเอลถึงทะเลแดง จวนเจียนจะถูกพวกอิยิปต์ตามทัน โมเสสก็ยกมือชี้ไปทางทะเล ทันใดนั้นน้ำก็แยกออก มีลมอย่างแรงมาพัดดินในระหว่างน้ำให้แห้ง พวกอิสราเอลก็เดินข้ามไปได้ตามทางระหว่างกลางน้ำและมีน้ำสูงขึ้นทั้งสองข้างคล้ายกำแพง ครั้นพวกอิยิปต์ตามลงมาบ้าง น้ำก็กลับเข้ามาหากัน ท่วมพวกอิยิปต์ตายเป็นอันมาก ตำนานของเขามีอยู่ ดังนี้

จะเป็นเพราะเหตุไร เรื่องปาฏิหาริย์ของเขาจึงมาคล้ายคลึงกับเรื่องปาฏิหาริย์ของเรา ในเรื่องแหวกน้ำคันถรจนาจารย์ของเขากับของเรา อยู่ห่างกันหลายร้อยโยชน์จะว่าใครเอาอย่างใครก็ยากอยู่ แต่สันนิษฐานว่าการแหวกน้ำ ต้องเป็นสิ่งที่ทำได้จริงในครั้งกระโน้นดังนี้ จะพอฟังได้หรือไม่

ถ้าหากเราไม่เชื่อว่า เรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงแหวกน้ำจงกรมนั้นเป็นเรื่องจริงแล้ว เราก็จำต้องยกเรื่องฝนตก น้ำท่วม ตามที่ปรากฏในพระนิพนธ์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสนั้นทิ้งเสียทั้งอันเพราะไม่มีทางใดจะสันนิษฐานถอดใจความให้สนิทได้ แม้สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ผู้เป็นจอมปราชญ์ ก็ยังต้องทรงรับว่า "ยังเห็นความไม่ถนัด" (ดูในหนังสือพุทธประวัติเล่ม ๑)

ที่จริงเป็นการยากจริง ๆ ที่จะถอดใจความลงได้โดยไม่มีปัญหาที่เราจะต้องตอบตั้งหลายข้อ เพราะเมื่อเราเชื่อว่า มีฝนตกลงมาจนน้ำท่วม ตำบลที่พระพุทธเจ้าและอุรุเวลกัสสปอยู่นั้นเป็นความจริงแต่ไม่ยอมเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าว่า ทรงสามารถแหวกน้ำจงกรมได้จริงดังนี้แล้ว ก็คงมีทางที่เราต้องสันนิษฐานอยู่ ๖ ทาง

๑. น้ำท่วมมากมาย และพระพุทธเจ้าทรงลุยน้ำอยู่ได้

๒. พระพุทธเจ้าได้ทรงพบที่ ๆ เป็นโคกเนินเสด็จขึ้นประทับอยู่ได้

๓. พระพุทธเจ้าปีนขึ้นไปอยู่บนยอดไม้

๔. พระพุทธเจ้าทรงทำแพ หรือหาเรือทรงได้ทันท่วงทีหรือพบขอนไม้ลอยอยู่และขึ้นประทับบนนั้น

๕. พระพุทธเจ้าทรงเข้าไปอยู่ในที่ ๆ มีกำแพงล้อมรอบ กั้นน้ำไว้ได้ (อย่างในประเทศฮอลันดา) และ

๖. พระพุทธเจ้าทรงชำนาญในการว่ายน้ำ และทรงลอยคออยู่ได้ จนกว่าอุรุเวลกัสสปจะเอาเรือ มารับ

สมมติว่า พระพุทธเจ้าทรงกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๖ ทาง ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น พระองค์ก็จะรอดพ้นอุทกภัยได้ แต่ไม่เห็นมีอะไรเป็นของประหลาดถึงกับจะทำให้อุรุเวลกัสสปเกิดเลื่อมใส แต่ที่จริงตามตำนานปรากฏว่าอุทกปาฏิหาริย์ คือ เรื่อง

แหวกน้ำจงกรมนี้ เป็นปาฏิหาริย์อันสุดท้าย ที่เป็นเหตุให้อุรุเวลกัสสปสลดใจ รู้สึกตัวว่า สู้พระพุทธเจ้าไม่ได้จริง ๆ และยอมตนเป็นสาวกของพระองค์ในครั้งนี้เอง เพราะฉะนั้นอุทกปาฏิหาริย์ครั้งนี้ ต้องเป็นครั้งใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุด และต้องมีอะไรแปลกประหลาดมากกว่าที่จะขึ้นไปประทับอยู่บนโคกบนเนินบนยอดไม้ บนขอนซุง หรืออะไรต่ออะไรทั้งสิ้น

การศึกษาวิชาเกี่ยวกับดวงจิต ตามที่พวกโยคีในอินเดียทำอยู่ในเวลานั้น เขาถือธาตุทั้ง ๔ คือดิน, น้ำ, ลม (รวมทั้งอากาศด้วย) และไฟตั้งเป็นหลักสูตรและความปรารถนาขั้นสูงสุดแห่งการศึกษาของเขา ก็คือให้บังคับธาตุทั้ง ๔ นี้ ได้กล่าวคือ จะให้แผ่นดินแยกออกหรือน้ำแยกออก หรือลมพัดไปทางเหนือทางใต้หรือให้อากาศแข็ง จนขึ้นไปนั่งไปเดินได้ และบังคับให้ลมพัดส่งตัวเราไปโดยรวดเร็วอย่าง ที่เราเรียกว่าเหาะหรือไฟลุกโพลงขึ้นที่ไหนก็ได้ตามใจชอบ ความข้อนี้ได้มาจากถ้อยคำของโยคีคนหนึ่ง ซึ่งนักปราชญ์วิทยาศาสตร์เยอรมันพากันเชื้อเชิญให้ไปทดลองวิชานี้

ให้ปรากฏแก่ชาวยุโรป เมื่อราว ๒๐ ปี มาแล้วได้ประกาศแก่คณะหนังสือพิมพ์โยคีผู้นี้ปรากฏว่าเป็นคนหนุ่มอายุเพียง ๓๕ ปี และทำของแปลกประหลาดได้มาก ๆ เช่น ดื่มยาพิษได้ตั้งถ้วยแก้ว โดยไม่เป็นอันตราย กระทำให้ฝรั่งสนใจกันหนักหนา

ที่จริงในสมัยนี้ไม่ปรากฏว่าใครสามารถบังคับดิน น้ำ ลม ไฟ ได้ แต่เมื่อเขาได้ตั้งหลักการศึกษาของเขาไว้ถึงปานนั้นแล้ว ก็น่าจะเป็นความจริงว่า ใครได้เคยทำมาได้แล้วบ้าง ลองคิดถึงอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงทำนั้น ก็ไม่ค่อยจะหนีพ้นเรื่องดิน น้ำ ลม ไฟ จึงกระทำให้เข้าใจว่า อำนาจของดวงจิตที่แรงกล้าจริง ๆ อย่าง ของพระพุทธเจ้าหรือของมหาสาวกทั้งหลายนั้นจะสามารถบังคับธาตุทั้ง ๔ นี้ได้จริง ๆ และเรื่องที่ทรงแหวกน้ำจงกรมนั้น ก็มีทางที่จะเป็นจริงได้

เรื่องปาฏิหาริย์ที่ทรงแสดงแก่พระอุรุเวลกัสสปมีเพียงเท่านี้

จำเนียรกาลล่วงมามาก ต่อจากที่พระพุทธเจ้าได้ประกาศศาสนาลงแล้ว มีพระสงฆ์สาวก ภิกษุณี สามเณร สามเณรี อุบาสก และอุบาสิกาเป็นอันมาก พระพุทธศาสนาได้แผ่ลงในแว่นแคว้นต่าง ๆ ทั้งใหญ่น้อยหลายแห่งรวมทั้งเมืองกบิลพัสดุ์ซึ่งเป็นถิ่นเดิมของพระองค์ จนกระทั่งพระสุทโธทนะ พระพุทธบิดาได้สำเร็จมรรคผลเข้าสู่นิพพานแล้ว พระพุทธศาสนานับว่าตั้งไว้แล้วอย่างมั่นคงมากพวกคณาจารย์ทั้งหลายที่แยกย้ายกันตั้งสอนลัทธิของตน ก็พากันเกิดความเลื่อมใสในพระองค์ เข้ามาขอบรรพชาเป็นพระสาวกจนเกือบจะเป็นว่าในเวลานั้น พวกที่มีลัทธิคล้ายคลึงเป็นทำนองเดียวกับพระองค์ หรือพวกที่ว่าได้สำเร็จอภิญญาสมาบัติต่าง ๆ นั้น ได้เข้ามาเป็นสาวกของพระองค์เกือบทั้งหมด

ยังเหลือแต่พวกที่มีลัทธิตรงกันข้ามกับพระองค์ซึ่งเรียกกันว่า เดียรถีย์นิครนถ์ พวกเหล่านี้ทำการขัดขวางต่อการประกาศศาสนาของพระองค์อยู่เสมอ และมีความคิดดื้อดึงจนกลายเป็นบุคคลที่พระพุทธเจ้าฝึกไม่ได้ พวกเหล่านี้จึงยังคงเป็นศัตรูของพระองค์อยู่ตลอดกาล เพราะพวกเหล่านี้เองเป็นเหตุบังคับให้พระพุทธเจ้าจำต้องแสดงยมกปาฏิหาริย์ ดังข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้

คำว่า "ยมกปาฏิหาริย์" แปลว่า "ปาฏิหาริย์ที่เป็นคู่กัน" หรือ "ปาฏิหาริย์สองอย่างในเวลาเดียวกัน" หมายความว่า ทรงแสดงได้ทั้งสองประการพร้อมกัน กล่าวคือ ทรงทำให้ไฟและน้ำพุ่งออกมาจากพระองค์ได้ในขณะเดียวกัน นัยว่า ปาฏิหาริย์อันนี้ พระพุทธเจ้าทรงทำได้พระองค์เดียว แม้พระสาวกที่นับว่าเลิศในทางฤทธิ์ เช่น พระโมคคัลลาน์ ก็ยังทำไม่ได้ ทั้งนี้เพราะพระสาวกแม้ที่นับว่าเลิศแล้วก็ยังทำกสิณสมาบัติให้เกิดได้แต่อันเดียวในคราวหนึ่ง กล่าวคือจะทำแต่เตโชกสิณสมาบัติ (ไฟ) หรืออาโปกสิณสมาบัติ (น้ำ) อย่างใดอย่างหนึ่งได้แต่อย่างเดียว แต่การที่จะทำกสิณสมาบัติทั้งสองประการให้เกิดได้ในเวลาเดียวกันนั้น มีแต่พระพุทธเจ้าองค์เดียวที่จะทรงทำได้

เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์นั้น ขอเล่าย่อ ๆ ตามแนวทางความในพระนิพนธ์

ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ดังนี้:-

เศรษฐีผู้หนึ่งในกรุงราชคฤห์ลงอาบน้ำเล่นในแม่น้ำคงคา ให้ขึงข่ายล้อมท่าที่ตนอาบน้ำเพื่อป้องกันอันตรายต่าง ๆ ในเวลานั้นมีปุ่มไม้ปุ่มใหญ่ลอยมาติดอยู่กับข่ายเศรษฐี จึงให้คนใช้เอามีดถากดู รู้ว่าเป็นปุ่มจันทน์แดงมีค่ามาก คิดว่าจะต้องเอาไปทำการที่เป็นประโยชน์ที่สุด เศรษฐีผู้นั้นยังมิได้นับถือศาสนาไหน เคยได้ยินว่า คนทั้งหลายอ้างตนเป็นพระอรหันต์อยู่มาก จนไม่ทราบว่าใครเป็นพระอรหันต์ที่แท้จริง จึงให้กลึงปุ่มไม้จันทน์แดงนั้นเป็นบาตร เอาไม้ไผ่ผูกร้านต่อให้สูงขึ้นตั้ง ๖๐ ศอก เอาบาตรนี้แขวนไว้บนยอด ประกาศว่าผู้ใดเป็นพระอรหันต์จริง จงเหาะมาเอาบาตรไป แล้วตนก็จะยอมนับถือพร้อมทั้งบุตรภริยาจนตลอดชีวิต

ครั้งนั้นพวกเดียรถีย์มีบุรณกัสสปเป็นหัวหน้าเข้าไปเกลี้ยกล่อมเศรษฐีด้วยประการต่าง ๆ ว่าตัวควรจะได้บาตรอันนั้น และไม่สมควรที่จะให้ผู้วิเศษต้องทำปาฏิหาริย์ด้วยบาตรลูกเดียว แต่เศรษฐีก็ไม่ยอมให้การเป็นอยู่ดังนี้ตลอด ๖ วัน

ครั้นถึงวันที่ ๗ พระโมคคัลลาน์ และพระบิณโฑลภารทวาชะเข้าไปบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ ได้ยินคำพวกนักเลงทั้งหลายพูดว่า มีคนเป็นอันมากอวดตนว่าเป็นพระอรหันต์ แต่จะหาคนเหาะมาเอาบาตรลูกเดียวเท่านี้ก็ไม่มีวันนี้แหละ เป็นอันรู้กันว่าพระอรหันต์ไม่มีอยู่ในโลก พระโมคคัลลาน์รู้สึกว่าพวกเหล่านี้ลบหลู่พระพุทธศาสนายิ่งนัก จึงได้แนะนำให้พระบิณโฑลภารทวาชะ เหาะขึ้นไปเอาบาตรนั้นลงมา เศรษฐีก็เลื่อมใส จึงเอาของถวายจนเต็มบาตร แล้วก็ประกาศตนนับถือพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งบุตรและภริยา

มหาชนก็เอิกเกริกเกรียวกราว พากันวิ่งตามพระบิณโฑลภารทวาชะมาจนถึงพระวิหารที่พระศาสดาประทับอยู่ และพากันร้องขอให้พระบิณโฑลภารทวาชะแสดงปาฏิหาริย์ให้ดูอีก เสียงเอิกเกริกนี้กระทำให้พระพุทธเจ้าตรัสถามขึ้นว่า เป็นเรื่องอะไร เมื่อได้ทราบเหตุการณ์ดังนี้ จึงรับสั่งให้หาพระบิณโฑลภารทวาชะมาทรงตำหนิเป็นอันมาก และทรงสั่งให้ทำลายบาตรนั้นให้ละเอียดเป็นจุณ แล้วทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามมิให้พระสาวกกระทำปาฏิหาริย์อีกต่อไป

ฝ่ายพวกเดียรถีย์ ได้ทราบดังนั้น ก็เที่ยวบอกแก่คนทั้งหลายว่า เราทั้งหลายรักษาไว้ซึ่งคุณแห่งตนมิได้สำแดงปาฏิหาริย์ เพราะเหตุด้วยบาตรไม้เท่านี้ สาวกของพระสมณโคดมสำแดงคุณพิเศษของตนเพราะต้องการบาตรลูกเดียว ส่วนพระสมณโคดมมีปัญญาฉลาด จึงให้ทำลายบาตรเสีย แล้วบัญญัติ

สิกขาบทห้ามสาวก และกาลบัดนี้เราทั้งหลายจะกระทำปาฏิหาริย์แข่งฤทธิ์กับพระสมณโคดม

พระเจ้าอชาตศัตรู โอรสพระเจ้าพิมพิสาร (ขอให้สังเกตว่า กาลล่วงมานานมากจากเวลาที่ได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า เพราะพระเจ้าพิมพิสารก็สิ้นพระชนม์แล้ว และพระเจ้าอชาตศัตรูขึ้นเสวยราชย์) ได้ทราบเหตุดังนั้น จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลความให้ทรงทราบ พระพุทธเจ้าจึงรับสั่งว่า ถ้าเช่นนั้น พระองค์ก็จะทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์บ้าง พระเจ้าอชาตศัตรูจึงทูลว่า ก็เมื่อทรงบัญญัติสิกขาบทแล้ว จะทรงแสดงฝ่าฝืนสิกขาบทนั้นอย่างไรได้ พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่าสิกขาบททั้งหลาย พระองค์ทรงบัญญัติสำหรับสาวกของพระองค์ ส่วนพระองค์เองอยู่เหนือสิกขาบทเหล่านั้น และก็ทรงกำหนดว่า จะทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ในวันเพ็ญเดือน ๘ คือต่อจากเวลาที่รับสั่งนั้นไปอีก ๔ เดือน และจะทรงแสดงที่เมืองสาวัตถี

ครั้นใกล้ถึงกำหนด พระองค์ก็เสด็จออกจากกรุงราชคฤห์ คนทั้งหลายก็เนืองแน่นตามเสด็จพระองค์พวกเดียรถีย์ก็ตามมาข้างหลัง และร้องประกาศแก่มหาชนว่าตนจะแสดงปาฏิหาริย์แข่งกับพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าหนีมาดังนี้ ตนจึงต้องติดตามมา

ภายหลังพวกเดียรถีย์ได้ทราบว่า พระพุทธเจ้าจะแสดงปาฏิหาริย์ที่ต้นมะม่วง จึงจ้างคนไปโค่นตัดต้นมะม่วง ในแถบที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่จนหมด เผอิญเมื่อถึงกำหนดแสดงปาฏิหาริย์ คนรักษาสวนของพระเจ้าแผ่นดิน ได้เก็บผลมะม่วงผลหนึ่ง ที่อยู่ในพระราชอุทยาน ซึ่งใครจะเข้าไปตัดโค่นไม่ได้นั้นมาถวายพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าเสวยผลมะม่วงแล้ว ก็ทรงเอาเมล็ดมะม่วงเพาะลง ในทันใดก็งอกงามเป็นต้นมะม่วงใหญ่สูงขึ้น ๕๐ ศอก มีกิ่งทอดไป ๔ ทิศ มีผลหล่นลงมาเป็นอันมาก

คนทั้งหลายก็พากันมาเก็บกิน แล้วก็ใช้เมล็ดมะม่วงไล่ขว้างพวกเดียรถีย์ จนต้องแตกหนีออกจากที่นั้น และในกาลนั้น ก็เกิดพายุใหญ่และแดดกล้าพัดฝุ่นกลบพวกเดียรถีย์ จนร่างกายเปื้อนมอมดุจโคบุรณกัสสป หัวหน้าพวกเดียรถีย์ ได้รับความอับอายเป็นอันมาก ในขณะที่วิ่งหนีมาจากหมู่มหาชนนั้นชายชาวนาผู้หนึ่ง ซึ่งเคยเป็นศิษย์ของบุรณกัสสปทราบข่าวว่า อาจารย์ของตนจะแสดงปาฏิหาริย์แข่งกับพระพุทธเจ้าจึงตั้งใจจะมาดูได้ปล่อยให้โคกินหญ้าอยู่กลางทุ่ง ตนถือเชือกผูกโค กับหม้อข้าวเดินมาพบบุรณกัสสปกำลังวิ่งมา จึงบอกว่าตนจะมาดูปาฏิหาริย์ และท่านอาจารย์จะวิ่งไปไหน ฝ่ายบุรณกัสสปก็บอกว่า ถ้าเช่นนั้น จงเอาเชือกกับหม้อมาให้ก่อน ชาวนาผู้นั้นก็ส่งให้ บุรณกัสสปก็วิ่งต่อไป ถึงฝั่งแม่น้ำ เอาดินใส่หม้อจนเต็ม เอาเชือกผูกคอหม้อกับคอของตนกระโดดน้ำตาย

ส่วนพระพุทธเจ้าก็ทรงเรียก พระสาวกทั้งหลายตั้งแต่น้อยขึ้นไปถึงใหญ่ มารับสั่งถามว่า จะมีผู้ใดรับกระทำปาฏิหาริย์โดยวิธีใด ๆ บ้าง พระสาวกใหญ่น้อยทั้งหลาย ก็รับแสดงปาฏิหาริย์ตามความสามารถที่ตนทำได้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสห้ามเสียทั้งสิ้น ในที่สุดก็ได้ทรงแสดงปาฏิหาริย์ด้วยพระองค์เอง เริ่มต้นด้วยการเสด็จขึ้นไปจงกรมบนอากาศ จนกระทั่งถึง

บันดาลให้ไฟและน้ำพลุ่งออกจากพระองค์ได้ทั้งสองประการ เรื่องราวแห่งยมกปาฏิหาริย์นี้ก็มีนัยดังพรรณนามาฉะนี้

ในเรื่องยมกปาฏิหาริย์นี้ ไม่จำเป็นต้องมีข้อสันนิษฐานประการใด เพราะเราอาจจะนำเอาข้อสันนิษฐานในเรื่องอุรุเวลกัสสปมาใช้ได้เป็นอันมาก แปลกอยู่ข้อเดียวแต่เรื่องปลูกต้นมะม่วง แต่ก็ไม่แปลกมากนัก เพราะเรื่องที่ปลูกต้นไม้ให้ขึ้นในทันทีนั้น ในสมัยนี้ก็ยังมีคนทำได้

ความประสงค์ในการที่ได้พยายามบรรยายอิทธิปาฏิหาริย์มาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ มีอยู่อย่างเดียวคือเพื่อแสดงว่า อิทธิปาฏิหาริย์เป็น สิ่งซึ่งอาจมีได้จริง ไม่ใช่เป็นของหลอกเล่น หรือเป็นเรื่องราวที่ประดิษฐ์ขึ้นตามความเพ้อฝันของคันถรจนาจารย์ แต่อิทธิปาฏิหาริย์ไม่ใช่เป็นคุณสมบัติพิเศษสูงสุดในองค์พระพุทธเจ้า แท้จริงพระองค์เองก็ไม่โปรดเลย ในการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ และไม่ทรงแสดงจนกว่าจะมีความจำเป็นบังคับเข้าจริง ๆ

ส่วนการที่เรานับถือพระองค์เล่า ก็ไม่ใช่เพราะอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นเพราะอนุสาสนีปาฏิหารย์ คือธรรมที่ทรงแสดงแก่สัตว์โลกทั้งหลาย ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ทรงถืออนุสาสนีปาฏิหาริย์เป็นสำคัญยิ่ง และทรงใช้มาตลอดกาล ผลที่พระองค์ได้ทรงทำมาแล้ว ในการขนหมู่สัตว์ข้ามฟากแห่งวัฏฏสงสารได้สำเร็จ ด้วยอนุสาสนีปาฏิหาริย์ทั้งสิ้น และสมบัติอันสำคัญของพระองค์ก็คือ ธรรม ไม่ใช่ฤทธิ์เดช ปัญหาพิจารณามาในบทนี้ ไม่ใช่อยู่ที่ว่าอิทธิปาฏิหาริย์ดีหรือไม่ดี แท้จริงอยู่ที่ว่าอิทธิปาฏิหาริย์มีหรือไม่มี ขอท่านผู้อ่านพึงเข้าใจความตามนัยที่พรรณนามาดังนี้.

■ ■ ■ ■

ตอบปัญหาธรรม

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

○ **ถาม หยุดในหยุดเป็นอย่างไร?**

● **ตอบ** ถามว่าหยุดในหยุดเป็นอย่างไร และก็หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางน่ะเป็นอย่างไร ผู้ถามนี้แสดงว่าไม่ได้ปฏิบัติตาม คงฟังจากวิทยุ ก็ถามผ่านมาทางสถานีวิทยุยานเกราะ ฟังแล้วไม่ได้ปฏิบัติตาม อันนี้จะไม่เข้าใจซึ้ง โปรดทราบด้วยว่าเมื่อฟังแล้วปฏิบัติตาม เมื่อใจหยุด เริ่มแรกหยุดน่ะมันหยุดเองไม่ได้ ต้องอาศัยนึกเอา เพื่อให้ "**ความเห็นด้วยใจ**" มันมารวมอยู่ในองค์บริกรรมนิมิต คือดวงแก้ว แล้วก็ "**ความจำ**" "**ความคิด**" "**ความรู้**" ให้มารวมหยุดเป็นจุดเดียวกัน ให้พึงเข้าใจว่าเห็นด้วยใจนะ **เห็นอยู่ที่ไหนใจอยู่ที่นั่น** เมื่อให้นึกอยู่ที่ศูนย์กลางกายเป็นดวงแก้วกลมใส ก็แปลว่าเป็นอุบายวิธีให้ใจมารวมอยู่ในองค์บริกรรมนิมิต แต่พอรวมเดี๋ยวเดียวมันจืดจางไปแล้วก็เลยมีงานให้ทำเพิ่มอีกโสดหนึ่ง คือบริกรรมภาวนาว่า "**สัมมา อะระหังๆ**" จี้เข้าไปที่กลางของกลางดวงแก้วกลมใสนั่นแหละ

กลางของกลางคืออย่างไร? ศูนย์กลางดวงศูนย์กลางกาย เป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร เรานึกให้เห็นไว้ นึกเห็นอยู่ตรงนั้น ใจมันก็จะหยุดอยู่ตรงนั้น เห็นกลางจุดเล็กใส ตรงศูนย์กลางนั้นเรียกว่า "**กลางของกลาง**" **เมื่อหยุดนิ่งถูกส่วนศูนย์กลางมันขยายออก ดวงใหม่เกิดขึ้น แล้วก็หยุดนิ่งไปกลางของกลางดวงใหม่** หยุดในหยุด กลางของหยุด ไม่ถอนออกมา(จากสมาธิ) หยุดนิ่งไปเรื่อย ๆ เรียกว่า "หยุดในหยุด กลางของหยุด"

ทีนี้ตอนแรกใจมันนึกเอาเข้าไปเห็นศูนย์กลาง แต่พอใจมัน หยุดจริง ๆ แล้ว มันหยุดจริง ๆ เข้าไปสู่ศูนย์กลางของกลาง เหมือนมีแรงดึงดูด ปรากฏเป็นเอง

เพราะฉะนั้น คำว่า "**หยุด**" นั้น เริ่มแรกมีอุบายวิธีให้นึกเห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางดวง ศูนย์กลางกาย เพื่อให้ใจมันหยุดจริง ๆ พอใจมารวมหยุดเป็นจุดจริง ๆ เป็นธรรมชาติแล้ว ก็หยุดเองแหละ เข้ากลางของกลาง เห็นดวงใหม่ก็หยุดนิ่งไปกลางดวงใหม่ เห็นดวงใหม่ก็เข้ากลางของกลางดวงใหม่ เข้ากลางของกลางศูนย์กลางนะ มันจะเข้าไปเอง เข้าไปหยุดนิ่งไปจนถึงดวงที่ใสละเอียดที่สุด ศูนย์กลางขยายออก กายในกายก็ปรากฏ

ถามมาอีกว่า **กายในกายเป็นอะไร?** คือว่ากายคนเราหรือสัตว์ไม่ใช่มีกายเดียวนะ มีกายละเอียดซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ เข้าถึงได้ตามระดับภูมิจิต จากสุดหยาบคือกายเนื้อ และก็ละเอียดไปเป็นกายมนุษย์ละเอียด กลางดวงธรรมของกายมนุษย์ละเอียดมีกายทิพย์และก็ทิพย์ละเอียด กลางดวงธรรมของ

กายทิพย์ละเอียด มีกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กลางรูปพรหมละเอียด มีกายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด สุดละเอียดของดวงธรรมที่ทำให้เป็นอรูปพรหมเป็นธรรมกาย สุดละเอียดของธรรมกายเป็นพระนิพพาน นี้กายในกายจากสุดหยาบไปสู่สุดละเอียดเป็นอย่างนี้ มีอยู่ในตัวเรา จึงเรียกว่า "**กายในกาย**"

พระพุทธเจ้าจึงสอนว่าให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นธรรมในธรรม แล้วก็เห็นจิตในจิต คือ "**ใจ**" ซึ่งควบเอาเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเข้าด้วย เพราะอะไร? เพราะกายเราก็มีใจ แล้วก็ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมเป็นที่ตั้งของใจด้วย เป็นที่ตั้งของธาตุธรรม "**ธาตุ**" คือธาตุละเอียดของน้ำ-ดิน-ไฟ-ลม และอากาศว่าง เป็นที่ตั้งของธรรมฝ่ายดี (กุสลาธัมมา), ฝ่ายชั่ว (อกุสลาธัมมา) และฝ่ายกลาง ๆ (อัพยากตาธัมมา) นี้เป็น "**ธรรมในธรรม**" คือแปลว่ามนุษย์เราที่จะได้ความเป็นมนุษย์นี้ เราต้องทำความดีในขั้นมนุษยธรรม แล้วปรากฏเป็นธาตุธรรมที่ละเอียดใสบริสุทธิ์อยู่ในท่ามกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ นั่นธรรมในธรรมอยู่ตรงนั้น **จิตในจิต** ก็อยู่ตรงนั้น เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ธาตุซึ่งเป็นที่ตั้งของธรรมฝ่ายบุญกุศลเป็นชนกกรรมนำให้มาเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าในระดับมนุษยธรรมก็มาเป็นมนุษย์ ในระดับทิพยธรรมก็ไปเกิดเป็นทิพย์เป็นเทวดาอยู่ในเทวโลก ในระดับพรหมธรรมก็ไปเกิดเป็นพรหมในพรหมโลก ในระดับพุทธธรรม ถ้าว่าหมดกิเลสโดยสิ้นเชิงก็พระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลที่สุดละเอียดไปปรากฏอยู่ในนิพพาน นี่พระพุทธองค์

จึงทรงสั่งสอนให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย ซึ่งมีจิตในจิตคือ "ใจ" แล้วก็มี "**ธรรมในธรรม**" อยู่ตรงกลางกายนั้น

ตัวหนังสือบอกให้พิจารณากายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ซึ่งในระดับโลกิยะนั้นประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งอย่างไร ให้เห็นสภาวะที่แท้จริงของกาย เวทนา จิต ธรรมนั้น ๆ จากสุดหยาบไปสุดละเอียด หรือเรียกว่าให้มี**สติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม เป็น ณ ภายใน** แล้วก็ **เป็น ณ ภายนอก ส่วนหยาบเป็น ณ ภายนอก ส่วนละเอียดเข้าไปเป็น ณ ภายใน** ถ้าใครเข้าอย่างนี้ไม่ถูกก็ให้**พิจารณาส่วนภายนอกของตัวเป็น ณ ภายใน พิจารณาของคนอื่นเป็น ณ ภายนอก** แต่ถ้าทำเป็นมันก็เข้าไปรู้-เห็นอย่างนี้แหละ กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม **ทั้งให้พิจารณาเห็นด้วย และทั้งให้ชำระธาตุธรรมสะอาดยิ่งกว่ากันไปตามลำดับด้วย** โดยอาศัยกาย เวทนา จิต ธรรม ส่วนหยาบเป็นบาทฐานให้เข้าถึงกาย เวทนา จิต ธรรม ส่วนละเอียดที่สะอาดบริสุทธิ์เป็น ณ ภายใน ยิ่งกว่ากันไปตามลำดับจนสุดละเอียด **สะอาดบริสุทธิ์แล้วจึงถึงธรรมกายซึ่งเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนบริสุทธิ์**

กายในกายส่วนหยาบนั้นเป็น"อัตตาสมมติ" ส่วนที่สุดละเอียดของธรรมกายมรรค ธรรมกายผลเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนนั้น เป็น "อัตตาวิมุตติ"

ที่พระองค์ทรงสั่งสอน สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา "**สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง**" นั้นก็หมายเอาสังขารธรรมทั้งปวงมีขันธ์ ๕ หรืออัตตาสมมติอย่างเช่น กาย เวทนา จิต ธรรม ของมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม ว่าเป็น **อนิจจัง ทุกขัง** และ**อนัตตา** มิใช่ตัวตนให้ยึดถือได้ ของสมมติยึดถือไม่ได้ตลอดไป เพราะมันเป็นอนิจจังไม่เที่ยง ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุตามปัจจัย ได้แก่ กรรม เวลา อาหาร หรือปัจจัยอื่นเป็นต้นถ้าใครเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิ คือความหลงผิดว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา ว่าเที่ยงแท้ถาวรแล้วเป็นทุกข์ ยึดมากทุกข์มาก ยึดน้อยทุกข์น้อย ไม่ยึดเลยอย่างพระอรหันต์ก็ไม่ทุกข์เลย ให้เห็นสภาวะอันนี้ เพราะว่าอัตตาสมมตินี้มันไม่คงที่หรอก เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป สุดท้ายต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปทั้งหมด เรียกว่า "**อนัตตา**" อัตตาสมมตินี้ลงท้ายก็เป็นอนัตตาไม่ใช่ตัวตนให้ยึดถือได้ตลอดไป

เพราะฉะนั้น ในพระบาลีพระพุทธองค์ทรงแสดงว่า "**สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา**" **สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง** "**สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา**" **สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์** ทั้งหลายทั้งปวงนะ และ "**สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา**" **ธรรมชาติทั้งหลายที่เป็นสังขารทั้งปวงเป็นอนัตตา** ก็คือว่าอัตตาสมมตินี้เอาไว้เป็นเพียงบาทฐานใช้ประพฤติปฏิบัติธรรม ชำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ เพื่อเข้าถึงกาย เวทนา จิต ธรรม หรือธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นกว่ากันไปตามลำดับ **จนบริสุทธิ์ที่สุด ที่สุดละเอียดแล้วจะถึงธรรมกายซึ่งไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์** คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา **แต่กลับเป็น"นิจจัง**

สุขัง อัตตา" แต่ "**อัตตา**" นี้ หมายเอา**ธรรมกายมรรคธรรมกายผล** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **พระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งใด ๆ แน่นอนโดยเด็ดขาดถาวรแล้วก็ไม่เป็นอนิจจัง ไม่เป็นทุกขัง และไม่เป็นอนัตตา** กลับเป็น "**นิจจัง**" คือ **เที่ยง** กลับเป็น "**สุขัง**" เพราะปราศจากทุกข์ มีแต่ความสุขที่ละเอียดเรียกว่า "**ปรมัง สุขัง**" **เป็นบรมสุข สันติสุข** สุขอย่างสันติที่ปราศจากทุกข์ และเป็น **อัตตาวิมุตติ** คือ **เป็นตัวตนให้ยึดถือได้ตลอดไป ที่พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า "อตฺตสรณา" "อตฺตทีปา"**

พระพุทธองค์จึงทรงแสดงว่าให้ภิกษุทั้งหลายหรือเวไนยสรรพสัตว์ พึงหาหรือพึงประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อหาหรือกระทำที่พึ่ง (อตฺตสรณา) เกาะที่พึ่ง (อตฺตทีปา) ที่เกาะที่พึ่ง ซึ่งเป็น "**อัตตา**" คือ "**ตัวตน**" เป็นที่พึ่งได้ตลอดไป แต่ตัวตนที่ให้หาที่เกาะที่พึ่งนั่นก็ต้องอาศัยตัวตนซึ่งเป็นที่เกาะที่พึ่งในระดับโลกิยะที่ยังเป็นสมมติอยู่ ได้แก่กายมนุษย์หยาบและก็กายมนุษย์ละเอียด ทิพย์หยาบทิพย์ละเอียด พรหมหยาบพรหมละเอียด อรูปพรหมหยาบอรูปพรหมละเอียดไปตามลำดับจนสุดละเอียด นี่เป็นเกาะเป็นที่พึ่งแต่ที่พึ่งได้ชั่วคราวเป็น "**อัตตาสมมติ**" เพื่อเข้าถึงเกาะหรือที่พึ่งได้ถาวรคือ "**ธรรมกาย**" ซึ่งเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ เป็นธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ เรียกว่า "**ธรรมภูต**" หรือ "**ธรรมกาย**" เป็นกายประเสริฐ เป็นธรรมชาติที่ประเสริฐ เรียกว่า

"**พรหมภูต**" หรือ "**พรหมกาย**" เพราะเมื่อไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์แล้วกลับเป็นนิจจัง สุขัง อัตตา คือเป็นที่เกาะที่พึ่งได้อย่างถาวร นี้ชื่อว่า "**อัตตาวิมุตติ**"

ธรรมนี้ก็มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงว่าอัตตานั้น พระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายว่า มีทั้งอัตตาที่ยังเป็นโลกิยธรรมก็ได้แก่ "**สังขตะ**" หรือ **สังขารธรรม** คือธาตุธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และทั้งอัตตาที่เป็นโลกุตตรธรรมก็ได้แก่ "**อสังขตะ**" หรือ **วิสังขารธรรม คือพระนิพพาน ธาตุธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง**

นั้นเอง

เมื่อปฏิบัติถึงพระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว ธรรมกายพระนิพพานก็เข้าสอุปาทิเสสนิพพานสถิตอยู่ท่ามกลางอายตนนิพพาน นั่นแหละคือตัวตน เอาเป็นเกาะ เป็นที่พึ่งได้แท้จริง เป็นธรรมชาติที่พ้นโลก เป็นโลกุตตรธรรม หลวงพ่อท่านเรียกว่า "**อัตตาวิมุตติ**" ในทางปฏิบัติก็จะเข้าไปรู้ไปเห็นอย่างนี้

เพราะฉะนั้น ใครสงสัยว่ากายในกายมีอะไร? ก็มีกายในกายซึ่งเป็นที่ตั้งของใจและธาตุธรรม ธรรมในธรรม มีตั้งแต่สุดหยาบคือกายมนุษย์ ละเอียดเข้าไปถึงกายมนุษย์ละเอียด กลางธาตุธรรมของกายมนุษย์ละเอียดก็จะมีกายและธาตุธรรมของทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด กลางธาตุธรรมทิพย์ละเอียดก็จะมีกายและธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือ "**ใจ**" ของรูปพรหม อรูปพรหม มีต่อ ๆ ไปอย่างนี้ถึงอรูปพรหมสุดละเอียดไป สะอาดบริสุทธิ์ถึงธรรมกาย สุดละเอียดจากกายธรรมถึงนิพพาน นี่แหละกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม

แต่ส่วนที่เรียกว่า "**กาย**" แล้ว "**จิต**" ซึ่งรวมทั้งเวทนาและสัญญา (นามขันธ์ ๔) และทั้งธรรมด้วยมี ๒ ระดับคือ **ระดับโลกิยะ** ที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้หาที่เกาะที่พึ่ง ตั้งแต่ระดับโลกิยะจากหยาบไปสุดละเอียดเป็นบาทฐานซึ่งกันและกัน ละเอียดบริสุทธิ์เข้าไปถึงที่พึ่งสูงสุด ชื่อว่า**พระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว ซึ่งเป็นสภาวะที่ว่างจากกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน** (ความเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิในสังขารที่เป็นอัตตาสมมติ) และก็ตั้งอยู่ในท่ามกลางอายตนนิพพานนั่นเป็นอัตตาวิมุตติ นี่แหละกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม

แต่ว่ากลางระหว่างวิมุตติกับสมมติมีอยู่ ท่านเรียกว่า "**โคตรภูญาณ**" หรือ "**โคตรภูบุคคล**" ผู้มีโคตรภูญาณหรือโคตรภูบุคคล โคตรภูบุคคล ได้แก่ผู้ปฏิบัติถึงธรรมกายที่ยังไม่บรรลุมรรคผล นั่นคือผู้ที่มีโคตรภูญาณ เป็นโคตรภูบุคคล นี่หลวงพ่อท่านสอนไว้อย่างนี้นะ ปฏิบัติเอาแล้วจะรู้เอง เข้าใจเอง

เพราะฉะนั้น ท่านที่ถามปัญหามาว่า กายในกายเป็นอย่างไร หยุดในหยุด กลางของหยุดเป็นอย่างไร ก็คงพอจะเข้าใจแนวทางปฏิบัติได้ละนะ เจริญพร.

■ ■ ■ ■

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้าง

วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(อยู่ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก แยกจากถนนเพชรเกษม ตรง ก.ม.ที่ ๘๐)

วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าปหานกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ และเป็นวิชชาที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง **เป็นธรรมเครื่องช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข** แก่ผู้สนใจ ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรม**ได้จริง** เป็นที่ประจักษ์แก่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โดยมีพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) เป็นเจ้าอาวาส **เป็นสำนักปฏิบัติธรรมแห่งสำคัญที่ให้การศึกษาอบรมสืบทอดวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่งจากวัดปากน้ำภาษีเจริญ กำลังจะสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึก และเป็นปูชนียสถานที่เคารพบูชาสักการะถึงคุณธรรมและพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า โดยเที่ยงตรงตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เป็นสังฆานุสติแก่สาธุชนโดยทั่วไป **ในวงเงินก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท**

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำนี้ ขอเชิญแจ้งความจำนงและบริจาคได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ที่

๑) สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติฯ ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** กรุงเทพฯ
๒) สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง)** กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘
๓) ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อฯ ในวงเงิน ๕ หมื่นบาทขึ้นไป (นำส่งเป็นงวดได้ ในระยะเวลา ๒ ปีครึ่ง) ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจะจารึกชื่อของท่านไว้ ณ ที่เหมาะสมในบริเวณวิหาร

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น ๑๐.-
๒. หัวใจของการเจริญภาวนา(ภาษาอังกฤษ) ๑๕๐.-
๓. พุทธภาวนา (พิเศษ) ๓๐.-
๔. โพธิปักขิยธรรม ๓๐.-
๕. สวดมนต์ทำวัตร ๑๕.-
๖. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก) ๑๐.-
๗. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่) ๕๐.-
๘. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม) ๒๕๐.-
๙. นิตยสารธรรมกาย ๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาไทย

ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๔ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
(ธรรมปฏิบัติชั้นสูงให้เฉพาะผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้น)

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
๒.ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑ ๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๒ ๓๐.-
๓. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน ๙๐.-
๔. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน ๖๐.-
๕. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ ๓๐.-
๖. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ ๓๐.-
๗. การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ถึงมรรคผลนิพพาน ๕๐.-
๘. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน ๙๐.-
๙. ทานกุศล ๖๐.-
๑๐. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน ๖๐.-
๑๑. ภาวนาธรรมชั้นต้น-กลาง ๗ ม้วน ๒๑๐.-
๑๒. ทำวัตรเช้า ๓๐.-
๑๓. ทำวัตรเย็น ๓๐.-
๑๔. ตอบปัญหาธรรม อบรมพระรุ่น ๒๑ ๑ ชุด ๒ ม้วน ๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวันและได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** นี้ได้ทุกวัน **ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน** (ครั้งละ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ตามระเบียบของธนาคาร)

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครอบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ , ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรมหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่นทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๓๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) และ**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน เวลา ๐๗.๓๐ น. มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๒๒ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๕ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๙ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกันจักเป็นมหากุศลทับทวีเพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษ ซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐

๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂ -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

อุปาทาน

ญาณรัตนะ*

อุปาทาน คือ การหลงผิดติดอยู่กับสิ่งที่ไม่ใช่แก่นสารสาระ เรามักจะได้ยินอยู่เสมอว่า อุปาทานในขันธ์ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งแท้จริงแล้วก็จะต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุ ตามปัจจัยตามกฎของไตรลักษณ์ทั้งสิ้น

สาเหตุของอุปาทาน คือ **ตัวตัณหา** อันได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา หากละตัณหาเหล่านี้ได้ อุปาทานก็ไม่มี ได้ชื่อว่าหลุดจากสิ่งที่ยึดติดอยู่หรือหลุดพ้นจากโลกได้ การละอุปาทานจึงนำไปสู่การเข้าใจสัจธรรมเรื่องไตรลักษณ์ คือ ลักษณะของ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา

อุปาทานในทางโลกที่จะขอหยิบยกขึ้นมาในโลกของวัตถุได้แก่ **ทรัพย์สมบัติ** ทั้งที่ได้มาโดยมรดกตกทอดและที่หาเพิ่มพูนจากการทำงานหาเลี้ยงชีพในปัจจุบัน ความคิดของบุคคลที่ต้องการมีทรัพย์แตกต่างกันไปตามฐานะ เช่น คนไม่มีจะกินก็มีความตั้งใจว่าหากตนจะพอมีพอกินก็พอใจแล้ว ถึงแม้จะไม่มากมายเท่าเศรษฐีก็พอใจ ในขณะที่คนพอมีพอกินก็หวังว่าจะพอมีพอเก็บไว้ใช้อย่างคนมีฐานะบ้าง ส่วนคนร่ำรวยก็คิดที่จะรวยให้มากกว่านี้อีกสักหน่อย หรือเทียบเท่าคนอื่น ๆ ที่เขารวยอยู่ แต่แท้จริงแล้ว ไม่ว่าคนไม่มีจะกิน คนพอมีพอกิน หรือคนร่ำรวย ทุกคนจะเหมือนกันก็คือ **ยิ่งมีมากยิ่งสละออกจากความยึดในทรัพย์สมบัติยาก ตรงข้ามกับเมื่อมีน้อยกลับสละออกจากความยึดติดได้ง่าย** ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า คนที่มั่งมีจำนวนมาก ไม่สามารถสละเวลามาทำกิจทางใจได้ เนื่องจากการมีภาระในหน้าที่การงาน สังคม ครอบครัว และสิ่งที่จะทำให้มีความสุขชั่วคราวจากการจ่ายทรัพย์ที่มีอยู่ ที่เรียกว่า **"อภิสังขารมาร"** โดยเฉพาะคนที่ติดอยู่กับความสุขทางโลกแทบไม่คิดถึงเรื่องการบุญ การกุศล และการทำใจให้หลุดจากสิ่งยึดติด จนกระทั่งเกิดทุกข์แล้วจึงจะมาหาทางแก้ไข หรือนึกถึงพระรัตนตรัย ซึ่งอาจจะสายเกินไป

ในความเป็นจริงคนทั่วไปก็พอสามารถเข้าใจได้ เรื่องของอุปาทานและการยึดติด แต่ยากที่จะละได้เพราะเหตุว่า ยังไม่มีเหตุปัจจัยเพียงพอที่จะละได้ถึงแม้ทั้งๆที่รู้ดีก็ตาม การจะละได้ต้องอาศัยการปฏิบัติธรรมเพื่อเข้าถึงธรรมและทำใจให้สามารถสละขาดจากสิ่งที่ยึดติด เช่น ทรัพย์สมบัติ สามีภรรยา บุตร ธิดา หน้าที่การงาน ตำแหน่ง อำนาจ ฯลฯ แม้ว่าจะตัดละสิ่งยึดเหนี่ยวไม่ได้ในปัจจุบันทั้งหมดทีเดียว **ก็น่าที่จะได้พยายามละวาง ตัดรอน และผ่อนคลาย ความยึดติดทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งจะทำมาซึ่งจิตใจที่เป็นทุกข์เมื่อยามต้องจากสิ่งนั้นไป**

คนเรายังมีความสุขทางโลกมากเพียงใดพรั่งพร้อมด้วยทรัพย์สมบัติเงินทอง หน้าที่การงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในยุคไฮเทคมากเพียงใด ก็จะทำใจสละขาดยากยิ่งขึ้นเพียงนั้น เสมือนกับ**เรื่องลิงติดตัง**ที่ถูกนายพรานล่อด้วยผลไม้ที่กับดักเป็น "ตัง" ที่เหนียว เมื่อลิงมือหนึ่งติดตังแล้วก็จะพยายามใช้อีกมือหนึ่งช่วยก็ยังติดอีก ก็จะใช้เท้าทั้งสองช่วยก็กลับติดยิ่งขึ้น จนในที่สุดใช้ปากและลำตัวก็ติดหมด จนหมดทางแก้ไขและไม่มีทางหลุดพ้นจากกับดักนั้น ก็เหมือนกับบุคคลที่สั่งสมทรัพย์ไว้แต่ไปยึดติดในทรัพย์ที่มีอยู่จนไม่สามารถสละออก เพื่อการพ้นทุกข์และหาหนทางที่จะไปสู่ความสุขที่แท้จริงได้

คนจำนวนมากยังชอบที่อยากจะมีทรัพย์ให้เพิ่มมากขึ้นและชอบต่อรอง ด้วยความตั้งใจว่า หากร่ำรวยกว่านี้ หรือโชคดีกว่านี้ เช่น ถูกล็อตเตอรี่ หรือ ได้ทรัพย์จากการขายที่ดินได้ราคาดีหรือได้เลื่อนขั้นพิเศษ ๒ ขั้น หรือเลื่อนตำแหน่งจะนำทรัพย์ที่ได้เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งไปทำบุญ หรือจะทำบุญเพิ่มมากขึ้น ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นเหตุผลและความตั้งใจดี แต่ความตั้งใจนี้จะไม่บังเกิดผลได้ ถ้าไม่กระทำเหตุที่เป็นกุศลให้ผลบุญนั้นสนองกลับมาได้ จึงเป็นการจับเสือมือเปล่าโดยไม่ลงทุนกระทำบุญกุศล หรือเข้าข่ายการพนันขันต่อ ต่อรองว่าจะต้องได้สิ่งนี้ก่อนจึงจะทำบุญ ซึ่งถ้าหากบังเอิญได้สมความปรารถนาจริง ๆ (เพราะผลบุญที่เคยทำไว้) ก็เชื่อเถอะว่าจะมีการต่อรองมากยิ่งขึ้นไปอีกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และก็เป็นอุปาทานให้ยึดติดไปจนพอกพูนเหมือน **"ลิงติดตัง"** ยากที่จะสละออกได้

การมีทรัพย์ย่อมดีกว่าการไม่ทรัพย์เป็นของธรรมดา ขึ้นอยู่ว่าจะมีปัญญาที่จะรู้ว่าจะนำทรัพย์นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ญาติมิตร ทั้งในภพนี้และภพหน้าอย่างไร การมีทรัพย์มากเพียงใดก็ไม่ดีเท่าการมี **"อริยทรัพย์"** ที่สามารถติดตัวไปได้ทุกภพทุกชาติได้และอริยทรัพย์นั้นแหละ จะหล่อเลี้ยงให้ไม่มีทางขาดแคลนต่อไปในอนาคต เพียงแต่อย่าไปหลงยึดติดเท่านั้นเอง เพราะยิ่งผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมถูก ตรง และถึงธรรมมากเพียงใด พระพุทธเจ้าและจักรพรรดิ์ภายในใจย่อมหล่อเลี้ยงผู้นั้นให้ไม่ขาดแคลน เปรียบเหมือนธรรมหล่อเลี้ยงผู้ประพฤติธรรมตามเหตุตามปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดขึ้น

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____จำนวนเงิน_____บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่ : **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

จบการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๒ แล้ว พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนอุบาสก อุบาสิกา เข้ารับวุฒิบัตรจาก สมเด็จพระพุฒาจารย์ องค์ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เมื่อ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๔
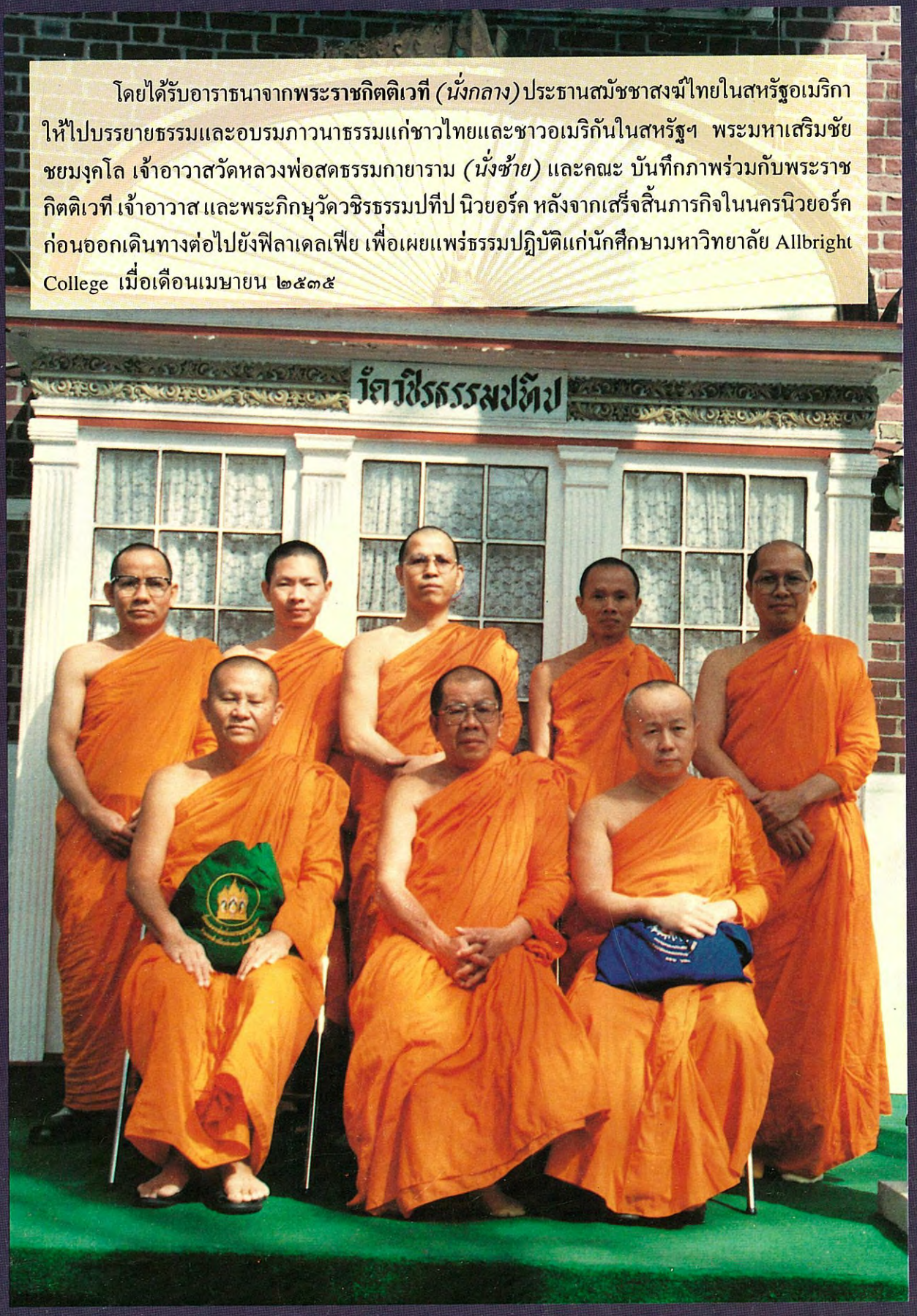
โดยได้รับอาราธนาจากพระราชกิตติเวที *(นั่งกลาง)* ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ให้ไปบรรยายธรรมและอบรมภาวนาธรรมแก่ชาวไทยและชาวอเมริกันในสหรัฐฯ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม *(นั่งซ้าย)* และคณะ บันทึกภาพร่วมกับพระราชกิตติเวที เจ้าอาวาส และพระภิกษุวัดวชิรธรรมปทีป นิวยอร์ค หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในนครนิวยอร์ค ก่อนออกเดินทางต่อไปยังฟิลาเดลเฟีย เพื่อเผยแพร่ธรรมปฏิบัติแก่นักศึกษามหาวิทยาลัย Allbright College เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๕